Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 22 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 90 (1634) | Łódź, Piątek 15 Kwietnia 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, י"ג ניסן תרפ"ז | Nr. 90 (1634)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel. 24-71

לאדזער פרעזידענט דערמארדעט.

אנ'אומבעקאנטער רוצח האט מיט א שטאך פון מעסער דערהרג'עט דעם פרעזידענט.

גאנץ לאדז איז נעכטען אויפגעטריי-סעלט געווארען פון דער ידיעה, וואס מיר האבען געבראכט אין אונזער נעכ-טיגער עקסטרא-אויסגאבע, וועגען דער שוידערליכער רציחה איבער דעם ער-שטען בירגער פון דער שטאדט לאדז — פרעזידענט צינארסקי.

ווי-אזוי איז דאס געשעהן?

דריי פערטעל אויף עלף אז פאר'ן הויז אנדזשעיא 4. וואו ס'האט גע-וואוינט דער פרעזידענט צינארסקי צו-געפאהרען די קאטש פון פרעזידענט, מיט וועלכער ה' צינארסקי האט גע-דארפט פאהרען אין מאגיסטראט אריין.

אין דעם מאמענט אז דער וואזש-נע פון קריין-בעריכ', וויטקאווסקי ארויפגעגאנגען צום אדוואקאט שטראה-מייער, וועלכער וואוינט אויפ'ן צווייטען שטאק, פינקט אקעגען דער וואוי-נונג פון פרעזידענט. וויטקאווסקי האט באמערקט אויף די טרעפען

א מאנספערשוין אין אנ'אפגע-נוצטען ארבייטער-אנצוג.

וויטקאווסקי האט אבער דערויף קיין שום אכט נישט געלעגט, און איז ארויף צו אדוואקאט שטראהמייער, אפגעגע-בען עטליכע „וועזוואניעס" און צוריק ארא. ווען וויטקאווסקי איז שוין גע-ווען אין מויער, האט ער פלוצלינג גע-הערט א שרייען „כאפט דעם גנב", ווייט-קאווסקי איז גלייך צוריק ארויפגעלא-פען אויף די טרעפ, אין דעם זעלבען אויגענבליק איז פון זיין וואוינונג, וועלכע געפינט זיך אויפ'ן ערשטען שטאק, ארויסגעגאנגען ד"ר סאלאווי-טשיק, וועלכער האט אויך געהערט דאס געשריי:

„כאפט די גנבים"!

אי וויטקאווסקי, אי ד"ר סאלאווי-טשיק זענען צוגעלאפען צום ארט, פון וואנען ס'האט זיך געהערט דאס געשריי. דארט האבען זיי דערזעהען ליגען אויף די טרעפען, אנגעטאן אין זיין פוטער דעם פרעזידענט צינארסקי אין א טייך בלוט. מ'האט גלייך צווישען געגעבען דער פרוי צינארסקא, וועלכע האט גע-האלטען אין טעלעפאנירען צו דער פרעזעסאווא פון רויטען קרייץ, פערבע-טענדיג זי צו זיך אויף יום טוב. פרוי צינארסקא איז צוזאמען מיט איהר זוהן און טאכטער גלייך אראפגעלאפען אויף די טרעפ און אלע צוזאמען האבען זיי ארויפגעטראגען דעם שטערבליך-פער-וואונדעטען אין זיין וואוינונג. ד"ר סא-לאווייטשיק האט גלייך געמאכט דעם פערוואונדעטען די ערשטע איינשפרי-צונג.

דערווייל האט דער וואזשני וויטקאוו-סקי אלארמירט דעם פאליציאנט, וועל-כער דיזשורירט אויף עק פיעטריקאווער און אנדזשעיא. דער לעצטער פון זיין זייט, האט פון גאמאליגסקי'ס קאנדיטא-ריי טעלעפאנירט צום קאמיסאר פון 7. קאמיסאריאט קאסטענקא, צום אויספאר-שונגס-אמט און פראקוראר פיט.

די דאקטוירים האבען פעסטגעשטעלט, אז דער פרעזידענט איז געשטאכען גע-ווארען

מיט א גרויסען מעסער אין בויך.

דאס מעסער איז אזוי טיף אריין, אז עס האט באריהרט דעם רוקען-ביין. די דאקטוירים האבען אויך פעסטגעשטעלט, אז דער צושטאנד פון פרעזידענט איז א האפנונגס-לאזער.

צוליב דעם האט דער פראקוראר פיט, צו וועלכען עס געהער דער רע-וויר אויף אנדזשעיא 4, אפגענומען ווע-גען דעם געשעהעניש

די ערקלערונג ביים שטאר-בענדען פרעזידענט.

דער אינהאלט פון דער ערקלערונג ווערט לעת-עתה געהאלטען בסוד. נאכ'ן אפנעמען די ערקלערונג איז דער פרעזידענט געשטארבען.

בינו-לבינו, האט די פאליציי פערנאר-דנעט צו פערמאכען דאס מויער. אויפ'ן יקציהויף א רעוויזיע אין גאנצען הויז אבער קיין שום פערדעכטיגעס נישט געפונען.

• •

די ערשטע אויספארשונג

האט פעסטגעשטעלט פאלגענדעס: אין פראנט אויף אנדזשעיא 4 האט א פא-פיר-געשפעט דער יודישער כוהר קוס-נער. נעכטען איז געשטארבען קוטנערס פאטער. דעריבער איז נעכטען דאס גע-שעפט געווען פערמאכט, און די גאנצע פאמיליע איז אוועק צו-דער לויה. פון דעם, זעהט אויס, האבען זיך דערוואוסט גנבים, וועלכע האבען אויסגענוצט דעם מאמענט, ווען קיינער איז נישט געווען אנוועזענד אין קוטנערס וואוינונג און דאס געוואלט בע'גנב'ענען. זיי האבען שוין געהאט אראפגעדרעהט דעם שלאס און געוואלט אריין אין געשעפט. אין דעם מאמענט איז פלוצלינג אנגעקומען דער פרעזידענט, וועלכער איז אראפ געגאנגען פון זיין וואוינונג. דער פרע-זידענט צינארסקי האט זיך שנעל אר-יענטירט וועגען וואס דא האנדעלט זיך און האט, וועלענדיג פערהאלטען דעם גנב, אנגעכאפט איהם מיט איין האנד און מיט דער צווייטער געוואלט ארויס ציהען דעם רעוואלווער פון טאש, דער-בייי האט דער פרעזידענט געשריגען „די גנב איינער!"

דער גנב האט זיך געכאפט ראטעווען

און האט דעם פרעזידענט אריינגעזעצט א מעסער אין בויך און איז אנטלאפען. דער מערדער האט דאס מעסער מיט-גענומען מיט זיך. אויפ'ן גאס איז דער מערדער אנטלאפען צו אלעע קאש טשושקי.

דעם אנטלויפענדער אנפאלער האט אויך געזעהען דער קוטשער פון פרע-זידענט'ס קאטש, וועלכער האט געווארט אויפ'ן פרעזידענט פאר'ן טויער.

די אויספארשונגס-פאליציי האט תכף דעם געריכטס-דינער וויטקאווסקי און דעם קוטשער אוועקגעפיהרט אין דער אויספארשונגס-פאליציי, וואו מ'האט זיי געוויזען דעם פארברעכער-אלבום. דארט האבען די עדות אנגעוויזען אויף 15 פערזאנען,

וועלכע זענען ענליך צו דעם מער-דער, וואס זיי האבען געזעהן אויף די טרעפען פון פרעזידענט'ס וואוינונג.

די אלע 15 פערזאן, צווישען וועלכע ס'געפינען זיך אויך עטליכע יודען, זענען באלד אריעסטירט געווארען און זיי ווערען איינציגווייז בעפרייט נאך א קאנפראנטאציע.

א צווייטע ווערסיע איז פאלגענדע: שוין זייט א לאנגע צייט האט עפיס

אנגעהאלטען אין שוועבען פערשוין

נאכשפיאנירט דעם פרעזידענט, דער פערשוין האט זיך בעקענט מיט אלע געוואוינהייטען פון פרעזידענט, דורכ-שטודירט די טרעפען און אפילו עטלי-כע מאל געווען ביים פרעזידענט אין שטוב, ער האט אבער קיינמאל דעם פרעזידענט אינדערהיים נישט געטראפ-פען. דאס לעצטע מאל איז דער פער-שוין געווען ביים פרעזידענט מיט 2 טעג צוריק. נעכטען האט דערזעלבער פער-שוין געוואלט אבווארטען דעם פרעזי-דענט, ווען ער איז ארויס פון זיין וואוינונג און האט איהם דערלאנגט דעם שרעקליכען שטויס מיט א שטילעט.

די אויספארשונג ווערט ווייטער ענער-גיש געפיהרט.

די אויספארשונגס פאליציי האט בע-שטימט א סומע פון

5000 זלאטעס

פאר כאפען אדער העלפען אנטדעקען דעם מערדער.

* *

דער פערשטארבענער פרעזידענט פון דער שטאדט לאדז, מאריאן צינארסקי איז געבוירען געווארען אין יאהר 1880, ער איז געווען א זוהן פון דעם קאסי-רער פון דער ווארשאווער האנדעלס-באנק. נאכ'ן ענדיגען פון דעם ווארשא-ווער פילאלאגישען גימנאזיום, איז ער אריינגעטרעטען אויף דעם יורידישען פאקולטעט פון ווארשאווער אוניווערזי-טעט, וועלכען ער האט געענדיגט אין יאהר 1902. נאך דער צייט האט ה' צי-נארסקי אפליקירט אין ווארשאווער קרייז-געריכט. אין יאהר 1906 און 1907 איז ה' צינארסקי געווען פערטרעטער פון אויספארשונגס-ריכטער אין זשיראר-דאוו. דארט האט צינארסקי געגרינדעט דעם ארטיסטיש-ליטערארישען קלוב און דעם „קלוב נאראדאווי". דערנאך איז דער פערשטארבענער ארויסגעפאהרען קיין רוסלאנד, אלס אויספארשונגס-ריכטער.

אויף דעם דאזיגען פאסטען איז פרעז צינארסקי געווען ביז'ן יאהר 1917. דעמאלס פערלאזט דער פערשטאר-בענער דעם רעגירונגס-פאסטען, קומט קיין פעטערבורג און ווערט לייטער פון דער קאנצעלאריע פון דער פוילישער געזעלשאפט צו העלפען די מלחמה-קרבנות.

ביי דער ערשטער געלעגענהייט קומט פרעז. צינארסקי קיין לאדז אין יולי 1918 און ער ווערט בעשטימט דורכ'ן רעגענטען-ראט אלס אויספארשונגס-ריכטער פון קרייז-געריכט. אין מאי 1923 ווערט ה' צינארסקי פון דער ענ-דעקישער ליסטע געוועהלט אלס ראט-מאן און דעם 24. יולי — אלס שטאדט-פרעזידענט.

דער פערשטארבענער האט פער'יתומ'ט אנ'אלמנה מיט 3 קינדער.

אין מאגיסטראט

אין צוזאמענהאנג מיט דעם טראגי-שען טויט פון פרעזידענט מאריאן צי-נארסקי איז נעכטען 12 א זייגער מיטאג פארגעקומען א פייערליכע טרויער-זיצונג פון מאגיסטראט.

דער וויצע-פרעזידענט וואיעוואודזקי האט געהאלטען א טרויער-רעדע, וועל-כע אלע אנוועזענדע האבען אויסגע-הערט שטעהענדיגערהייט.

ס'איז בעשלאסען געווארען, אז די לויה וועט פארקומען אויף די קאסטען פון דער שטאדט און ס'איז געוועהלט געווארען א לויה קאמיטעט.

אלע אינסטיטוציעס, וועלכע ווילען אנטיילנעהמען אין דער לויה דארפען זיך ווענדען צום דירעקטאר זאלעסקי.

די אמטליכע פונקציעס פון פרעזידענט וועט דערווייל ערפילען דער וויצע-פרעזידענט וואיעוואודזקי.

* * *

— דער אלמנה פון פערשטארבענעם איז דורכ'ן מאגיסטראט בעשטימט גע-ווארען א לעבענסלענגליכע פענסיע פון 1000 זלאטעס א חודש.

דער וויצע פרעזידענט גראשקאווסקי, וועלכער ווײלט אין לעמבערג איז ארויס-גערופען געווארען טעלעפאניש קיין לאדז.

— נעכטען איז אויף דער געביידע פון לאדזער מאגיסטראט ארויסגעהאנגען געווארען א שווארצע פאהן, אלס צייכען פון טרויער איבער'ן טויט פון שטאדט-פרעזידענט.

אין אוועגד זענען די לאמפען ארום מאגיסטראט געווען בעדעקט מיט שווארצען קרעפ.

אין דער קהלה.

צוליב דעם מארד איבער'ן לאדזער שטאדט-פרעזידענט האט די יודישע קהלה-פערוואלטונג אפגעהאלטען א ספע-ציעלע זיצונג, אויף וועלכער ס'איז בע-שלאסען געווארען אויסצודריקען מיט-געפיהל דער פאמיליע און אנטיילצו-נעהמען אין דער לויה. אלס דעלעגאטען צו דער לויה זענען בעשטימט געווארען די דאזשארעס רוס, ניימאן און אדוו. ווייצמאן.

* * *

ווי ד"ר סאלאווייטשיק ערקלערט, איז די וואונד, וואס דער פרעזידענט האט בעקומען נישט געווען קיין שטערבליכע. דער פרעזידענט האט אבער פון אויפ-רעגונג בעקומען א הארץ שלאג.

* * *

לויט די לעצטע ידיעות, וועלכע מיר בעקומען, איז דער שטילעט, מיט וועל-כער פרעזידענט איז דערמארדעט גע-ווארען, געמאכט-געווארען פון א רוסי-שען באגנעט.

דאס אויסזעהען פונ'ם מערדער,

לויט ווי ס'געבען-אן די עדות שטעלט זיך פאר אזוי: אנ'ערך 35 יאהר אלט, א רונדיג פנים, מיטעלע וואוקס, שווארצע וואנסעס, האט געטראגען א ציק-ליסט-היטעל, א העלען הערבסט פאלטא און שטיוועל מיט כאלעוועס.

* * *

אין דער לעצטער מינוט איז דעצי-דירט געווארען, אז די לויה פון פרע-זידענט וועט פארקומען שבת אין לאדז.

מאריאן צינארסקי.

W dniu 14. kwietnia 1927 roku zginął z ręki zbrodniczej

Ś. P.

MARJAN CYNARSKI

Prezydent miasta Łodzi.

O tym bolesnym ciosie, który dotknął nasze miasto, zawiadamiają ludnośc

Rada Miejska i Magistrat

m. Łodzi.

נעכטען איז פלוצלינג געשטארבען, פאלענדיג פון א מערדעריישער האנד, דער פרעזידענט פון דער שטאדט לאדז

מאריאן ציינארסקי

מיר דריקען אויס דעם טיפען ביילייד דער פאמיליע פונם טראגיש-אומגעקומענעם שטאדט-פרעזידענט, ווי אויך דעם לאדזשער מאגיסטראט.

דער ראט און די פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין לאדז.

נעכטען איז דורך א מערדערישער האנד געפאלען דער פרעזידענט פון דער שטאט לאדז

מאריאן ציינארסקי

מיר דריקען אויס דער פאמיליע פון פארשטארבענעם און דעם לאדזשער מאגיסטראט אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

די יודישע פראקציע אין לאדזשער שטאט-ראט.

W dniu 14 kwietnia r. b. o godz. 11-tej przed poł. zmarł nagle **Członek Zarządu Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc.**

Ś. P. MARJAN CYNARSKI

Prezydent m. Łodzi.

W zmarłym tracimy jednostkę o wybitnych zaletach charakteru i pamięć o Nim zachowamy na zawsze.

Cześć Jego prochom!

ZARZĄD

Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc.

652

נעכטען איז פון א מערדערישער האנד געפאלען דער פרעזידענט פון דער שטאדט לאדז

מאריאן ציינארסקי

אין נאמען פון די יודישע האנדווערקער אין לאדז דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד דער שטאדט-פערוואלטונג און דער פאמיליע פונם טראגיש אומגעקומענעם

די פערוואלטונג פון צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד (פאלודניאווא 4), דער אויפזיכטס-ראט און די פערוואלטונג פון דער יודישער האנדווערקער-באנק אין לאדז, (פאלודניאווא 4).

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אונזער ליבער זוהן, ברודער און שוואגער

נ. ע. אבע לאמפארט

(אין עלטער פון 33 יאהר).

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג דעם 15. אפריל 12 אזייגער מיטאג פון טרויער-הויז פיעטרקאווער 163, וועגען וואס עס טיילען מיט

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

714

געדענק

„MESRAP"

אין דערמאן אנדערע, אז דער בעסטער האניג-

פליגען-פאנגער איז

פליגען-פאנגער „MESRAP" פאר טרוקענט נישט. פליגען-פאנגער „MESRAP" גיט ארויס א בלומען געשמאק.

פליגען-פאנגער „MESRAP" ציהט צו פליגען. פאר „MESRAP" גאראנטירען מיר ביז 3 יאהר.

פון פליגען-פאנגער „MESRAP" פאלען די פליגען נישט אראפ!

פערלאנגט נאר פליגען-פאנגער „MESRAP" פון דער ערשטער לאנד-מעכאנישער פאבריק Mesrap

איבעראל צו בעקומען! איבעראל צו בעקומען!

שאָקאָלאַדע, קאַקאַאָ כשר לפסח!

ANGLAS

געשמאַקפאָל
נאַרהאַפט
אַראָמאַטיש

נ׳הכשר הרב יעקב מאיר סגלזביק, בדנציג.
פאָדערט איבעראַל!

„הזמיר" כרז קימת לישראל בלודז.
אל. קאשטשושקי 21
מאָנטאָג, דעם 2-טען טאָג פסח (18. אפריל ד. י.) קומט פאָר אין זאַל פון „הזמיר" (אַלעע קאָשטשושקי 21) 614

א גרויסער פסח=ראוט

מיט א רייכען ליטעראַריש-מוזיקאַלישען פראָגראַם.
עס נעהמען אָנטייל: י. לעוויטין (געזאַנג). ד"ר מאַנדעלבוים און גאַ עווסקי (מוזיק), מ. מאַשקאָוויטש, יאַנגאַ (רעציטאַציעס) און אנד. אַטראַקציעס.
695 טענץ ביז אין דער פריה. אנהויב 10 א זייגער אָוונד.

Z intencji zaręczyn
p. SALI LEWINÓWNY
z p. MAURYCEM WEINBERGIEM
życzę szczęścia i świetnej przyszłości
Abramostwo Weinberg
692 i synek Heniek.

Przez zaangażowanie nowej zdolniejszej siły fachowej oraz udoskonalenia techniczne jesteśmy nadal w stanie wykonywać najlepsze artystyczne zdjęcia ku zupełnemu zadowoleniu Sz. Klijenteli
Zakład Fotograficzny
H. PETRI
46 Piotrkowska 46
Zakład czynny codziennie od 9 ej rano do 9-ej wieczór. **Ceny przystępne.**

אויף פסח קויפט נור

„כרמל"
ווייז — און — קאָניאַק

„כרמל" וויין און קאָניאַק איז כשר לפסח אפילו למהדרין מן המהדרין.
„כרמל" וויין און קאָניאַק איז בעסער פאַר די טייערסטע אויסלענדישע וויינען און קאָניאַקען.
זוכט יאָך אויפ׳ן עטיקעט די שוץ-מאַרקע: 2 מרגלים טראָגען דעם „אשכול", אָהן דעם איז עס נישט קיין „כרמל". 1651
די פרייזען זענען לויט׳ן פרייז-קוראַנט פון „כרמל"

8-טונג שניידערינס!
אין מיין ניי ערעפענטע װאַרשאַװער
פליסיר-פאַבריק
נעהם איך אָן אַלעאַרט רעק און קרויזען צו
פליסירען און קאַרבירען
לויט די נייעסטע פראַנצויזישע מאָדעלען.
מ. גינגאָלד פאַמאַרסקאַ 5
אין הויף פאַרטער לינקס
ביליג שנעל און גוט.

בעקאַנטמאַכונג!
איך מאַך בעקאַנט מיין געעהרטע קונדשאַפט דאָס
ביי מיר איז צובעקומען **ווייס זאַלץ**
געמאָלען וואָסנע כשר לפסח בהכשר מהרב שליט"א דפאַביאַ
ניק צום פרייז 27 זלאָטעס פאַר א זאק 100 קילא.
לאָדז, אַלטער רינג נ. 1.
ביי וו. קרימעלאָווסקע
959 פריהער מאיר גערשאָנאָוויץ

דיוואַנעס, גאַרדינען,
ליגאָלעאום, פליוש-דעקעס, קאָרניקעס
575 אין א גרויסען אויסוואַהל צו
שטוינענד ביליגע פרייזען
צו בעקומען אין דער בעקאַנטער פירמע
1 I. ROTENBERG 1
Łódź, Nowomiejska №1
(פריהער נאַוואָמיעסקאַ 21) Telefon 57-10

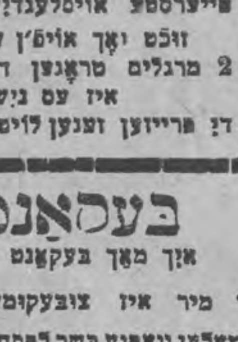

קינדער-וועגעלעך
מעטאַל בעטען, מאַטראַצען
געבעטען און צו מעבעל בעטען. „PATENT" ביליג און
נענען גוטע בעדינגונגען און
„DOBROPOL"
Piotrk. 73 (אין הויף)
זעמטליכע רעפעראַטורען ווערען אָנגענומען. 699

ביילייד!
מיר געבויגען שטעה איך ביים פרישען קבר פון מיין אונפערגעסליכע קוזינקע
גליקע קופערוואַסער ז"ל
זאָל א הר די ערד גרינג זיין!
זכריהו מאָז. 549

נעלענהייט
ביליג איבערצוגעבען פון זאָרטס א פראַנט-געוועלב. צו רפאה צו
פאַלורניאַוואַ 4
ביים וועכטער. 694

5.000 złotych nagrody!

otrzyma ten, który przyczyni się do ujęcia sprawców zabójstwa, dokonanego na osobie prezydenta m. Łodzi Marjana Cynarskiego, w dniu 14 b. m. około godz. 11 rano, w klatce schodowej domu przy ul. Andrzeja 4.
Naczelnik Urzędu Śledczego
(—) **WEYER** Komisarz
Łódź, dnia 14 kwietnia 1927.

די פערוואַלטונג פון „לינת הצדק,
בעט מיטגלידער סימפאַטיקער, וועלכע ווינשען אָנטייל צו נעהמען אינ׳ם
אָבצייכען=טאָג
ווערען געבעטען זיך צו מעלדען פרייטאָג, דעם 15 ה. ח. א גאַנצען טאָג און מאָנטאָג פון 8 א זייגער אָוונד אין קאַנצעלאַריע. 684

פערגעסט נישט
דאָס די ערשטע קאָנקורענץ-פעהיגסטע
פּערפומעריע — אין — לאָדז
איז געפינען און בלייבט נור ביי
S. BUCHWAJC, Łódź
Piotrkowska 22, tel. 31-43.
ספעציעל אויף די פייערטאָגען שטאַרק ביליגע פרייזען.
קומט און איבערצייגט אייך! פאַר אָריגינעל גאַראַנטירט!

קונים פון פּסח׳דיגען שמאַלץ=אייל!
וואָרנונג — **WARNUNG**
אַלע וואָס קויפען אַמעריקאַנער שמאַלץ-אייל מוזען לייגען אַכט נאָר אויף דער מאַרקע **Aextreff**, וועלכע געפינט זיך אויף בלויע פעסער מיט ווייסע בעדעם. נאָר דאָס איז דאָס בעסטע און געשמאַקפולסטע, קאָליר העל-געלב.
מיטגלידער פון וואַרשאַווער ועד הרבנים האָבען פערזענליך בעזוכט די פאַבריק און זאָגען עדות, אז המהדרין מן המהדרין מעגען דאָס שמאַלץ נוצען אום פסח בלי שום חשש כלל. צו בעקומען אין פאָלגענדע ערטער:
ש. מאַלאַמוט, זג ערסקאַ 1; זאַלאַנטש, וואָלבאָרסקאַ 1; לייזעראָוויטש, אַלטער-מאַרק 1; ראַזמייטע, ברזעזינער 42; י. מ. מאַשקאָוויטש, וואָלטשאַנסקאַ 14; מ. גרינפעלד, פּאָלודניאָווע 16; י. טאַוב, זיעלאָנאַ 43; צ. סיגאַ, גייער׳ס מאַרק 2; ה. סענדיק, זגערסקאַ 30.
גרעסערע קוואַנטומס פערקויפט הר"ר יהושע פרידענזאַהן בהר"ר שמעלקי ז"ל מורה הוראה דפה, זאַכאָדניאַ 49. 638

כשר לחג הפסח!
אכטונג ג׳ קונדשאַפט פון לאָדז און פראָווינץ!
דערמיט האָבען מיר דעם כבוד מיטצוטיילען אונזער ג׳ קונדשאַפט, אז צום היי-יעהריגען פסח עמפפעהלען מיר זיך מיט א רייכען אויסוואַהל פון פערשידענע
צוקערווארען, שאָקאָלאַד, באָמבאָניעס, מאַקאַראָן מיט רעעלע בעהאַנדלונג און מעסיגע פרייזען.
מיט אַכטונג
מ. ה. ווראָבלעווסקי
נאָוואָמיעיסקאַ 21, טעל. 40-35. 1943
בעמ.: מיר האָבען צום בעפאָרשטעהענדען פסח פאַרבערייטעט א קאָלאָסאַלען אויסוואַהל פון פערשידענע שאָקאָלאַד, קאַרמעלען, מאַרמעלאַד און פערשידענע געבעקסע כשר להג הפסח. די פירמע עקזיסטירט פון 1880 יאָהר.

האַנדווערקער=פעראיין
אין דער פוילישער רעפובליק, וואַרשא, פזשעיאַזד 13
אָבטיילונג לאָדז, זאַכאָדניאַ 66
מאָנטאָג דעם 18 טען אַפריל ה. י. (2-טער טאָג פסח) 7 א זייגער אין אָוונד קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל 660

א גרויסע פערזאַמלונג
פון אַלע האַנדווערקער און קאָלאָניסטן א. ד. ט.:
„די צילען און אויפגאַבען פון אונזער פעראיין"
נעמען אָנטייל פון די ה"ה: ראָטערמאַן און שטראַסבורג (וואַרשאַ).
מיטגלידער און נישט מיטגלידער קומט מאַסענווייז! איינגאַנג 30 גראָשען.

אכטונג לוין = וועבער!!!
דינסטאג, דעם 19. אפריל 1927 (1-טער טאָג חול-המועד פסח) פּינקטליך 5 א זייגער אָוונד קומט פאָר אין פעראיינס - לאָקאַל א גרויסע
בעריכטס=פערזאַמלונג
פון דער גמינע-טעטיגקייט אין לאָדז, מיט דעם אנטייל פון ח׳ אַדוו. חייצמאַן.
חברים לוין - וועבער קומט פּינקטליך און מאַסענווייז. מיט אַכטונג,
פערוואַלטונג פון לוין - וועבער-
מייסטער - פעראיין אין לאָדז. 647

ענגלאַנד-כינאַ-רוסלאַנד

דאָס גרויסע סטראַטעגיש-דיפּלאָמאַטישע שפּיל, וואָס ווערט איצט אויסגעשפּילט אין אזיען

פֿון דעפּ. דר. י. ראָזענבלאַט

מיט איניגע וואָכען צוריק האָבען מיר אויף דעם אָרט אַרויסגעזאָגט די מיינונג, אַז די סאָוויעטען לאָזען זיך אַרייַנציהען אין כינע אין אַ נייער אַוואַנטורע, וועלכע קען פֿיהרען פֿאַר זיי צו גאַנץ ערנסטע קאָנסעקווענצען. די דאָזיגע מיינונג האָט זיך געשטיצט אויף דעם גלויבען אין דער טראַדיציאָנעלער געשיקטקייט פֿון דער ענגלישער דיפּלאָמאַטיע, ווי אויך אויף דעם פֿאַקט, אַז ענגלאַנד פֿערהאַלט זיך גאַנץ רוהיג צו די געשעהענישען אויפֿ'ן ווייטען מזרח, הגם דער פֿאַקט שפּילט אַ זעהר וויכטיגע ראָל אין דער פּאָליטיק פֿונ'ם בריטישען אימפּעריום. מיר האָבען דאַן געזאָגט, אַז ענגלאַנד שיקט סאָלדאַטען קיין כינע, אָבער זי וועט זיך בעמיהען דורך איהר נייעם געזאַנדטען אויסצונוצען די קאָניונקטור פֿאַר זיך.

די לעצטע געשעהענישען האָבען בעוויזען, אַז דער שטאַנדפּונקט איז געווען אַ ריכטיגער, אַלע ידיעות, וואָס קומען די לעצטע 2 יאָהר פֿון כינעזישען קאַמף־פּלאַץ האָבען בעפֿעסטיגט די אייראָפּעאישע עפֿענטליכע מיינונג אינ'ם גלויבען, אַז צווישען די צוויי דאָרט קעמפֿענדע צדדים געפֿינט זיך איינער, אונטערן פֿולשטענדיגען איינפֿלוס פֿון דער רוסישער רעגירונג, וועלכע אונטערשטיצט זי מיט געלד, קריגס־מאַטעריאַלען און מיליטערישע אינסטרוקטאָרען. מ'האָט מיט רעכט בעטראַכט די דרום־כינעזישע אַרמעע אַלס אַנ'אָרט עקספּאָזיטור פֿון דעם סאָוויעטישען גענעראַל־שטאַב אין מאָסקווע, און מ'איז געווען טיף איבערצייגט, אַז די זיגען, וועלכע זי האָט אָפּגעהאַלטען איבערן געגנער, וועלכען מ'האָט צוגעשריבען ענגלישע טענדענצען, זענען אַ בעליגענער רעזולטאַט פֿון דער גרויסער אַנטי־ענגלישער אַקציע, וואָס מאָסקווע פֿיהרט זייט לאַנגע יאָהרען נעגען דעם פֿערהאַסטען און מעכטיגען בעל־שונא.

און פּלוצלינג שטעלט זיך אַרויס, אַז די דאָזיגע סאָוויעטישע עקספּאָזיטור האָט נאָכדעם, ווי זי האָט כמעט צושמעטערט דעם געגנער, זיך ענערגיש בענומען צו דער אויסראָטונג פֿו'ם קאָמוניזם, וועלכער איז אַרייַנגעדרונגען אין פֿערשידענע קרייזען פֿון דער כינעזישער בעפֿעלקערונג, ווי אויך אין דער אַרמעע גופֿא, מ'לייענט מיט ערשטוינונג, אַז די דאָזיגע אַרעסטען פֿון קאָמוניסטען, די רעוויזיעס אין די רוסישע קאָנסולאַטען, די גאַנצע אַנטי־סאָוויעטישע אַקציע ווערט אָנגעפֿיהרט פֿון כינעזישע גענעראַלען, וועלכע האָבען ערשט נעכטען געקעמפֿט נעגען די היינטיגע זיגער און איצט איבערגעגאַנגען צו זיי, און אַז דער שמ'ים. וואָס האָט געזאָלט טרעפֿען די ענגלענדער, האָט זיך פּלוצלונג אויסגעדרעהט נעגען די סאָוויעטען.

מאָסקווע שיקט ענערגישע פּראָטעסט נאָטען, וועלכע זענען פֿיל מיט דראָהונגען, אָבער אין דער פּאָליטיק טאָר מען נישט דראָהען, ווען מ'איז נישט ענט־שלאָסען די דראָהונגען אויסצופֿיהרען מיט אַ בעוואָפֿענטער מאַכט. ס'וואָלט געווען אַ משוגעת מצד די היינטיגע מאַכט־האָבער אין רוסלאַנד זיך אַרייַנצולאָזען אין אַ קריג אין אַ געביט, וועלכער איז אויף טויזענדער קילאָמעטער. דערווייטערט פֿונ'ם אייגענעם צענטער, און וועלכער איז מיט איהם פֿערבונדען דורך איין איינציגער אייזענבאַהן. דער רוסישער פּלאַן עקזיסטירט נישט און קומט איבערהויפּט נישט אין בעטראַכט, בעת אַ קריג אין די מזרח אַזיאַטישע וואַסערן. די לאַנד־אַ מעגליכקייט אויסצופֿיהרען צו דער כינעזישער גרעניץ איז נישט נאָר אַ שווער סטראַטעגיש פּראָבלעם, נאָר ס'איז אויך געפֿעהרליך ווייל אַלע אייראָפּעאישע גרעניצען צו לאָזען אונבעשיצט—אויף דעם וועט זיך די רוסישע רעגירונג נישט וואַגען.

די ערפֿאַהרונג האָט בעוויזען, אַז רוסלאַנד פֿלעגט נאָך יעדען קריג, וואָס זי האָט געפֿיהרט, רייף ווערען פֿאַר איגערליכע איבערקערעכענישען, און ווי דאָס ווערט בעטראַכט ווייסען דאָך די באָלשעוויקעס אַמבעסטען. ביי די אַזיאַטישע פּאָליטער שפּילט דער מאַכט־פּרעסטיזש אַ זעהר וויכטיגע ראָלע און ווען די רוסישע מלוכה וועט ליידען אַ דיפּלאָמאַטישע מפּלה אין כינאַ, וועלען די רעזולטאַטען פֿון דער מפּלה זיין גלייך צו אַ פֿערלוירענעם קריג.

כינאַ מיט איהרע הונדערטער מיליאָנען בעפֿעלקערונג האָט אַנ'אונגעהייערען איבערפֿלוס פֿון מענשען, וועלכע מוזען ערגיץ אויסוואַנדערען. דער אַמעריקאַנישער קאָנגרעס א. ז. ווי בעקאַנט, הערמעטיש פֿערשלאָסען פֿאַר די כינעזישע קולים. סיביר איז אַזוי לאַנג געווען געשיצט נעגען דער געפֿאַהר גע פֿאַהר ווי לאַנג מ'האָט געהאַט רעספּעקט פֿאַר דעם רוסישען קאָלאָס. דאָס אויפֿפֿלאַמען פֿון אַ כינעזישען נאַציאָנאַליזם. וועלכען מאָסקווע האָט געוואָלט אויסנוצען, כדי צו פֿערניכטען דעם ענגלישען איינפֿלוס אין מזרח אַזיען וועט גאַנץ בעשטימט פֿיהרען דערצו, אַז מיליאָנען כינעזער וועלען אַרייַנדרינגען אין די אַזיאַטישע געביטען פֿון דער רוסישער מלוכה.

אין דער גאַנצער צייט פֿונ'ם כינעזישען כאַאָס פֿערהאַלט זיך יאַפּאַן מערקווירדיג צוריקהאַלטענד. מ'היט זיך שטרענג אויף וועלכען ס'איז אופֿן נישט צו אַנגאַזשירען זיך אויף דער אָדער יענער זייט. די דאָזיגע מלוכה איז אויך שטאַרק איבערפֿעלקערט און פֿאַר איהר עמיגראַציע אויף די אַמעריקאַנישע ברעגען פֿונ'ם שטילען אָקעאַן האָבען די פֿעראייניגטע שטאַטען פֿון אַמעריקאַ געשטעלט אַ טאַמע, אַזוי ווי אין דרום פֿערשליסען דעם טויער פֿאַר דער יאַפּאַנישער עמיגראַציע די אַמעריקאַנישע הערשאַפֿט אויף די פֿיליפּינער אינזלען. אַ פֿערלוירענע דיפּלאָמאַטישע שלאַכט עפֿענט סיביר פֿאַר דער יאַפּאַנישער עקספּאַנסיע און ווער ווייסט, צו מיר וועלען אין דער נאָהענטסטער צוקונפֿט נישט זיין עדות פֿון אַ געשלאָסענעם יאַפּאַניש־כינעזישען דראַנג אין רוסישען אַזיען. ס'אינטערליגט נישט קיין שום ספֿק, אַז דעם דאָזיגען פּרייז אויפֿ'ן רוסישען חשבון האָט מען צוגעשריבען דעם דיפּלאָמאַטישען נצחון אינ'ם כינעזישען קאָנפֿליקט, וועלכען די בריטישע פּאָליטיק האָט דערגרייכט. ווען דער דאָזיגער ציל זאָל געלינגען, וועט ענגלאַנד בעקרוינען איהר גרויסען סטראַטעגישען פּלאַן אַרומצורינגלען סאָוויעטען־רוסלאַנד פֿון אַלע זייטען.

אין אייראָפּע איז עס איהר שוין געלונגען. ס'איז איהר געלונגען אין דער טערקיי און אין פּערסיען צו בעזייטיגען דעם סאָוויעטישען איינפֿלוס און איצט וויל מען אָפּשליסען דעם גרויסען רינג אין מזרח, אויף אַנ'אַנדער אופֿן איז אונמעגליך צו בעגיינען לאָגישע גרונדען פֿאַר די אַלע געשעהענישען, וואָס שפּילען זיך אָב זייט אַ פּאָר יאָהר אין די כינעזישע געביטען.

די בריטישע וועלט־מאַכט האָט דאָרט איהרע וויכטיגסטע לעבענס־אינטערעסען. כינאַ גרעניצט מיט דער פּערל פֿון דער ענגלישער קרוין, מיט אינדיען, מיט איהרע 400 מיליאָן איינוואוינער. אַלע ענגלישע קאָלאָניעס, וואָס האָבען זיך היינט עמאַנציפּירט צו זעלבסטשטענדיגע דאָמיניעס. און בילדען מיט דער מעטראָפּאָליע אַ מין בריטישע פֿעדעראַציע, האָבען אַנ'ענגליש־רעדענדע בעפֿעלקערונג, אַ בעפֿעלקערונג, וואָס בעטראַכט זיך פֿאַר אַ טייל פֿונ'ם ענגלישען פֿאָלק און פֿלעגט די ענגלישע קולטור מיט די ענגלישע טראַדיציעס.

אַנדערש איז די לאַגע אין אינדיען. די דאָרטיגע בעפֿעלקערונג האָט נישט מיט די ענגלענדער קיין שום געמיינזאַמעס, נישט אין נאַציאָנאַלען און נישט אין רעליגיעזען זין. די סעפּאַראַטיסטישע שטרעבונגען ווערען דאָרט פֿון טאָג צו טאָג שטאַרקער. שוין אין די 80 גער יאָהרען פֿון פֿערגאַנגענעם יאָהרהונדערט. ווען די רוסען פֿלעגען פֿאָרדרינגען אין מיטעל־אַזיען אין דער ריכטונג פֿון אַפֿגאַניסטאַן, האָבען די ענגלענדער זיך אָנגעהויבען דערמיט צו רעכענען, אַז ווייטער הערשאַפֿט אין אינדיען ווערט שטאַרק בעדראָהט פֿון דער רוסישער עקספּאַנסיע אין אַזיען און צו דעם האָבען די ענגלענדער אין אינדיען אויסגעהאַלטען אַ שטאַרקע און שטענדיגע אַרמעע פֿון 75000 מענשען, וואָס איז ביי די דעמאָלסדיגע פֿערהעלטענישען געווען אַנ'אונגעהויער שטאַרקע מיליטערישע מאַכט.

(אַ צווייטער אַרטיקעל קומט)

בעשווינדעלט די יודישע קאָלאָניאַל־באַנק אין לאָנדאָן אויף 15'000 פֿונט.

בעשטעטער פֿערפֿליכטעט זיך אָפּצוגעבען דאָס צוגענומענע געלד.

לאָנדאָן, אין לאָנדאָנער געריכט איז פֿאָריגע וואָך פֿאָרגעקומען אַ פּראָצעס נעגען דעם 22 יעהריגען סאַמסאָן סאָוואַלסקי, וועלכע ווערט בעשולדיגט, אַז ער האָט דעם 25 טען יוני 1926 אַרייַנגעשריבען אין די ביכער פֿון דער יודישער קאָלאָניאַל־באַנק אין לאָנדאָן 27 פֿאַלשע סומען און אַז די קאָלאָניאַל־באַנק האָט דורך זיין שווינדעל געהאַט אַ שאָדען פֿון 15 ביז 20 טויזענד פֿונט. סאָוואַלסקי איז מיט 6 יאָהר צוריק אויפֿגענומען געוואָרען אין דער קאָלאָניאַל־באַנק. ער האָט זיך שנעל אַרויפֿגעאַרבייט און איז געוואָרען דער הויפּט־קוויטער אין דער אָבטיילונג פֿאַר אויסלענדישע וואַלוטעס אין דער באַנק. פֿאָריגעס יאָהר האָט ער בענוצט זיין שטעלונג, כדי צו שפּעקולירען מיט באַנק־געלדער אויף זיין־אייגענער רעכנונג און צו בעשווינדלען די באַנק.

פֿאַר דעם געריכט האָט דער הויפּט־בוכהאַלטער פֿון דער באַנק בייקער אַלס עדות ערקלערט ווי אַזוי ער איז ביי דער קאָנטראָל פֿון די ביכער געקומען אויפֿ'ן שווינדעל פֿון סאָוואַלסקי, וועלכער האָט אויף אַ זעהר געשיקטען אופֿן פֿערשלייערט זיינע גנבה'שע שפּעקולאַציעס.

סאָוואַלסקי האָט זיך פֿערפֿליכטעט צוריקצוצאָהלען אַלץ, וואָס ער האָט צוגענומען ביי דער באַנק. אָבער דער ריכטער האָט אָפּגעזאָגט איהם דערווייל אַרויסצולאָזען אויף קויציע און די ווייטערע פֿערהאַנדלונג איז אָפּגעלעגט געוואָרען אויף שפּעטער.

בעזוכט די יודישע קהלה אין אונגאַרן.

בודאַפּעשט. (י.ט.א.) די אונגאַרישע רעגירונג האָט געשיקט דער גריכיש־קאַטוילישער און רעפֿאָרמירטער קירכע 20.000 מאַרג ערד. די יודישע רעליגיעזע אָרגאַניזאַציע, וואָס איז אָפֿיציעל אָנערקענט געוואָרען דורך דער מלוכה איז ביי דער ערד־פֿערטיילונג נישט בעריקזיכטיגט געוואָרען.

דער פֿערבאַנד פֿון יודישע קהלות אין אונגאַרן האָט איבערגעגעבען דעם קולטוס־מיניסטער אַ מעמאָראַנדום אין וועלכען עס ווערט ענערגיש פּראָטעסטירט נעגען דער עולה, וואָס איז געשעהען די יודישע קהלות ביי דער פֿערטיילונג פֿון מלוכה'שען באָדען. אין קורצען ווערט ערוואַרט אַנ'ענטפֿער פֿון דער רעגירונג אויף דעם מעמאָראַנדום.

זאַל פֿילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

סמבטיון

נאָר 8 גאַסטראָלען פֿון וואַרשאָווער יודישען קליינקונסט־טעאַטער

בראש מיט די בעריהמטע אַרטיסטען, ליבלינגע פֿון וואַרשאַ

עווא שטאַקפֿעדער, הערמאַן פֿעניגשטיין, דוד לעדערמאַן, יצחק נאָזשיק

זונטאָג, דעם 1. טאָג פּסח (17. אַפּריל) 2 פֿאָרשטעלונגען:
1) 3.30 נאָכמיטאָג און 2) 5.30 אין אָוונט

מאָנטאָג, דעם 2. טאָג פּסח (18 אַפּריל) 3 פֿאָרשטעלונגען:
1) 3.30 נאָכמיטאָג, 2) 6 אָוונט און 3) 9.15 אָוונט

די גלענצענדע גראָטעסקע, וואָס איז געשפּילט געוואָרען אין וואַרשאַ איבער 4 חדשים בסדר א.נ.

סמבטיון

אין 2 אַקטען (12 בילדער) מיט פּראָלאָג און עפּילאָג, צוזאַמענגעשטעלט און רעזשיסירט: י. נאָזשיק. מוזיק: ש. וויינבערג. דעקאָראַציעס: וו. ווינטראויב. סמבטיון־דעלעגאַט: ה. פֿעניגשטיין. סקעטשען, הומאָר, קאַרעאַגראַפֿיע, סאַטירע, געזאַנג.

טעקסטען פֿון די בעוואוסטע שרייבער: מ. נאַדיר, דער טונקעלער, נאָדעלמאַן, ל. האַכשטיין, לוסטיגער פּעסימיסט, י. נאָזשיק.

ס'נעמען אָנטייל פֿרויען: ע. שטאַקפֿעדער, ר. גאָזעל, מ. מאַניעלאַ, ב. פֿאַרבער.
מענער: ה. פֿעניגשטיין, ד. לעדערמאַן, י. נאָזשיק, מ. שטאַקפֿעדער, י. בירנבוים, וו. גרינשפּאַן, מ. לעווין און אַנד.

אייגענע קינסטלערישע דעקאָראַציעס, קאָסטיומען, בוטאַפֿאָרן, און ליכט־עפֿעקטען.

דיריגענט: ש. וויינבערג. פֿאָרשטעהער פֿון סמבטיון: א. שטאַקפֿעדער.

עמפּפֿעהלט: זשיראַנדאָלען, אַמפּלען ביוראָ־ און נאַכט־טיש לאַמפּען, ווי אויך פֿערשידענע אינסטאַלאַציע־מאַטעריאַלען B. SZCZEKACZ, ul. Zawadzka 16; „ELEKTROPOL" עלעקטראָ־טעכנישע לאַגער!

לכבוד יום־טוב!

דאַרף זיך יעדער יוד פֿערגינען מיט עפּעס גוטס און עפּעס גוטעס ווי: ווייַן, שפּריט, מעהד. ליקער און שליוואָוויץ כשר לחג הפּסח!

בילליגער ווי איבעראַל איז נאָר צו בעקומען אין דער לאַנג־יעהריגער בעוואוסטע, רעעלסטע און רייעלסטע פֿירמע אין לאָדז

ליפּאַ שיינביין, לאָדז

נאָוואָמיעסקאַ 27 טעלעפֿאָן 49-27. עקזיסטירט פֿון 1900.

דאָרט קאָן יעדער בעקומען אַם בילינסטען פֿון צוגענגליכסטען ביז לייַנעם אונגאַר־ווייַן אין אַ זעהר רייכען אויסוואַהל פֿון די בעוואוסטע פֿירמעס ווי: א. ליבערמאַן, וואַרשא און ר' מענדיל בארענשטיין לאָדז א. א. פֿון 1.50 אַ פֿלאַש, ווי אויך ארץ־ישראל כרמל אריגינעל און אַלע סאָרטען מעהד פֿון די בעקאַנטע פֿירמע וויקטאָריא וואַרשאַ א. א. אויך ליקער און יי"ש פֿון די פֿירמעס זילבער, אייכענבוים, גערער. אויסערדעם הויכפֿיינעם שפּריט פֿון דער בעקאַנטער פֿירמע יאַפּפּע, גראָדנאַ. גאַנץ בעזונדערס ווערט רויט־ווייַן כשר לפּסח ספּעציעל פֿאַר צוקער־ליידענדע עמפּפֿאָהלען. אַלעס כשר לחג הפּסח! —— קומט און איבערצייגט אייך! —— געדענקט די אַדרעס!

די פּרייזען פֿון ליבערמאַנס ווייַן זענען די זעלבע ווי אין וואַרשאַ.

בעמ: אַזוי ווי עס האָט זיך בעוויזען אין לאָדז געפֿעלשטער ווייַן פֿון דער בעוואוסטער פֿירמע ליבערמאַן וואַרשאַ, בעט איך אכטונג צו געבען דאָס אויף דעם קאָרעק מוז זיין אויסגעברענט דער זעלבער נאָמען, וואָס אויף די פֿלאַש. 634

צאָהן־אַרצט מ. שוואַרץ

פּריהער: נאַוואָמיעסקאַ 21. איצט וואָלבאָרסקאַ 33.

ערקלערונג!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז לויט דער אָנאָנס אין „נ. פֿ." פֿון פֿרייטאָג ד. 8/4 ד. י. פֿון מיין פֿאָטער ד. גאָלדקאָרן, אַז פֿאַר די זאַפּטען, וואָס פֿערפֿיהרען זיך אויף זיין פֿירמע איז ער נישט פֿעראַנטוואָרטליך, דערויף ערקלער איך, אַז קיינער צוינגט איהם נישט צו זיין פֿעראַנטוואָרטליך פֿאַר מיין סחורה, וועלכע נעמט זיך אונטער מיין אייגענע פֿירמע

ד. גאָלדקאָרן

גלייכצייטיג מאַך איך בעקאַנט מיינע געעהרטע קונדשאַפֿט, אַז איך בעזיץ שטענדיג אַ גרויסען אויסוואַהל פֿון פֿערשידענע זאַפּטען צו מעסיגע פּרייזען.

מיינע זאַפּטען קאָן מען בעקומען אין די הורטאָווע צוקערוואַרען געשעפֿטען ווי:

ה' מייערסדאָרף נאָוואָמיעסקאַ 26	ה' שטוצבערג ווסכאָדניאַ 30	ה' הייַנקראַנץ פּאָמאָרסקאַ 8	ה' צינציגאַטום ווסכאָדניע 21

ווי אויך ביי מיר בזשעזשינער 56. מיינע אָריגינעלע זאַפּטען זענען פּלאָמבירט.

פֿאָדערט איבעראַל זאַפּטען פֿון דער פֿירמע ד. גאָלדקאָרן. ווייל ד. גאָלדקאָרן איז אַ פֿירמע פֿון שטאַלץ און קראַפֿט, עס איז פֿון אַלע בעסטע פֿירמען פֿון אַלע סאָרטען זאַפֿט. מיט אַכטונג ד. גאָלדקאָרן.

אויפרוף!

דינסטאָג, א בלימעל-טאָג

א׳ דחול המועד פסח קומט פאָר אין אונזער שטאָט

לטובת דער נאַכט-פּאַגאַטאָוויע ביים „לינת הצדק“

אַלע יודען ווערען געבעטען וואָרים צו אונטערשטיצען די אַזוי נוצליכע אינסטיטוציע, וועלכע העלפט די גאַנצע לאָדזער באַפעלקערונג אָהן אַלע גוים-פאַלען. קויפט די אָפּצייכענונגען לטובת „לינת הצדק“. קיינער טאָר זיך דערפון ניט אָפּזאָגען, ווייל מ׳ניט׳ן קויפען די אָפּצייכענונג העלפט זיך אַליין!

די פערוואַלטונג.

בח:מ׳ריגע פסח-פרעמיעס!

א פלאַש מעהד בעקומט יעדערער, וואס קויפט ביי מיר אויף א סומע פון 10 זל. אַ.

די ביליגסטע איינקויפס-קוועלע אויף פסח פון אָריגינעלע פראַנ-צויזישע, ווייסע און רויטע ווינען, ווי אויך ליקיער, קאָניאַק איז נאָר ביי

ס. ראָזענבלום, נאַרוטאָוויטש 9.

רעיעל, גוט און ביליג קויפט מען:

וויין, מעהד, שפּריט,

די פיינסטע ליקערען, אַלע סאָרטען כרמל-ווין אויסערדעם הויכפיינעם שפּריט של פסח פון דער בעקאַנטער פירמע יאַפּפע, גראָדנא

אַלעם כשר לפסח! אַלעם כשר לפסח!

נור אין דער ווייןהאַנדלונג

ע. שיקער, לאָדז

פּולנאָצנאַ 1, טעל. 784

וועלכע עקזיסטירט זייט 1865 יאָהר און איז דורך איהרע רעיעלע בעהאַנדלונג דער געעהרטער קונדשאַפט גוט בעקאַנט.

גאַנץ בעזונדערס ווערט רויט-וויין כשר לפסח ספּעציעל פאַר צוקערליידענדע עמפּפאָהלען

200

Dr. m. I. Bette

ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און קינדערקראַנקהייטען

iotrkowska 6,
telefon 44-95.

נעמט אָן פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאָכמיטאָג.

בעקאַנטמאַכונג.

דער פעראיין „מחזיקי-חולים“, קילינסקי 120 טיילט מיט, אַז מיטוואָך, י״ח ניסן, ב׳ דחוהמ״פ 20/4 ה. י. קומט פאָר די יעהרליכע

אַלגעמיינע פערזאַמלונג

אין פעראיינס-לאָקאַל אום 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג צום ערשטען טערמין. אין פאַל ביי ניט גענוגענדע צאָהל מיטגלידער, צום צווייטען טערמין דעם זעלבען טאָג 6 אַזייגער אָווענדס מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואַהל פון אַ פאָרזיצענדער און 3) בעריכט פון דער טעטיגקייט און קאַסע בעשטאַנד, 4) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס קאָמיסיע, 5) ביודזשעט אויף דעם יאָהר 1927, 6) צוגאַב-וואַהלען, 7) פרייע פאָרשלאַגען.

די פערוואַלטונג.

Dr. med. STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, רענטגענ-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטרא-טעראַפּיע.

נעמט אָן פון 6—9 און אָהענד, פרויען—12 ביז 3 נאָכמ. 873

ANGIELSKA HERBATA SIBUNION

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעצ. פאַר לונגען- און הארץ-קראַנקהייטען, בעשטראַלונגען מיט קינסטליכע בערג-זון.

נעמט אָן פונאָכמיטאָג.—5 ב 3

די קאַנדיטאָריי

F. Grycendler

פּיעטריקאָווער 62 — טעל. 14-87

649

עמפּפעהלט צום קומענדען פסח בעקאַנט פון זייער גוטקייט אַ גרויסען אויס-וואַהל מאַקאַראָנען, הערבאַטניקעס, מאַקאַגיני, טאָרטען, מאַנדעלען, צוקער-ווארען, שאָקאָלאַדען. ס׳ווערט געבעטען פריהער אויסצוגעבען בעשטעלונגען

די, וועלכע אַזעוו האָט פערראַטען.

בעאַרבייט פאַר׳ן „נייעם פאָלקסבלאַט“ לויט פערשידענע מאַטעריאַלען פון ל. בראַנט.

(52

צוליב א טעכנישען פערזעהען איז ארויסגעפאַלען דער עפּיזאָד וועגען דעם, ווי אזוי עס איז ארעסטירט און בעפרייט געוואָרען פון דער סעוואַסטאָפּאָלער טורמע באָריס סאַווינקאָוו. דער עפּיזאָד האָט בעדאַרפט אריינגעהן אין דער פאָרטזעצונג נ. 49 (נ. 31 „נייער פאָלקסבלאַט“ פון 5-טען אַפּריל) צווישען די שורות: „דאָס וואָרט האָט געשריבען איהר זוהן“ און „צי האָט אַזעוו פערראַטען סאַווינקאָוו׳ן“...

איידער מיר וועלען איבערגעהן צו דער ווייטערדיגער ערצעהלונג וועגען פּורצעוו׳ן און דעם אופן, ווי אזוי אַזעוו איז דעמאַסקירט געוואָרען, וועלען מיר איבערגעבען דעם עפּיזאָד וועגען סאַווינקאָוו׳ס ארעסט און בעפרייאונג.

די אומשטענדען, ביי וועלכע סאַווינקאָוו איז ארעסטירט און בעפרייט געוואָרען, זיינען געוועזען אַזעלכע. סאַווינקאָוו איז בעפאָהרען קיין סעוואַסטאָפּאָל ארגאַניזירען אַן אַנפאַל אויפ׳ן קאָמאַנדיר פון שווארצען-ים פלאָט אַדמיראַל טשוכנין. אויפ׳ן וועג קיין סעוואַסטאָפּאָל האָט זיך סאַווינקאָוו אָפּגעשטעלט אין כאַרקאָוו, וואו ס׳האָבען געוואַרט אויף איהם די מיטגלידער פון דער קאַמפּס אָפּטיילונג. אין כאַרקאָוו זיינען פאָרגעקומען בעראַטונגען וועגען דער אָרגאַניזירונג פונ׳ם אַטענטאַט, עס זיינען פונאַנדערגעטיילט געוואָרען די ראָלען און ס׳זיינען צוגעגרייט געוואָרען דינאַמיט-באָמבעס.

די אַכענע, וועלכע איז שוין געווען אינפאָרמירט וועגען דעם געפּלאַנטען טעראָריסטישען אַקט, האָט סאַווינקאָוו׳ן און זיינע מיטאַרבייטער ניט אַרעסטירט פון אויג און זיי נאָכגעשפּיאָנירט טריט ביי טריט. ניט פיהלענדיג קיין שום פערדעכטיגונג, איז סאַווינקאָוו און זיינע מענשען אָפּגעפאָהרען קיין סעוואַסטאָפּאָל.

אַדמיראַל טשוכנין ד. 14-טען מאַי, אין טאָג פון ניקאָלאַי דעם צווייטענס קאָראָנאַציע. סאַווינקאָוו׳ס אָפּטיילונג האָט ניט גע-וואוסט, אַז אויף דעם זעלבען טאָג האָט די סעוואַסטאָפּאָלער ס.-ר.׳ישע אָרגאַניזאַציע בעשטימט צו מאַכען אַן אַטענטאַט אויפ׳ן קאָמענדאַנט פון דער סעוואַסטאָפּאָלער פעסטונג גענעראַל ניע-פּלאָיעוו. אויך וועגען דעם דאָזיגען פּלאַן איז די אָכראַנע בע-צייטענס געוואָרען אינפאָרמירט, און אין איין טאָג זיינען אַרעס-טירט געוואָרען סיי די מיטגלידער פון דער סעוואַסטאָפּאָלער קאַמפּס אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָבען זיך געזאָלט בעטייליגען אין דעם אַטענטאַט אויף ניעפּלאָיעוו׳ן, סיי סאַווינקאָוו מיט די מיטגלידער פון זיין אָפּטיילונג. אַלע זיינען געשטעלט געוואָרען פאַר אַ קריגס-געריכט און האָבען געזאָלט געמשפּט ווערען לויט די געזעצען פון קריגס צייט.

דאָס געריכט איז בעשטימט געוואָרען אויפ׳ן 18-טען מאַי. אַלע האָבען געוואוסט, אַז דער אורטייל פון געריכט – אויס-הענגען – וועט אויסגעפיהרט ווערען אויפ׳ן צווייטען טאָג, ד.ה. דעם 19טען מאַי.

דאָס געריכט איז אָבער אין בעשטימטען טאָג ניט פאָר-געקומען, ווייל אייגער פון די אָנטיילנעהמער אין אַטענטאַט אויפ׳ן סעוואַסטאָפּאָלער קאָמענדאַנט, ניקאָלאַי מאַקאַראָוו איז געווען אַ מינדעריעהריגער: ער איז אַלט געווען ניט מעהר, ווי 16 יאָהר. די פראַגע וועגען שטעלען אַ מינדעריעהריגען פאַר אַ קריגס-געריכט האָט געמוזט דעצידירט ווערען דורך אַ העכערער אינסטאַנץ. דאָס געריכט איז דעריבער אָפּגעלעגט געוואָרען.

קיין סעוואַסטאָפּאָל איז דערווייל געקומען סאַווינקאָוו׳ס מוטער, זיין פרוי און אויך דער מיטגליד פון דער קאַמפּס אָרגאַ-ניזאַציע זילבערבערג שטיפטאַר, וועלכער האָט זיך געשטעלט דעם ציל פאַר יעדען פרייז צו בעפרייען פון געפענגניש די אַרעס-טירטע טעראָריסטען, און אויב ניט אַלע, איז לכל הפחות סאַווינקאָוו׳ן.

די טורמע פעסטונג, אין וועלכער עס זיינען געזעסען סאַ-ווינקאָוו און זיינע חברים, איז געווען בעוואַכט דורך דעם ביאַליסטאָקער פּולק, און זילבערבערג האָט מיט דער הילף פון די אָרטיגע חברים גענומען זוכען אין דעם פּולק סאָלדאַטען, וואָס זאָלען מיטהעלפען מוט דער רעוואָלוציע און מיטהעלפען

זילבערבערג׳ן איז געלונגען די זאַך איינצואָרדענען. סאַווינ-קאָוו האָט בעקומען אַ מעגליכקייט צו שטעלען זיך אין פערבינ-דונג מיט די חברים אויף דער פריי. ס׳איז אַפילו געלונגען צו בעשטימען אויף אַ געוויסען טאָג אַ וואַך פון אייגענע איבערגע-געבענע סאָלדאַטען. נאָר פּלוצים איז דער ביאַליסטאָקער פּולק צוליב אומבעקאַנטע סיבות אַראָפּגענומען געוואָרען פון דער וואַך און איז פערביטען געוואָרען מיט אַן אַנדער פּולק, מיט דעם ליטאָווסקען.

מ׳האָט זיך געמוזט אַלזאָ נעהמען אויפסנייע צו אָרגאַניזירען די גאַנצע זאַך. מיט דער הילף פון אַן אונטערגעקויפטען זשאַנ-דאַרם, האָט סאַווינקאָוו איינגעאָרדנט אין טורמע אַ בעראַטונג פון אַלע מיטגלידער פון דער אַרעסטירטער קאַמפּס-אָפּטיילונג. די לאַגע איז געווען אַזעלכע, אַז צוליב די געשאַפענע ביי-שוועריגקייטען האָבען ניט אַלע געקאָנט ענטלויפען, נאָר אפשר איינער. עס איז אַלזאָ געשטאַנען די פראַגע, ווער עס זאָל ענטלויפען. אויף דער דאָזיגער פראַגע האָבען אַלע איינשטימיג ערקלעהרט, אַז די בכורה דאַרף געהערען סאַווינקאָוו׳ן אַלס דעם הויפט פון דער אָפּטיילונג און אַלס איינער פון די וויכטיגסטע אָרגאַניזאַטאָרען פון טעראָר. סאַווינקאָוו דאַנגען האָט פאָרגע-לעגט עס זאָל געוואָרפען ווערען אַ גורל. אַזוי ווי אָבער די איבעריגע חברים האָבען דערויף ניט געוואָלט איינגעהן, האָט סאַווינקאָוו מסכים געווען צו ענטלויפען.

דאָס ארויספיהרען סאַווינקאָוו׳ן פון טורמע האָט גענומען אויף זיך דער וואָלנאָפּרעדיעליאַיושטשיאַ סוליאַטיצקי, אַ מיט-גליד פון סימפעראָפּאָלער קאָמיטעט פון דער ס.-ר.׳ישער פּאַרטיי. סוליאַטיצקי האָט אויסגענוצט דעם טאָג, ווען ער איז בעשטימט געוואָרען אַלס „ראַזוואָדיאַשטשי“ פון די וואַכען ביי דער פעסטונג און האָט אונטערגענומען אַ פּלאַן צו בעפרייען אַלע אַרעסטירטע. ער האָט געבראַכט מיט זיך אַ גאַנצען פּאַק קאָנפעקטען, געמישטע מיט אַ שלאָף-פּראָשעק. ער האָט גערעכענט מיט די קאָנפעקטען מכבד צו זיין די אָפיצירען און די סאָלדאַטען פון דער וואַך, און ווען יענע וועלען אַנטשלאָפען ווערען, וועט ער עפענען די טירען פון אַלע קאַמערען.

לאדז, 15-טן אפריל 1927

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 15-טן אפריל 1927

ליבע אדער שנאה?

געדאנקען און שטימונגען — פון ש. י. סטופניצקי

עס איז אן'אלטע מחלוקה ווער עס האט צוערשט געמעלדעט דער וועלט, אז עס איז דא א כח, וועלכער רעגירט די וועלט און דער כח הייסט ליבע. מיר זאגען דאס אונז געהערט די בכורה, ווייל ביי אונז איז צוערשט געזאגט גע-ווארען, „דו זאלסט ליבען דעם צוויי-טען ווי זיך זעלבסט". זיי זאגען, אז זיי געהערט די בכורה, ווייל זייער גאט האט זיך פארגעשטעלט אלס גאט פון ליבע און אונזערער איז א גאט פון נקמה און עס גייט א וכוח, וואס דוי-ערט שוין טויזענדער יאהר. בכן, די קינדער פון קנא ונוקם בעטען זיך מיט אונזער ליבע, מיר זענען גרייט צו פארגעסען א"ע עולות, מיר ווילען נישט קיין נקמה, מיר זענען גרייט צו ליבען יעדערען, גרויסען און קליינען די גאנצע מענשהייט און זיי, די קינדער פון „ליבע" ענטפערען מיט שנאה, טראכטען אויס בלבולים, דערמאנען אלטע חטאים, וואס מיר זענען קיינ-מאל נישט בעגאנגען און פאדערען דוקא נקמה.

ליבע רעגירט די וועלט, ליבע דער האלט די וועלט, זי איז די הימלס-טאכטער, וואס איז אראפגענידערט אויף דער ערד צו לייכטען און דער-פרייהען די מענשען — אזוי זינגען און זאגען פאעטען, גלחים און סתם פרומע מענשען. אבער וואו האבען מיר פראזאאיקער, בעזעהען און געהערט פון דעם כח אין דער געשיכטע? וואס פאר א מעשים טובים קען מען אנווייזען, וועלכע די ליבע האט אויפגעטאן? נעמט די גרויסע געשעהענישען אין דער געשיכטע, נעמט די גרויסע מלחמות, די קרייץ-צוגען, נעמט די רעוואלוציעס, וואס פאר א כח איז עס געווען, וואס האט אויפגערודערט די מאסען, וואס פאר א לאזונגען, וועלכע שלאג ווערטער האבען געשוועבט פאר די אויגען, גע-רוישט אין די אויערען און האבען גע-טריבען מענשען אין טויט, זיי בע-גייסטערט זיך מוסר נפש צו זיין? נישט די ליבע איז עס געווען, נאר די שנאה, שנאה צום פרעמדען, שנאה צו דעם, וואס גלויבט אנדערש אדער גלויבט גארנישט, שנאה צו דעם, וואס מען האט איבער נאכט געמאכט פאר א שונא און מען האט זיין לעבען, זיין פארמעגען מפקיר געווען. נעמט די דרייסיג-יעהריגען, דעם זיבען-יאהריגען קריג, נעמט די פראנצויזישע רעוואלו-ציע, נעמט די באלשעוויסטישע איבער-קערעניש און טראכט אייך אריין, וואס איז געווען די טרייבענדע קראפט אין זיי, און איהר וועט געוואויר ווערען, אז די שיינע פראזען פון פרייהייט אדער גלייכהייט האבען נישט געווא-רעמט די מאסען, נישט די ליבע צום פאלק, נאר די שנאה, די דורשט נאך נקמה. און מיר שיינט, אז קערענסקי איז דערפאר דורכגעפאלען, ווייל עס האט אין זיין רעוואלוציע געפעהלט דער עלעמענט פון שנאה, דערפאר, ווייל דאס פאלק האט אין קיינעם נישט דער לעבט קיין נקמה...

ביי מאקס נארדוי איז דא א מעשה-לע, אין וועלכער עס ווערט דערציילט, דאס אמאל איז געזעסען א געזעלשאפט און האט דיסקוטירט איבער דער אינ-טערעסאנטער טעמע, וועלכער כח איז שטארקער, צי די ליבע צו דער פרוי אדער די ליבע צום פאטערלאנד? לאנג האט מען דיסקוטירט. די מיינונ-גען האבען זיך געטיילט, ענדליך האט איינער דערציילט פאלגענדע מעשה:

אין דער צייט פון איטאליענישען אומאפהענגיגקייטס-קריג, האט איינער לײדענשאפטליך געליבט א פרוי. ער איז אבער אויך גלייכצייטיג געווען א לײדענשאפטליכער רויכערער. די פרוי האט פון איהם פערלאנגט, ער זאל איהר ברענגען דעם קרבן און אויפהע-רען רויכערען. דער מאן האט זיך בע-מיהט צו טון איהר ווילען, האט זיך געראנגעלט מיט דער לײדענשאפט פון רויכערען — עס האט איהם אבער נישט געהאלפען, ער האט דעם שווע-רען נסיון נישט געקענט ביישטעהן. די פרוי, זעהענדיג ווי ער ליידט אזוי שטארק — האט רעזיגנירט פון איהר פאדערונג און האט איהם געלאזען ווייטער רויכערען.

אין א צייט ארום האט די פרוי בע-מערקט, אז דער מאן האט אויפגעהערט רויכערען. זייענדיג איבערצייגט, אז דאס האט ער געטון פאר איהרעטוועגען, איז עס איהר זעהר געפעלען און זי האט איהם אויסגעדריקט איהר הארציגען דאנק. דער מאן האט איהר אבער נישט געוואלט לאזען אין א טעות און האט איהר אויסגעזאגט דעם אמת, אז דעם קרבן ברענגט ער נישט איהר, נאר דעם פאטערלאנד.

אזוי ווי די איטאליענער פיהרען א קאמף געגען דער עסטרייכישער מאכט האבען די פאטריאטען בעשלאסען נישט צו רויכערען, כדי די עסטרייכישע רע-גירונג זאל נישט האבען קיין הכנסה פון טאבאק מאנאפאל.

דערמיט איז בעוויזען, אז די ליבע צום פאטערלאנד איז שטארקער, ווי די ליבע צו דער פרוי. דאס איז גע-ווען דער בעסטער בעווייז און די גאנ-צע געזעלשאפט האט מיט דעם מסכים געווען.

אבער זאל מיר דער גרויסער מאקס נארדוי ענטשולדיגען. ביים פערגלייכען די ביידע „ליבעס" האט ער דורכגע-לאזען איין קלייניגקייט: ער האט פער-געסען דאס ביי דער ליבע צום פאטער-לאנד שפילט די אנטשיידענדע ראלע נישט די „ליבע" נאר די שנאה, אין דעם פאל די שנאה צו עסטרייך און ווייל אין דער ליבע צו דער פרוי פעהלט דער מאמענט פון שנאה, אדרבה, אויב איינער ליבט א בעשטימטע פרוי, פילט ער ממילא ליבע און נייגונג צום גאנצען מין פרויען דערפאר איז די ליבע צום פאטערלאנד שטארקער. אבער אין אמת'ן, אויב מען זאל עס אנרופען ביים ריכטיגען נאמען, הייסט עס נישט ליבע, נאר שנאה: שנאה צום אונטערדריקער, שנאה צום פרעמדען א. א. וו.

ליבע איז א גרויסער כח, ליבע איז הימליש, הייליג — אבער נאר פאר'ן יחיד, נישט פאר'ן כלל. אין פריוואטע, אינדיווידועלע לעבען איז אפשר די ליבע (וועלכע קען אפשר אויך אנדערש הייסען...) די שטארקסטע קראפט, אבער נאר פאר'ן יחיד, נישט פאר'ן פאלק. נישט פאר דער מאסע, וועלכע לאזען זיך פיהרען פון אינסטינקט, ווייס נישט פון אומאייגענניציגע ליבע. דאס זעהט מען אמבולט'סטען ביי קינדער, וואס זענען נאך נישט באלעבט פון דער קולטור און האנדלען לויט'ן אינסטינקט. א קינד מאטערט בעלי-החיים, שלאגט, רייסט, ברעכט און שפאלט. א קינד קען האסען און זוכט נקמה צו נעמען פון דעם, וואס האט איהם געטון שלעכטס. פון קיין ליבע ווייס עס כמעט נישט. יעדענפאלס מוז די ליבע תמיד מיט עפעס בעלוינט ווערען. פון קיין פלא-אנישער ליבע ווייס עס גע-וויס נישט.

עס שיינט דערום, דאס אין דער נאטור איז קיין ליבע נישטא. נישט דער מענש אין זיין קינדיש נאטירליכען צושטאנד, נישט די אנ-ערע בעלי חיים ווייסען דערפון. אין דער נאטור איז דא א שנאה, א אייביגער קאמף. עס איז אויך דא א געפיהל פון גערעכטיג-קייט, וועלכע בעקומט איהר אויסדרוק אין דורשט נאך נקמה. א קינד בע-רוהיגט זיך נישט אנדערש ביז עס האט גענומען נקמה פון דעם, וואס האט איהם שלעכט געטון. עס מוז אפילו די וואנד אנשלאגען אויב עס האט זיך אין איהר א קלאפ געטון... און ווייל אין דער נאטור איז נישטא קיין ליבע האט די תורה בעפוילען ואהבת לרעיך און ווייל נקמה איז נאטירליך, דערפאר האט מען געזאגט לא תקום ולא תטור, דו זאלסט נישט דורשטען נאך נקמה. דער מענש דערגרייכט שלמות אין קאמף מיט נאטור אין קאמף מיט זיינע אינסטינקטען. די מאראל שטעלט אונז פאדערונגען, זי לערנט אונז וואס גוט און וואס שלעכט איז. הגיד לך אדם מה טוב, מען האט דיר געזאגט, וואס גוט איז, אליין וואלסטו עס נישט גע-וואוסט, ווייל די נאטור לערנט עס דיר נישט.

די נאטור ווייס נישט פון קיין ליבע, זי ווייס נאר פון געזעצען, זי ווייס פון זיגער און שטראף און דער אויס-דרוק פאר דער נאטירליכער היסטאָרי-שער גערעכטיגקייט איז די נקמה. און ווייל די נאטור ווייס נישט פון קיין ליבע, דערפאר איז אויך דער בורא נישט קיין גאט פון ליבע, נאר פון גערעכטיגקייט און זיין געוועהר איז די נקמה נקם ושלם. זיך אפרעכענען און בעצאהלען, ונקותי דמם, איך וועל פערשווייגען דאס פערגאסענע בלוט, נקמה א. א. וו. הייסט עס אין תנ"ך, וואו עס ווערט אויסגעדריקט די זיכער-הייט פון דער געטליכער גערעכטיג-קייט. פו. מענשען ווערט געפאדערט ליבע צום מענש, ליבע צו גאט, אבער נאר חיינקע דערהויבען זיך צו דער מדרגה פון ליבע, יעדענפאלס איז ליבע נישט דער כח, וואס רעגירט און בעוועגט די וועלט, וואס טרייבט מענ-שען צו מסירת נפש. די מאטאָרישע קראפט, וואס דרעהט די רעדער פון דער געשיכטע הייסט שנאה, א הייליגע שנאה, וואס פלאקערט ווי א פייער און ווערט נישט פערלאשען ביז עס בע-קומט זיין סאטיספאקציע, ביז עס נעמט נקמה.

און אין דער וועלט הערשט אן'איי-ביגע שרעק פאר דער הייליגער שנאה און גערעכטער נקמה, וואס מוז קומען. די מעכטיגע פון דער ערד ווייסען, אז זיי זענען זינדיג און עס שוידערט זיי פאר דער נקמה, פאר עם יום נקם ושילם, וואס מוז אמאל קומען. עס געהט א ציטער דורך דער מחנה און דער ציטער בעקומט יעדעס מאל אנ'אנדערע אויסדרוק. אין דער אלטער וועלט האט די זינד געהייסען דער חטא הקדמוני, די ערשטע עבירה, וואס דער אדם הראשון איז בעגאנגען, וועלכע דארף אפגעוואשט ווערען מיט בלוט... מען האט געפונען א קרבן און מען האט זיך אויף א וויילע בערוהיגט. אבער מיט א לעגענדארישען בן ארם, וואס האט זיך מקריב געווען איז מען נישט יוצא און די נייע הערשער הא-בען באלד דערזעהן דעם מלאך מיט די שווערד, וואס שטעהט אין ווינקעל און עס איז געבוירען געווארען די לע-גענדע פון אנטי-קריסט, וואס וועט קו-מען און נעמען נקמה...

די געזעלשאפט פיהלט זיך זינדיג און דערפאר ציטערט זי פאר עפעס געהיימע פערבארגענע כחות, וואס לוי-ערען אויף איהר און דורשטען נאך נקמה. איבערהויפט צייכענט זיך אויס מיט איהר מיסטישען שרעק די קאטוי-לישע וועלט, וועלכע ציטערט פאר שדים, רוחות און נישט-גוטע, וועלכע זעהט אומעטום מעשה-שטן און פיהרט אנ'אייביגען קאמף געגען א בעהאלטע-נעם, אומבאקאנטען שונא. און דער אויסדרוק פון דעם קאמף איז די לע-גענדע, וואס ווערט פערשפרייט ארום די פריימויערער, ארום די „מאסאָנען".

ווער זענען די פריימויערער און וואס ווילען זיי? אויף דעם גיט די געשיכטע א גאנץ קלארע תשובה: דאס איז א ארדען פון פריידענקער, וואס בעגייען זיך מיט געהיימע, מיסטעלאָ-טערליכע פארמען. אבער אין דער קא-טוילישער וועלט גילט דער ארדען אלס א ווערק פון שטן, וואס דורשט נאך נקמה, און עס ווערט פערוועבט מיט היסטאָרישע פאקטען, וועלכע האבען אפשר צום ערדען גאר קיין שייכות נישט. אין יאהר 1614 איז אין פאריז פערברענט געווארען אויף א לאנגזאמען פייער און איז געשטארבען אין שרעק-ליכע יסורים דער גרויסמייסטער פון טעמפעל-ארדען יעקב מאלעי. וואס דער ארדען האט געוואלט און פארוואס דער פאפסט מיט די הערשער האבען איהם אזוי אומבארחמנות'דיג פערטיליגט איז נאך עד-היום נישט קלאר. אפיציעל האט מען איהם בעשולדיגט אין „בעגי-בען די שווארצע קונסט און מאכען שותפות מיט'ן שטן". עס איז אבער פערהאן א גרונד צו גלויבען, אז דער ארדען האט געהאלטען ביים דורכ-פיהרען א רעליגיעזע און סאציאלע איבערקעהרעניש אין אייראפע. פאר זיין טויט האט יעקב מאלעי גערופען דעם פאפסט מיט'ן קעניג אין משך פון א יאהר פאר'ן בית-דין של מעלה. און הירקליך איז דער פאפסט קלעמענס דער פינפטער אין זעקס וואכען ארום געשטארבען און זיין טרונע מיט'ן קערפער זענען פערברענט געווארען אין קירך דורך א ליכט, וואס איז אויפגעפאלען. אויך דער קעניג האט נישט אויסגעלעבט דאס יאהר. אויף מארגען נאכ'ן ווי מען האט דעם גרויסמייסטער פערברענט, זענען געקו-מען פיר טעמפלער פערקליידעט ווי מויערער און האבען אויפגעקליבען זיין אש. און אט פון די פערקליידעטע מויערער הויבט זיך אן די געשיכטע פו. פריימויערער, זיי זענען, הייסט עס די יורשים פון אמאליגען טעמפעל-ארדען.

און זייער האנד איז שטארק, און זייער נקמה איז שרעקליך, אומעטום וואו עס קומט פאר א רעוואלוציע גע-געז קירך און קרוין, שטאמט עס פון זיי. איבערהויפט האבען זיי גענומען נקמה אין יאהר 1793 אין דער גרוי-סער פראנצויזישער רעוואלוציע. זיי זענען אבער נאך נישט פערטיג, זייער האנד איז נאך אויסגעשטרעקט און מוז אלינג איז בעצוואונגען זיך שלאגען מיט דעם בעהאלטענעם נוקם ונוטר.

אויך אין דער רוסישער וועלט איז געווען שטארק פערשפרייט די שרעק פאר נקמה, דערפון ווייס איבערהויפט צו דערציילען דאסטאיעווסקי, דער טיפסטער קענער פון דער רוסישער נשמה און דער באלשעוויזם קען פערשטאנען ווערען אויב מען פאסט איהם אויף אלס רעליגיעזע נקמה... ווייל די גערעכטיגקייט דריקט זיך נישט אויס אין ליבע און פארגעבונג, נאר אין שנאה און נקמה.

נילוס-לאטאס.

(פון ציקל „מזרח").

אויפגעבליהט אין שוים פון נילוס
פערטראכט זיך שטיל דער ווייסער לאטאס:
וועגען ארון, וואס גערוהט האט
אין די טונקלע וואסער-גראטעס.

וועגען פרעמדען שר פון פרעה'ן
וואס אין אפגרונדען אין גרינע
האט געבענקט אין שטומען הארצען,
טויט געבענקט צו זיין מדינה.

און געלוישט צום וועלען-ציטער
צו דער שטילקייט פון די תהום'ען
יעדען שארך פון מאך און גראזען
צו דעם סוד פון לאטאס-טרוימען.

געלוישט צו הוילקייט פון דעם מדבר
אין געהויך פון ווייסטען פרידען
צו דער שטימקייט פון די ספינקסען,
צום געשוויג פון פיראמידען.

ביז משה האט צום תהום גערופען—
און ער האט זיין שטום פערנומען.
און צום ברעג מיט שוים בעשפינען
איז דער ארון אויפגעשוואומען.

אין די פעלדער שכמ'ס די גרינע
נאכ'ן מדבר-גאנג צו רוהען..

— — — — — — — — — — — —

דער לאטאס טראכט אין ניל אין בלויען...

חנה ראבינאוויטש.

מארק שוואַרץ — עקידת יצחק

אייגענטום פון ראבינער סילווער (אמעריקא)

אויף פּסח הבע״ל

טהוען מיר אייך אָנעמפּפֿעהלען דעם פֿון לאַנגע יאָהרען בעקאַנטען און זעהר פֿיינען צכּמין פּסח׳דיגען

פֿראַנק קאַפֿפֿע-צוזאַץ

אין קיסטען און רונדע פּאַקונג.

ער איז ערצײַגט בהכשר גמור אונטער דער אויפֿזיכט פֿון הה״ג הג׳ מ׳ יעקב פֿרענקעל תּאומים שליט״א אבד״ק פֿאַרנוּרושע והגליל, ותותנו הרהמאה״ג וכו׳ מ׳ חיים קאַננער שליט״א.

1450

Henryka Franka Synowie

Fabryka Środków Kawowych S. A.

SKAWINA—KRAKÓW.

דער נס פֿון קראָטאָשין

אַ בלעטעל געשיכטע פֿון די יודען אין פּוילען

פֿון משה פֿיינקינד

ווען דער רב ר׳ יהודה ליב קאַראָ אין קראָטאָשין, וואָס האָט דעמאָלט אויך געהערט צו פּוילען, איז אַהיימגעקומען ערב פּסח בין השמשות פֿון די מצות, האָט ער געטראָפֿען צו זיין גרויס פֿערוואונדערונג אין זיין שטיב זיצען דעם קראָטאָשינער משומד אַנטאָני, וועלכער האָט געוואַרט אויפֿ׳ן רב מיט גרויס אומגעדולד שוין אַ שפּאַר ביסעל צייט. —

אַרומקוקענדיג זיך אויף אַלע זייטען, צי קיין פֿרעמדער הערט ניט, האָט דער משומד איינגערוימט דעם רב אויפֿ׳ן אויער אַ סוד, אַז אין דער שטאָדט גרייט מען זיך צו דער ערשטער סדר נאַכט אונטערצוּוואַרפֿען דעם רב אַ גע׳הרג׳עט קריסטליך קינד, כּדי צו מאַכען אויף די יודען אַן עלילת-הדם.

דער משומד האָט דעריבער גע׳עצה׳ט דעם רב, אַז ער זאָל צוזאַמען מיט דער רבי׳צין באַלד פֿערלאָזען די שטאָדט, ווייל מען וועט זיי תיכף אַריינזעצען אין דער תּפֿיסה.

קענענדיג דעם דאָזיגען משומד פֿאַר אַ זעהר אויפֿריכטיגען מענש, האָט זיך דער רב פֿאַר קיינעם גאָרניט ווייסען געמאַכט און באַלד נאָכ׳ן אַהיימקומען פֿון מעריב דאַווענען אין דער שוהל האָט ער אין דער פֿינסטערניש פֿון דער נאַכט בחשאי פֿערלאָזט די שטאָדט און איז אַריבערגעגאַנגען די פּויליש-פּרייסישע גרעניץ. די וואַך האָט איהם גוט געקאָסט, דעריבער האָט מען דעם רב קיין שוועריגקייט ניט געמאַכט.

אַ גאַנצע נאַכט האָט דער רב אין דער ליל שמורים געוואַנדערט צו פֿוס איבער שטעגען און וועגען, איבער פֿעלדער און וועלדער במקלו ובתרמילו, מיט׳ן טלית און אַ ביסעל מצות, ביז ער האָט זיך דערשלאָגען צו דעם קליינעם שטעדטעל מיליטש, די נאָהענטסטע גרעניץ שטאָדט פֿון קראָטאָשין, וואו יודען האָבען דעמאָלט אויך געהאַט אַ ישוב פֿון 50 פֿאַמיליען.

דאָס פּלוצלינגע קומען פֿון ר׳ ליב חריף, אַזוי האָט מען גערופֿען דעם קראָטאָשינער רב, קיין מיליטש, האָט נאַטירליך אַרויסגערופֿען צווישען דער יודישער בעפֿעלקערונג גרויס פֿערוואונדערונג. מען האָט פֿערשטאַנען, אַז ענטוועדער עס האָט אויף דער פּוילישער זייט עפּעס אויסטערלישעס געמוזט פֿאָרקומען, אָדער דער רב איז געקומען צו אַ דאָקטאָר, צו וועלכע די יודען פֿון קראָטאָשין פֿלעגען פֿאָהרען און זיי אויך אַריבערנעהמען צו זייערע בני-בית.

ווען דער עולם האָט זיך אָבער דערוואוּסט די אמת׳ע סיבה, צוליב וואָס דער רב איז געווען געצוואונגען פּסח צו פֿערלאָזען קראָטאָשין, האָבען די מיליטשער בעלי בתּים, וועלכע זענען געווען מייסטענס פּוילישע יודען, בעשלאָסען פֿאַר יעדען פּרייז צו ראַטעווען די רבי׳צין, וועלכע דער רב האָט ניט געקאָנט מיטנעהמען מיט זיך, ווייל מען האָט זי פֿערמוטליך ניט געקענט אויף דער גרעניץ.

*

אין מיליטש האָבען זיך אַנ׳ערך פֿון צוואַנציג יונגעלייט אָנגעטאָן אין רוסיש מיליטערישע מונדירען און צוזאַמען מיט עטליכע דייטשע זעלנער בעוואָפֿענטערהייט זיך געלאָזט רייטענדיג צו דער פּוילישער גרעניץ, וואו זיי האָבען זיך בעהאַלטען אין שכנות׳דיגען וועלדעל איבערנאַכט און אַ אויסשפּירער האָט זיך איבערגעכאַפּט קיין קראָטאָשין צו דערגעהן, וואָס דאָרט הערט זיך.

קומענדיג אַהין האָט זיך דער אויסשפּירער דערוואוּסט אין אַ קריסטליכע שענק, אַז מען האָט אַ נאַכט צוריקהער געפֿונען אין רב׳ס קאַמער אַ גע׳הרג׳עט קריסטליך קינד, צוליב וואָס מען האָט פֿערנומען די רבי׳צין און זי אַריינגעזעצט אין דער תּפֿיסה.

דער אויסשפּירער איז געווען פֿערזעהן מיט גענוג געלד און בראַנפֿען; דאָרט אין דער שענק האָט ער זיך אויך בעקענט מיט דעם „שליסער" פֿון דער תּפֿיסה. ער האָט מיט איהם אַ סך געטרונקען און איהם אָנגעשיכּור׳ט, און דערוויסענדיג זיך, אַז ער איז דער איינציגער שומר, וואָס האָט די תּפֿיסה און אין דער תּפֿיסה זיצט ניט מעהר קיין מענשען נאָר בלויז די רבי׳צין האָט ער געגעבען אַ צייכען זיינע חברים אין וואַלד, זיי זאָלען תיכּף קומען אַהער צו הילף.

דורך אַ הינטערטיר איז זיי אַלע געלונגען איינצעלנוויז צו קומען אין דער פֿינסטערניש פֿון דער נאַכט קיין קראָטאָשין און דערוויסענדיג זיך, אַז דער „שומר" פֿון דער תּפֿיסה ליגט ביים טויער פֿערזונקען אין אַ טיפֿען שלאָף שיכּור׳ערהייט, האָבען די „מיליטשער" איהם צוגענומען פֿון דער האַנד די שליסלען, געעפֿענט די תּפֿיסה-קאַמער, אין וועלכער די רבי׳צין איז געלעגען געבונדען, און זי מיטגענומען אויף אַ פֿערד רייטענדיג קיין מיליטש, וואוהין זיי זענען נאָך אין דערזעלבער נאַכט בשלום אָנגעקומען.

די גאַנצע שטאָדט מיליטש, יונג און אַלט האָט זיך שטאַרק געפֿרייט מיט דעם נס פֿון פּסח. צוליב דער בעפֿרייאונג פֿון דער אומשולדיגער רבי׳צין אָבער אין קראָטאָשין איז געווען ביי די יודען חושך מצרים. דאָס אויסבעהאַלטען זיך פֿון רב און דאָס בעפֿרייען די רבי׳צין פֿון דער תּפֿיסה, האָט זעלבסטפֿערשטענדליך נאָך מעהר פֿערשטאַרקט דעם חשד, אַז יודען מוזען האָבען קריסטליך בלוט אויף פּסח און דעם מאָרד איז בעגאַנגען טאַקע דער רב און די רבי׳צין צוליב ריטואַל למובת די יודען פֿון זייער שטאָדט, און מען האָט זיך גענומען אַרויפֿצוּוואַרפֿען די גאַנצע שולד אויף דער קהלה אין קראָטאָשין.

*

דערוויסענדיג די געפֿאַהר, וואָס דראָהט דער קהלה צוליב דעם בלבול, האָבען די קראָטאָשינער יודען בלית ברירה אויסגעזאָגט דעם סוד, וואָס דער משומד אַנטאָני האָט געהאַט איבערגעגעבען, אַז מען האָט ספּעציעל דער׳הרג׳ט דאָס קריסטליכע קינד, כּדי צו מאַכען אויפֿ׳ן רב׳ס הויז אַ בלוט-בלבול. דער דאָזיגער אויפֿריכטיגער משומד האָט דעם פֿאַקט בעשטעטיגט, אַז ער האָט זיך צופֿעליג צוגעהערט אין דער שענק, ווי עטליכע קריסטען, בירגער פֿון דער שטאָדט, האָבען זיך דאָס אָפּגעשמועסט צו טון און אַז ער איז געווען דער, וואָס האָט געראָטען דעם רב בעצייטענס די שטאָדט פֿערלאָזען...

די ריכטער האָבען אָבער ניט געוואָלט דעם „משומד" גלויבען, ווייל זיי האָבען געהאַלטען, אַז ער איז פֿעראינטערעסירט למובת זיינע פֿריהעריגע גלויבענס-ברידער און דער רב, די רבי׳צין און די גאַנצע קהלה איז צונויפֿגעצויגען געוואָרן צו דער פֿעראַנטוואָרטליכקייט פֿאַר מאָרדען אַ קריסטליך קינד צו ריטועלע צוועקען און נאָך עטליכע חדשים אויספֿאָרשען די זאַך איז דער פּראָצעס פֿאָרגעקומען אין דער שטאָדט פּויזען פֿאַר׳ן טריבונאַל.

דאָ איז די קראָטאָשינער יודען געלונגען צו בעווייזען דעם שקר-בלבול און די בעשולדיגטע זענען פֿון הויכען געריכט אָנערקענט געוואָרן פֿאַר אומשולדיג און ערלויבט דעם רב און דער רבי׳צין צוריקצוקומען קיין קראָטאָשין.

ר׳ ליב חריף האָט אָבער ניט מעהר געוואָלט קומען אויף די אויגען פֿון די קראָטאָשינער דם-שונאים און ער האָט איבערגענומען דאָס רבנות אין נאַחוד (בעהמען) און דאַן אין לעס׳א (שלעזיען), וואו ער איז אויך געשטאָרבען.

ר׳ יהודה ליב קאַראָ איז געווען אַ זוהן פֿון לינטשיצער רב ר׳ חיים קאַראָ און אַן אייניקעל פֿון דעם לעגענדאַרישען ר׳ הירשעל קראָשנער אין פּיעטרקאָוו, און זעהר אָנגעזעהן אין דער רבני׳שער וועלט, זיין זוהן ר׳ יעקב איז געווען רב אין פּוילען.

דעם דאָזיגען „נס אין פּסח" האָט די קראָטאָשינער קהלה אַ לאַנגע צייט געפֿייערט, אַזוי לאַנג ביז די שטאָדט איז איבערגעגאַנגען אין די פּרייסישע הענד ביי דער לעצטער טיילונג פֿון פּוילען.

דער קהלה-פּנקס אין וועלכען די דאָזיגע מעשה איז געווען פֿערשריבען לדורות, איז פֿערברענט געוואָרן אין דער גרויסער שרפה פֿון יאָהר 1774, ווען דער גאַנצער יודישער קוואַרטאַל מיט דער שוהל איז אָפּגעברענט געוואָרען.

וויכטיגע נייעס!

ווייַנען כּשר לפּסח

צו דער בעקוועמליכקייט פֿון דער לאָדזער יודישער בעפֿעלקערונג האָבען מיר ערעפֿענט אַ פֿערקויפֿסשטעלע פֿון אונזערע גוט-בעקאַנטע

אין לאָדז, פּלאַץ-וואָלנאַשטשי 11 (נייע שטאָט)

ביי ה׳ גוטמאַן,

טעלעפֿאָן 58-20

גענוי מיט די זעלבע פּרייזען, ווי ביי אונז אין וואַרשא

בעמערקונג: ביטע צו בעאָבאַכטען, אַז די קאָרקען זענען אויסגעברענט מיט דעם זעלבען נאָמען וואָס איז אויף די פֿלאַשען.

מיט אַכטונג

א.נ. ליבערמאַן, וואַרשא

פֿראַנציסקאַנער 19.

ס׳איז שוין ערשינען
„דער יתום" № 6

מיט אַ רייכען אילוסטרירטען אינהאַלט.
צו בעקומען אין אדמיניסטראַציע: שענקעוויטש-גאַס 5/3

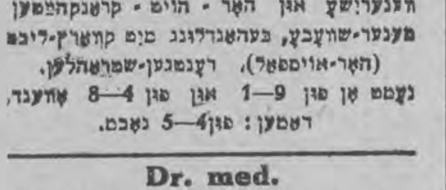

LEKARZ-DENTYSTA-צאָהן-אַרצט
M. KARABANOW

ווסכאָדניאַ 31 (אין הויף) טעלעפֿאָן 59-09

היילט, פּלאָמבירט ציהט ציין גאַנץ אָהן שמערצען, קינסטליכע ציין אָהנע גומענס און רעפּאַראַטורען ווערען שנעל און בילינ אויסגעפֿירט.

נעהמט אָן פֿון 9 פֿריה ביז 8 אין אָווענד. 1195

לעטשניצע פּרייזען. בעראַטונג אומזאָנסט.

טליתים-פֿאַבריק

אויסערגעוויינליך פֿון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים נאָך פּערקישע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטייל! מיט אויסטערליכע, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 4,

אין צוויייטען הויף פֿערטער. קומט און איבערצייגט אייך! 592

בעמערקונג: ס׳ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

מצה-רייבעכץ
נאָר וואָלאַצראַווסקער

שעהן און טרוקען מיט אַ הכשר פֿון ראַבינאַט צו ביליגע פּרייזען ווערט פֿערקויפֿט אין הורט נור אין שפּייז-געשעפֿט ביי

פּיאָטרקאָווסקי און ברייטשטיין

אַלעקסאַנדריסקאַ (מרדכי-גבאי׳ס גאַס) 12

אין הויף, טעלעפֿאָן 40-92.

611

Czopki Hemorojdalne Gąseckiego

(מיט׳ן העהנדעל) בעזייטיגען וועהטאָג, ברענונג, בייסעניש, פֿערקלענערן געשווילען.

עס פֿערקויפֿען די אַפּטייקען.

1462

Dr. PRYBULSKI

זאַוואַדזקאַ 1, טעלעפֿאָן 25-38

וועגערישע און האָר-הויט-קראַנקהייטען מענער-שוואַכקייט, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספֿאַל), רענטגען-שטראַהלען.

נעהמט אָן פֿון 9—1 און פֿון 4—8 אָווענד, דאַמען: פֿון 4—5 נאָכמ.

Dr. med.
EYCHNER Jakób

Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24

אינערליכע- און קינדער-קראַנקהייטען.

נעהמט אָן פֿון 6—7, זונטאַג פֿון 3—4.

Dr. med. M. GLAZER

ul. ZIELNA Nr. 6

טעלעפֿאָן 45-49

הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען.

נעהמט אָן פֿון 8—9.30, 12—2 און 7—8 אָוו.

איינדרוקען פון א רייזע איבער רוסלאנד

פון י. י. זינגער.

אלימענטען /

איבערגעדרוקט פון „פאָרווערטס„ מיט דער ערלויבעניש פון מחבר

פון וואַנען דאָס וואָרט „אַלימענטען" נעהמט זיך, ווייס איך אַפילו נישט, עס זאָל מיר צו קיין חרפה נישט זיין אין רוסלאַנד איז עס איצט אַ בעקאַנט וואָרט. מען הערט עס אויף טריט און שריט, און מענער ציטערען פאַר דעם וואָרט, ווי דער שטן פאַר ווייראויך „אַלימענטען" הייסט דער חודשליכער געהאַלט, וואָס אַ מאַנסביל דאַרף צאָהלען אַ פרוי, אויב זי איז פון איהם שוואַנגער געוואָרען און געבוירען אַ קינד, אַלץ איינס, אַ געזעצליך אָדער אַנ'אומגעזעצליך קינד, און דער מאַן האָט זי פערלאָזט.

ס'איז בענוג, אַז אַ פרוי זאָל ברענגען עדות, אַז אַ מאַנסביל איז צו איהר בעקומען אין שטוב אָדער איינגעלאַדען איהר צו זיך, און געווען מיט איהר אַ ביסעל נעהענטער, אַז זי זאָל איהם קענען אַנקלאַגען אין געריכט און אַרויס־בעקומען „אַלימענטען", אַ היבשען פראָצענט חודש'ליך פון דעם מאַנ'ס פערדינסטען.

טאָג־טעגליך קומען דאָ פאָר מאַסען פראָצעסען אַזעלכע. מיט „אַלימענטען" זענען פול אַלע געריכטען, און ויצען געהען דאָ אַרום וועגען די „אַלימענטען" אָהן אַ שיעור.

דער סאַמע לעצטער וויץ אין מאָסקווע מכח „אַלימענטען" איז אַזעלכער:

דאַוויד סאַמואילאָוויטש טרעפט זיך מיט זיין פאַרטיי־חבר, איוואַן ניקיפאָראָוויטש, און זיי פערפיהרען אַ געשפרעך:

— ווי געהט עס, ברודער?

— נישקשה, נישט שלעכט, נאָר די „אַלימענטען" פרעסען מיך אויף. דריי ווייבער צאָהל איך שוין, און אַ ווייב און קינדער דאַרף מע דאָך אויך עפעס אויסהאַלטען...

— סאָ ווי אַזוי זשע קומסטו פונדעסטוועגען אויס מיט די הוצאות?

— פערשטעהסט, מיין ווייב נעהמט אויך „אַלימענטען" ביי עטליכע מענער און מיר קומען ווי נישט אז דורך..

אין די רעסטאָראַנען, נאַכט־לאָקאַלען איז דאָס בעליבטסטע לידעל ביים פובליקום וועגען „אַלימענטען".

„אַלימענטי!" — שרייט מען פון אַלע זייטען צו דער זינגערקע — „אַלימענטי!"

די זינגערקע טוט צוליב און גיסט טרעהרען איבער'ן ביטערען מזל פון די מענער, „אַלימענטען"־צאָהלער.

דער אינהאַלט פון לידעל איז אומגעפעהר אַזוי:

„מאַטריאַנאַ טימאָפעיעוונאַ, מאַטריאַנאַ טימאָפעיעוונאַ.

האָט פערבעטען וואַסילי איוואַנאָוויטשן אויף טהע.

הערט, מענשען, וואונדער!

מאַטריאַנאַ טימאָפעיעוונאַ געבוירט קינדער

פון טהע! אוי, פון טהע!

וואַסילי איוואַנאָוויטש רייסט זיך די האָר

פון טהע גאָר? —

נאָר מאַטריאַנאַ טימאָפעיעוונאַ ווייזט דעם בויך —

אַ צווילינג אַ גאַנצער, ס'געהט אַ רויך.

האָט עדות, עדות'טעס, אוי וועה — זיי האָבען אַליין געזעהן, ס'איז געקומען פון טהע.

אַלימענטען!

אַלימענטען!"

— בראַוואָ! — פּאַטשט דער עולם

— בראַוואָ! נאָך אַמאָל! נאָך!

דאָס זענען זיי זיך נוקם אָן די ווייבער, די „אַלימענטען"־נעהמערינס — די איינציגע נקמה...

צו די טראַגישסטע און קאָמישסטע קאָנפליקטען, צו די משונה'דיגסטע טראַגי־קאָמעדיעס ברענגען די „אַלימענטען".

אָט אַזוי, א שטייגער, האָט מאָסקווע, בעת מיין פערבריינגען דאָרט, געוויצעלט זיך איבער אזא מין פראָצעס:

אַ מיידעל האָט אָנגעקלאָגט איהר שעף פון אַנ'אַמט, אין וועלכען זי אַרבייט, אַז זי איז פון איהם שוואַנגער געוואָרען, און זי האָט געפאָדערט „אַלימענטען" נאַטירליך. זי האָט געבראַכט עדות'טעס, וואָס האָבען דערציילט פאַר'ן געריכט, אַז זיי האָבען אַפט געזעהען די אָנקלעגערין צוזאַמען מיט'ן שעף איהרען, און איינמאָל, אַריינקומענדיג צו זייער חבר'טע אין צימער, האָבען זיי בעגעגענט זיצען דעם אָנגעקלאָגטען ביי דער אָנקלעגערין אויפ'ן בעט, א. א. וו א. א. וו.

דער אָנגעקלאָגטער האָט געשוואוירען ביי אַלעם הייליגען, אַז ער ווייסט פון קיין שום זאַך נישט, אַז ער האָט מיט דער אָנקלעגערין קיין שום בעציהונג נישט געהאַט, און דאָס, וואָס מען האָט איהם געטראָפען זיצענדיג ביי דער אָנקלעגערין אויפ'ן בעט איז דאָס געווען צוליב דעם, וואָס די אָנקלעגערין איז נישט געקומען אין אַמט אַרבייטען, זי איז קראַנק געוואָרען. ער איז זי געגאַנגען מבקר חולה זיין. זי האָט איהם געבעטען זיצען אויפ'ן ברעג בעט, און ער האָט זיך געזעצט. ווייטער ווייסט ער גאָרנישט.

אָבער דאָס געריכט האָט נישט געגלויבט זיינע רייד און צוגע'פסק'ענט, אַז ער זאָל צאָהלען „אַלימענטען" דער אָנקלעגערין.

אַזוי ווי די סומע, וואָס מען האָט דער מיידעל צוגע'פסק'ענט, איז געווען אַ היבשע, און האָט געמאַכט אַ חורבן אין דעם אָנגעקלאָגטענ'ס מאָגערע פערדינסטען, האָט זיך דער אָנגעקלאָג־טער געמוזט מודה זיין, אַז ער איז שוין פון לאַנג אַ קראַנקער מענש, און אַז ער איז בכלל נישט אימשטאַנד צו האָבען אינטימע פערהעלטנישען מיט אַ פרוי.

דאָס האָט אויך בעשטעטיגט זיין אייגענע פרוי.

אָבער דאָס געריכט האָט אין דעם פאַל דעם עדות נישט געקאָנט גלויבען, ווייל די פרוי איז פראַינטערע־סירט, אַז דער מאַן זאָל נישט צאָהלען קיין געלד אַ פרעמדער פרוי. דער אומגליקליכער מאַ האָט געמוזט ברענגען בעווייזען פון דאָקטוירים, וואָס האָבען בעשטעטיגט זיינע רייד. מען איז דערגאַנגען, אַז די אָנקלעגערין, וועלכע איז געווען שוואַנגער פון אַנ'אַנדער מאַן, ביי וועלכען זי האָט גאָר־נישט געקאָנט מאַהנען, האָט אויסגע־וועהלט אַלס קרבן דעם שעף איהרען, וואָס איז אַ ווייכער מענש. זי האָט אונטערגעשטעלט חבר'טעס, וואָס זאָלען „פונקט" קומען, ווען ער געפינט זיך ביי איהר, און געוואָלט אַרויסבעקומען פאַר זיך אַ געהאַלט.

אָט אַזעלכע און ענליכע געשיכטעס פערלויפען זיך גאַנץ היבש.

די „אַלימענטען"־פראַגע איז בכלל איינע פון די אָנגעווייטאָגטע פראַגען אין רוסלאַנד. אויף אַלע פערזאַמלונגען ווערט איבער דער טעמע געפיהרט דיסקוסיעס, אויספאָרשונגען ווערען גע־מאַכט, און מען קען צו קיין סאַך נישט קומען.

נאָך דער רעוואָלוציע איז דער עולם אַרויס פון די פאַמיליע קייטען. אין רוסלאַנד איז געווען שווער זיך צו גט'ען. אַ גט האָט מען געקענט בעקו־מען ערשט דורכ'ן „הייליגען סינאָד". דאָס האָט זיך געשלעפט יאָהרען־לאַנג און האָט אָפגעקאָסט מאַסען געלד. בלויז גבירים האָבען זיך אַזאַ לוקסוס געקענט ערלויבען.

דער פּראָסטער עולם אין רוסלאַנד האָט בכלל זיך פון קיין פרוי נישט געמאַכט קיין גרויס וועזען.

„באַבאַ" — זאָגט דער רוסישער פּראָסטער מענש מיט פעראַכטונג—טאָן אַ „באַבע" אַנ'עולה, האָט זיך ביים פאָלק פאַר קיין זינד נישט גערעכענט. פערקעהרט „אַזעלכער איז נאָך געווען אַ חשוב ביים עולם און האָט אויס־גענומען. „מאָלאָדיעץ" — פלעגט מען מען זאָגען אויף אַ פערפיהרער.

מאַקסים גאָרקי דערצעהלט אין זיי־נע שריפטען, ווי אין דעם רוסישען דאָרף איז כמעט געווען אַ חוב פון יע־דען דאָרפישען בחור, וואָס טרעפט אַ מיידעל אַליין אין וועג, אַז ער זאָל איהר אויפהויבען דאָס קלייד איבער'ן קאָפ, פערבינדען די הענד און לאָזען זי אַזוי געהן, אַ פערשעהמטע, ביז צו זיך אַ היים. דאָס האָט געהייסען „אַזאַר־ניטשאַט" (שפאַס מאַכען, חוזק מאַכען). און ווער עס האָט זיך געוואָלט וואָס מעהר אויסטיילען, בעווייזען, אַז ער איז אַ מענש מיט שפאַס, האָט אַזוי געטון.

פערשטעהט זיך, אַז נאָכדעם ווי דער „סינאָד" האָט אויפגעהערט זאָגען דעות וועגען חתונות און גט'ען, און ביי אַזעלכע בעגריפען וועגען דער פרוי, איז די פאַמיליע־פרייהייט אַ ביסעל צו־פיל זיך פערפאָהרען.

מען האָט אָנגעהויבען ביימען ווייבער, ווי די הענדשקעס (אייגענטליך נישט קיין גוטער פערגלייך: הענדשקעס בייט מען סך הכל גאָרנישט אַזוי אָפט דאָ, עס קאָסט טייער) — עס זענען געבוי־רען געוואָרען קינדער, וואָס האָבען נישט געהאַט, ווער עס זאָל זיי אויס־האַלטען, און מ'האָט די פרייהייט גע־מוזט איינציהען.

עס איז געשאַפען געוואָרען דער „אַלימענטען"־געזעץ.

אָבער דאָס רוסישע פאָלק איז צו אַזאַ געזעץ נאָך נישט געוואוינט. דער אַלטער בעגריף וועגען אַ „באַבע" איז נאָך נישט אינגאַנצען פערשוואונדען. דערצו מיסטרויען גאַנץ אָפט די ווייבער מיט זייער רעכט. נישט ווענינג פרויען מאַכען זיך פון „אַלימענטען" אַ פרנסה — אַ סך בעסער ווי געהן אַר־בייטען — און עס ברענגט צו מאַסען קאָנפליקטען.

(נאָך קומט).

ווערען טאַקי שענע פרויען פערפאָלגט פון מענער?

פון י. אבראמסאן.

האָט איך נישט געטראָפען צו הע־רען אַמאָל פון אַ שעהנער, יונגער פרוי, אַז זי קאָן זיך נישט האַלטען אויף קיין שטעלע, ווייל, אָדער דער באַלעבאָס, אָדער די אָנגעשטעלטע לאָזען איהר נישט צורוה, מען טשעפעט זיך צו איהר און אַז מען בעליידיגט זי מיט אַלערליי פאָרשלאָגען?

האָט איהר זיך אָבער אַמאָל פער־טראַכט וועגען דעם, אַז עס קאָן זיין דאָס נישט די מענער זענען שולדיג אינ'גאַנצען, אַז אויך די יונגע, שעהנע פרוי איז אַ ביסעל פעראַנטוואָרטליך, וואָס מען שענקט איהר צופיל אויפ־מערקזאַמקייט?

אַ יונגע פרוי האָט בעלאָזט אַרעסטי־רען אַ מאַן, דערפאַר וואָס יענער האָט אויף איהר צופיל געקוקט. זי האָט זיך בעקלאָגט, אַז ער האָט פון איהר נישט אַראָפגעלאָזט די אויגען. ווען די יונגע פרוי איז אָבער אויפגעטרעטען פאַר'ן ריכטער, האָט דער ריכטער איהר גע־פרעגט:

— זאָגט מיר דעם אמת, פיהלט איהר זיך טאַקע געקרענקט און בע־ליידיגט, דערפאַר וואָס מען קוקט אויף אייך?

— ריכער, האָט די פרוי געזאָגט. — איך קאָן דאָס נישט אַריבערטראָגען. דאָס איז פאַר מיר אַ בעליידיגונג.

— אויב אַזוי, דאַן געהט אַהיים און וואַשט אָפּ אייער פנים פון דעם פאַרב און פודער, מאַכט, אַז אייער קלייד זאָל זיין לענגער, לאָזט וואַקסען אייערע האָר און קלייד זיך אַזוי, ווי עס האָבען זיך געקליידט אייערע באָבעס, און דאַן, אויב אַ מאַן וועט אויף אייך קוקען אָנגעשטרענגט, וועל איך איהם שיקען אין טורמע. אָבער איצט קאָן איך דאָס נישט טון, ווייל איך אַליין פיהל זיך זינדיג. איך בין זיך מודה, אַז איך וואָלט אויך מיט פערגע־ניגען געקוקט אויף אייך, ווייל איהר זענט אַ שעהן מיידעל און מיט אייער צופוצען זיך האָט איהר זיך געמאַכט נאָך שעהנער. איך געפין, אַז דער יונ־גערמאַן איז נישט בעגאַנגען קיין פער־ברעכען.

מילא, וועט מען זאָגען, אַז דאָס איז דערפאַר, ווייל דער ריכטער איז אַ מאַן, נאָר אָט קומט אַ פרוי און בע־הויפּטעט כמעט דאָס זעלבע, וואָס דער דערמאָנטער ריכטער. די דאַמע איז אַ יונגע, אַ שעהנע און אַ זעהר געבילדע־טע. דערצו איז זי נישט קיין קליין־שטעטלדיגע. זי האָט אויסגערייזט אַ וועלט. און האָט זיך בעגעגענט מיט הונדערטער מענשען פון אַלערליי נאַציעס און ראַסען. דאָס איז טשאַרמי סידס, אַ שרייבערין. אין אַנ'אַרטיקעל דערצעהלט זי וועגען איהרע ערפאַהרונ־גען. זי דערצעהלט וועגען איהרער אַ חבר'טע, וואָס האָט מיט איהר צוזאַמען געאַרבייט אין אַ צייטונג. יענע איז גע־ווען אין דער אמת'ן אַ שעהן מיידעל און אַ קלוגע, אָבער זי האָט זיך נישט אויפגעהערט צו בעקלאָגען, אַז זי קאָן נישט איינזיין אויף איין פלאַץ, ווייל מען טשעפעט זיך צו איהר.

עס איז טאַקע אמת, אַז די מענער האָבען זיך נישט אויפגעהערט צו טשע־פען צו דער חבר'טע, נאָר עס איז אויך געווען אמת, אַז די חבר'טע איהרע האָט געטון אַלץ, כדי צוציהען די אויפמערקזאַמקייט זייערע. איהר גאַנצע האַלטונג איז געווען אַנ'אַרויסרופענ־דע, אַ קאָקעטישע. איהר קוקען אויף מענער, איהר לאַכען, איהר בעוועגען מיט'ן קערפער, איז געווען אַזאַ, אַז עס האָט געצייגט, דאָס זי איז דעמאָנ־סטראַטיוו צו דער העכסטער מדרגה, אַז זי וויל, מען זאָל קוקען אויף איהר, אַז מען זאָל זי פערהערליכען.

שפעטער האָט די שרייבערין געהאַט די געלעגענהייט אויף זיך אַליין צו פיהלען, ווי ריכטיג זי האָט אָפגעשאַצט איהר פריינדינ'ס האַלטונג. אויף איהרע רייזען איז איהר אויסגעקומען צו זיין אין ווענעציע, אַ שטאָט, וואָס האָט נישט קיין גוטע רעפּוטאַציעס. עס איז בע־וואוסט, אַז דאָרט קאָן אַ פרוי נישט דורכגעהן אַ גאַס און וואונדער און זי מוז האָבען אַ בעגלייטער. זי איז גראָד אָנ־געקומען אין יענער שטאָט שפעט אין אָוועגד. עס האָט איהר גענומען אַ היבשע צייט, ביז זי האָט געפונען אַ האָטעל. זי האָט גאַנץ גוט געוואוסט, אַז מען קאָן זי בעלעסטיגען, אָבער זי האָט בעשלאָסען נישט צו געבען קיי־נעם קיין געלעגענהייט זיך צו בעצי־הען פרעך צו איהר, און דאָס איז איהר געלונגען. מענער האָבען אויף איהר געקוקט, אָבער קיינער האָט נישט גע־וואַגט זאָגען אַ וואָרט צו איהר. מען האָט געפיהלט, אַז דאָס איז אַ שטאָלצע פרוי.

„איך האָב געלעבט אין טערקיי, האָב געוואוינט אין שטעט, וואו די פרוי טאָר זיך נישט צייגען אָהן אַ שלייער. מיר איז אויסגעקומען צו פאָה־רען דורך סערביען און מיר איז אויס־געקומען צו נעכטיגען אויף די וואָקזאַ־לען, וואו עס זענען געווען אַפיציערען. איך האָב געהאַט אַ געלעגענהייט צו וואַנדערען דורך די גאַסען פון קאָנ־סטאַנטינאָפּאָל, בין געגאַנגען דורך די גאַסען פון פאַריז, בערלין, וויען און אַנדערע גרויסע שטעט. איך בין גע־ווען אין ירושלים. איך זאָג דאָס, אַנטקעגען דעם, וואָס מיר איז אויסגע־קומען זיך צו טרעפען מיט יונגעלייט פון אַלערליי לענדער און פעלקער אויף מיינע רייזען. איך האָב זיך גענוג אָנ־געהערט וועגען דעם, וואָס פרויען האָבען אויסגעשטאַנען, ווי שטאַרק מען בעליידיגט זיי. אָבער ווען מען האָט מיר דאָס דערצעהלט, האָב איך גע־וואוסט, אַז כדי מען זאָל אייך וואַגען צו בעליידיגען, מוז מען האָבען, אַז אויך איהר זאָלט זיין אַזאַ, וואָס זאָל מאַכען, אַז די בעליידיגונג זאָל קומען".

מען מוז וויסען, איבערהויפּט ווען מען רייזט, אַז מען טרעפט זיך אָן מיט מענשען פון אַלערליי נאַציעס און פער־שידענע טעמפּעראַמענטען. איהר וועט דאָך נישט ערוואַרטען, אַז דער איטאַ־ליענער זאָל זיך צו אייך בענעמען פונקט אַזוי קאַלט און גלייכגילטיג ווי דער ענגלענדער, אָדער אַז דער אַראַ־בער זאָל זיין צו אייך אַזוי ל'בענס־ווירדיג ווי עס איז דער פאַריזער יונגערמאַן.

ווען איהר שפּאַצירט דורך די גאַסען אין איינער פון די איטאַליענישע שטעט, מוזט איהר זיך רעכטען, אַז אייך וועט אַפּשטעלען אַ יונגערמאַן מיט פייערדיגע אויגען און וועט זיך אייך ערקלערען אין ליבע, איבערהויפּט ווען איהר זענט נישט קיין פערזעהעניש: אָבער איהר דאַרפט זיך נישט בעליידיגען און נישט נעמען ערנסט די דאָזיגע ליבעס־ער־קלערונג, ווייל דאָס איז גאָרנישט. עס איז ווינד, עס איז שטורעם, עס איז נאָר אַנ'אויסגוס פון דער נשמה און עס איז נישט מעהר בעליידיגונג, ווי דער קאַלטער, גלייכגילטיגער בליק אויף אייך פון דעם ענגלענדער.

מיס סידס דערצעהלט, ווי איינמאָל איז זי פערפאָהרען אין אַ גרויסער ענגלישער שטאָט, זי האָט נישט געהאַט קיין איין בעקאַנטען, אָבער דאָס האָט איהר נישט געקימערט. זי איז געגאַנגען און געפאָהרען אָהן עמיצענס בע־גלייטונג, און עס האָט זיך נישט גע־פונען אין דער גאַנצער צייט קיין איין קאַוואַליער, וואָס זאָל איהר העלפען מיט וואָס נישט־איז, אין דער צייט, וואָס דאַמען האָבען איהר פאַר־בעשלאָגען אַלערליי געפעליגקייטען. אָט די בעציהונג איז פאַר איהר גע־ווען פונקט אַזוי נאַטירליך, ווי אין רומעניען, וואו אַ יונגערמאַן האָט זיך אָנגעבאָטען צו צייגען איהר די שטאָט און איהר העלפען אין אַלעס. אָבער ווי איבעראַשט איז זי געוואָרען, ווען זי האָט אַרויסגענומען געלד און איהם געוואָלט געבען, ער איז אָפּגעשפּרונגען און אויסגעשריגען מיט צאָרן:

„ליידי, איך בין אַנ'אָפיציר!"

„מיר איז אויסגעקומען לאַנג איהם איבערצובעטען און ער האָט נישט אויפגעהערט צו זיין אַזוי ליבענסווירדיג. אַז ווען דאָס וואָלט געווען אויף אַן אַנדער פרוי, וואָלט זי מסתמא געשטאַנען פאַר שרעק, אָבער איך האָב געוואוסט, אַז דאָס איז נישט מעהר יונגענלישע בעגייסטערונג און אַז דאָס איז גאָרנישט ערנסט".

"און איך מוז נאָך עפּעס אויסזאָגען, אַז פאַר דער פרוי איז אַ בעליידיגונג ווען דער, וואָס צייגט אַרויס אויפמערקזאַמקייט, איז נישט קיין אָנציהענדער: אָבער ווען ער איז אַ שעהנער, אַנ'עלעגאַנטער, דאַן איז זיין אויפמערקזאַמקייט אַ קאָמפּלימענט," בעמערקט שרייבערין.

דער סאראטאווער בלוט-בלבול

(א טרויעריגער 75-יעדריגער יובילייו).

היי יאהר איז געווארען 75 יאהר פון דעם טרויעריג-בערימטען סאראטאווער בלוט-בלבול, וועלכער האט זיך אנגעהויבען אין ווינטער 1852, האט זיך געצויגען אלס יאהר לאנג און האט זיך פארענדיגט זעהר טראגיש ; אייניגע פון די בעשולדיגטע זענען, זיצענדיג אין תפיסה, דערגאנגען ביז דער העכסטער מדרגה פון פערצווייפלונג און האבען זיך אויפגעהאנגען, און די איבעריגע זענען פער'משפט געווארען אויף קאטערגא, זענען אבער נישט דערגאנגען ביז סיביר און זענען אויפ'ן וועג אהין אויסגעשטארבען.

דער סאראטאווער בלוט בלבול איז איינער פון די שרעקליכסטע און טרויעריגסטע בלוט-בלבולים אין דער געשיכטע פון די רוסישע יודען, און פארגעקומען איז ער אויפ'ן פאלגענדיגען אופן :

אין סאראטאוו האט געלעבט א יודישער פעלק-הענדלער יאנקל יושקיעוויטשער. אלס 14-יעהריגער יונגעל איז ער געקומען פון מאהילעוו קיין סאראטאוו און אין משך פון איינציגע צעהנדליג יאהר האט ער זיך ארויפגעארבייט און דערגרייכט א געוויסען וואויל שטאנד.

יושקיעוויטשער איז געווען זעהר א פרומער און אנ'עהרליכער יוד און לויט זיינע מעגליכקייטען איז ער געווען א גרויסער בעל-צדקה, בעזונדערס האט ער מקפיד געווען אויף דער מצוה פון פדיון שבויים און איהם איז מאקע אויסגעקומען פיל זיך צו פערגעמען דערמיט.

יענע צייט איז געווען זעהר א שווערע פאר די רוסישע יודען, און יאנקלען איז זעהר אפט אויסגעקומען אויסצוקויפען יודען פון גוי'עשע הענד, ווייל עס איז גאר געווען בענוג, אז א פרעמדער יוד זאל זיך בעוויזען ביי דער גרעניץ פון דער שטאדט סאראטאוו און מען האט איהם תיכף געצוגען דען הענד און פיס ווי דעם גרעסטען פערברעכער און איהם פערשפארט אין תפיסה. און יאנקל איז געווען דער איינציגער יוד אין סאראטאוו, וועלכער האט זיך אינטערעסירט מיט דעם גורל פון די אומגליקליכע רעכטלאזע און האט געלייגט דאס לעבען פאר זייער בעפרייהונג.

יאנקל יושקעוויטשער איז בכלל געווען דער איינציגער ציווילער יוד, וואס האט געלעבט אין סאראטאוו. א חוץ איהם זענען געווען אין סאראטאוו 44 יודישע סאלדאטען, געוועזענע קאנטאניסטען, וואס זענען פערווארפען געווארען אהין.

די משפחה פון יאנקל יושקעוויטשער איז בעשטאנען פון 2 טאכטער– און 2 זיהן – יאנקל האט געהאט נאך א דריטען זוהן, אבער יענער איז געווען א משומד און בכלל א גרויסער אויסוואורף, און דער פרומער פאטער האט מיט איהם קיין שום מגע ומשא נישט געהאט און איהם אפילו נישט אריינגעלאזען אין שטוב.

ווי א פערמעגליכער און פרומער יוד, האט יאנקל אנגעפיהרט מיט דער גאנצער סאראטאווער עדה און איז געשטאנען בראש פון דעם רעליגיעזען און קהלה-לעבען.

אין די שבתים און יום-טובים האט יאנקל זיך משתדל געווען פאר דער מיליטערישער מאכט, מען זאל בעפרייען די יודישע סאלדאטען, און אלע שבת און יום-טוב פלעגען זיי זיצען ביי זיין טיש

און אזוי האט זיך געצויגען דאס שטילע פראווינציעלע לעבען אין משך פון יאהרען. ביז עס איז געקומען א צופאל, וואס האט מיטאמאל אלץ צו בראכען און צושטערט.

צוויי קריסטליכע יונגלעך דער 10-יעהריגער שטרסטאבייטאוו און דער 11 יעהריגער מיכאל מאסלאוו זענען פון

העלער הויט, איינער נאכ'ן אנדערע נעלם געווארען. אין שטאדט האט מען גערעדט, אז די קינדער זענען אומגעקומען טראגיש, זענען געפאלען פון א קאלער בארג, וואס לאזט זיך משופען טראפ אין דער וואלגע.

אבער עס האט זיך געפונען א פערברעכערישע האנד, וועלכע האט געבראכט דאס ד זיגע אין פלוג אומשולדיגע, פערפאלען-ווערען פון די קינדער אין צוזאמענהאנג מיט די יודען, ד. ה. מיט יאנקל יושקעוויטשער און מיט די יודישע סאלדאטען.

ווען מען האט געפונען די יונגלעך, זענען זייערע טויטע קערפערס גע'מל'ט געווען, און אין איינציגע טעג ארום, – וואס איז גראד געווען ערב פסח – האט איינער א באגדאנאוו, וועלכער איז לעצטענס געווען בעקומען אין סאראטאוו און זיך אריינגעצויגען אין דער אכסניה, וואס האט זיך געפונען אין יאנקעלס הויז, ארויסגערופען יאנקלען צו זיך, כלומר'שט צוליב עפעס א געשעפט.

ווי עס האט זיך שפעטער ארויסגעוויזען איז דער דאזיגער באגדאנאוו געווען א גנב, א שיכור און א מסור. און ער האט זיך בעזעצט אין איין הויז מיט יאנקלען, כדי זיך צוצוקוקען צו זיין לעבען און אויסצוגעפינען עפעס, צו וואס מען זאל זיך קענען צושטעפען.

און דאס מאל, ווען באגדאנאוו האט גערופען צו זיך דעם יודישען פעלק-הענדלער האט ער געפונען און איהם עפעס „פערדעכטיגעס".

דאס דאזיגע פערדעכטיגע איז בעשטאנען אין דעם, וואס יאנקעל'ס פרוי האט געבריינגט פיש צו יום טוב, און אזוי ווי זי האט זיך אליין נישט געקענט אנ'עצה געבען מיט זייער א ריזהרעווידיגען פיש, האט זי צוגערופען איהר מאן צו הילף. ער האט איהר געהאלפען ביי דער ארבייט, און דערביי זיך איינגעשניטען אין פינגער, און ווען ער איז געקומען צו באגדאנאוו'ן, האט יענער דערזעהן סמנים פון בלוט אויף זיין האנד.

עס פערשטעהט זיך, אז פאר באג דאנאוו איז דאס געווען, ווי געפונען, ער האט אנגעשריבען א גרויסע מסירה און אוועקגעשיקט, וואו עס איז געוויס.

כאראקטעריסטיש איז, וואס די סאראטאווער מאכט אליין האט אויך נישט געגלויבט אין דעם, אז יאנקל האט ע'הרג'עט די יונגלעך. איינמאל האט דער סאראטאווער גובערנאטאר געלאזט רופען יושקעוויטשערן צו זיך און איהם געזאגט:

ווענען דיר געהען ארום קלאנגען, אז דו ביסט א מערדער. איך בין זיכער, אז דאס איז גאר א בלבול און מען וויל דיר אומגליקליך מאכען. דערפאר ראט איך דיר דו זאלסט אוועקפאהרען פון סאראטאוו.

ווען ער איז געקומען צוריק א היים האט ער אבער בעשלאסען צו בלייבען אין סאראטאוו. ער האט געהאפט, אז אלץ וועט זיך גוט אויסלאזען.

די מאכט איז דערוויל, דורך די מסירות פון באגדאנאוו און ארלאוו, און דורך דעם פאקט, אז די טויטע שקצים זענען געווען גע'מל,ט, ארויסגעפיהרט געווארען אויפן תשר, אז

דאס איז א ריטועלער מארד, האט אנגעגעבען א בעפעהל צו פיהרען א שטרענגע אויספארשונג וועגען דער דערמארדונג.

מיט פערשידענע מיטלען האט מען געפרובט צווינגען די ארעסטירטע זיך מודה זיין אין דעם כלומר'שט בעגאנגענעם דורך זיי מארד. מ'האט מיט גוטען און מיט בייזען געוואלט איבעררעדען די ארעסטירטע זיי זאלען זיך שמד'ן, דעמאלסט וועט זיי גוט זיין.

דער אלטער יושקעוויטשער האט זיך דערוואוסט וועגען דעם, אז מען וויל איבעררעדען צום שמד זיינע קינדער, און ער האט אנגעשריבען אויף ברעקלעך פאפיר א בריף, וואו ער רופט זיי צו בלייבען פרומע יודען און בעסער צו שטארבען. און דורך א סאלדאט-וועכטער, זיינעם אנ'אלטען גוטען פריינד איז דאס איהם געלונגען איבערצוגעבען די קינדער. און די טראדיציאנעלע ערציהונג, ווי אויך די ווערטער פון פאטערס בריף האבען מנצח געווען: די קינדער האבען זיך נישט געלאזט איבעררעדען.

Dr. med. H. LUBICZ
צענעלניאנא 43, טעל. 41-12.
ספעציאליסט פאר הויט, מענערשע און פרויען-שמערץ קראנקהייטען. 619
פאלונג-מיט קווארץ-לאמפען (הער-אויספאל)
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוונט

פון וואנעז האט זיך גענומעז עלילת-דם ?

ד"ר גארדין דערצעהלט אין „פאלקס געזונד" זעהר אינטערעסאנט און אויספיהרליך מכוח דעם „מיקראקאקוס פראדיגיאזוס". דער רויטער באקטעריע, וועלכער זעצט זיך אויף ברויט, ווען עס ליגט אין פייכטע און טונקעלע ערטער און מאכט גרויסע פלעקען, וואס זעהן אויס ווי בלוט-פלעקען. ער רופט זי „עלילת דם-באקטעריע", ווייל ער מיינט, אז פון איהר האט זיך גענומען דער בלוט-בלבול און אז איהר אויפדעקונג האבען מיר דאס צו פערדאנקען, וואס די מענשהייט שעהמט זיך היינטיגען טאג מיט'ן דאזיגען שאנדפלעק אויף איהר פנים. „אויפ'ן בית עלמין פון א יםם אנדערע גארישקייטען איז אויך צו קבורה געבראכט געווארען דער עלילת דם בלבול".

ד"ר גארדין איז א גרויסער אפטימיסט !

ליידער זענען מיר נאך נישט אזוי ווייט מיט דער נארישקייט פון עלילת-דם און די אנערקענונג פון „מיקראקאקוס פראדיגיאזוס" האט דערקלערט נישט דעם עלילת-דם, נאר אן אנדער עלילה, וואס איז געשטארבען נאך אין 17 יאהר-הונדערט און איז אויף אייביג בעגראבען אונטער דעם האמער פון וואלטער און זיינע חברים אין 18-טען.

די קריסטען האבען א מנהג צו עסען אין קלויסטער און פערטריקען מיט א שלוק וויין און גלויבען, אז ברויט שטעלט פאר קריסטוסעס בשר און וויין זיין בלוט און דער, וואס האט פון דעם געגעסען און געטרונקען, ווערט דערמיט „בעהייליגט" און דער „גאטהייט" און געהייליגט. די פראוואסלאווע נעמען א געוועהנליך ברויט, די קאטאליקען אבער היילינען זיך מיט מצה, די פראוואסלאווע פארטרינקען דעם בזית ברויט מיט א לעפעלע וויין, די קאטאליקען גיסען אריין דעם וויין אין סייג, בשעת זיי מאכען די מצה און געניסען אויף אזא אופן דעם בשר און דעם דם פון גאט „ביחד", די מצה הייסט ביי זיי מיט א לאטיינישען נאמען „האסטיע".

אין יאהר 1215 האט א פויפסט ארויסגעגעבען א תקנה, אז די האסטיע, ווי נאר עס איז איבער איהר געמאכט געווארען א געוויסע ברכה אין קלויסטער, ווערט פערוואנדעלט אין ווירקליכען גוף פון קריסטוסעס און דעמאלט מוז מען איהר אפגעבען כבוד ווי א גאט : מען מוז זיך פאר איהר בוקען און פאלען כורעים, מען קען זיך צו איהר ווענדען מיט תפילות ותשבחות א. אז. וו.

די האסטיעס פלעגט מען האלטען ווי קודש קדשים אין קלויסטער, מען פלעגט זיי ארומטראגען אין א גאלדענער וואזע איבער די גאסען און בעשטימטע חגאות, דאס פאלק פלעגט זיך פרייען מיט דעם „קארפוס קריסטי", מיט דער גאהענטקייט פון גאט און דא קומט ארויס אויף דער סצענע די רויטע באקטעריע, אין דער פייכטער לופט פון קלויסטער פלעגט זיך אויף די האסטיעס אויסביילדען גאנצע קאלאניעס פון אט דער בריאה און מען האט אויף א „קריסטוסעס גוף" בעשיינפערלעך געקענט זעהן בלוט-פלעקען.

ווער האט דאס געקענט מאכען ? נאר די זשידעס, – זיי האבען דאך קריסטוס געקרייציגט. כאפט מען א פאר יודען (געווענליך פון די כלי קודש) און מען לעגט זיי אויף די מאטערבאנק און מען פרעסט פון זיי ארויס מיט ענוים קשים א גביות עדות : זיי האבען זיך כלומר'שט אריינגעכאפט ביינאכט אין דעם פערשלאסענעם קלויסטער, זיי האבען געסעפנט דעם היכל, וואו די הייליגע מצות ליגען, מיט שארפע מעסער האבען זיי געשטאכען און געשניטען די האסטיעס, בלוט

האט פון זיי גערונען, די שטיקער מצה האבען זיך פערוואנדעלט אין מלאכים, אין טויבען אדער אין זומער-פויגעלעך, זיי זענען געפלויגען איבער דער קירכע און האבען געשריגען מיט א מענשליכען קול : „זשידעס פארוואס מאטערט איהר מיך ?"

דאס אלץ פלעגט מען דערנאך דערצעהלען דעם עולם מיט גרויס פאראד, מען פלעגט זיי ווייזען די בלוט פלעקען אויף די האסטיעס, די אמונה פלעגט בעשטארקט ווערען און א פאגראם איז אויך פארטיג געווען.

דער 13-טער יאהרהונדערט איז פול מיט פאגראמען צוליב „האסטיען-שענדונג". עס זענען אויסגעטראמען בעלי-ת ומות, וואס האבען דערצעהלט, אז גאטס מאמע אליין איז זיי געקומען צו חלום און האט געבעטען זיך נוקם צו זיין אן די יודען פאר איהר זוהן, אזא איינער איז געווען רינדפלייש, וואס האט מיט זיינע באנדעס אין משך פון 7 חדשים, אין יאהר 1298, געמאכט 139 פאגראמען אין בייערן און עסטרייך און אומגעבראכט העכער 100,000 יודען. אין יאהר 1337 האט זיך ווידער אנגעהויבען איבער דעם האסטיען-בלבול א גאנצע כוואליע פון פאגראמען אין בייערן, אין בעמען און אין די שכנישע לענדער.

עס איז אין דער געשיכטע בעקאנט, אז דער פויפסט בענעדיקט דער צוועלפטער האט זיך ארויסגעזאגט, אז די „האסטיען-שענדונג" איז אנ'אויסגעטראכטע זאך, כדי צו ראבעווען יודען און אז גלחים האבען אליין אויסגעשמירט הייליגע מצות מיט בלוט.

אין 16-טען יאהרהונדערט האט זיך אנגעהויבען א רעאקציע געגען די האסטיען-פערעהרונג צווישען די גלחים

ג'פּא, די רעפארמאציע האט שטארק אונטערגעהאלפען און פון דעם 17-טען יאהרהונדערט הערט מען שוין גארנישט וועגען האסטיען שענדונג.

צו עלילת-דם האט דער מיקראקאקוס און די גאנצע מעשה מיט דער „טראנסובסטאנציאציע" א קנאפע שייכות. אמת, די ביידע עלילות זענען ענטשטאנען אין איין צייט און האבען צו טון מיט האסטיעס, נאר די סיבות זענען געווען פערשידענע.

די עלילת-דם בעשטעהט דערין, וואס די קריסטען האבען געמיינט (און א סך מיינען נאך איצט), אז די מצות, וואס יודען עסען אום פסח, זענען יודישע האסטיעס און אזוי ווי זייערע האסטיעס ווערען געקנאטען אויף וויין, וואס שטעלט פאר קריסטוס בלוט, מוזען די יודען קנעטען זייערע מצות אויף קריסטליך בלוט. ביי די פראוואסלאווע, וואס האבען נישט קיין האסטיעס (זייער „פריצאסנע כלעב" איז געזויערט, חמץ), זעהט מען טאקי נישט אין משך פון דער גאנצער געשיכטע קיין עלילת-דם. ערשט אין דעם לעצטען יאהר הונדערט איז די עלילה קיין רוסלאנד אריבערגעקומען פון קאטוילישע לענדער.

די ביידע עלילות (און דאסגלייכען די איבעריגע עלילות פון מיטעלאלטער) בעווייזען, ווי פאלש עס איז צו זוכען די סיבות פון אנטיסעמיטישע אנפאלען נאר אינ'ם כאראקטער אדער אין דער טעטיקייט פון די יודען. די סיבות ליגען ביי די גוים גופא, אבער אין דער גאנצער ליטעראטור מכוח אנטיסעמיטיזם איז נישטא קיין איין בוך, וואס זאל זיך בעשעפטיגען נישט מיט די יודען, נאר מיט די אנטיסעמיטען, וואס זאל ביי זיי זוכען די סיבות פון די עלילות.

פּראָפ. נ. פּערעפּערקאָוויטש.

Photographe
H. Sroka
ŁÓDŹ.
Brzezinska 69.

דאס אטעליער איז ניי-רעמאנטירט און פערגרעסערט, יוז אויך פערזעהען מיט די נייעסטע „עדים אז"-רעפלעקטארען.

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז צוליב רעקלאמע האב איך איינגעפיהרט אויסערגעוועהנליכע נידריגע פרייזען אויף מיינע קינסטלערישע אויסגעפערטיגטע פאטאגראפיעס לויט די אונטען - אויסגערעכנטען אויסנאהמס-פרייזען :

6 פאסטקארטען
ג.פ. דאפעלט רעטושירט 3 זל.
6 קאבינעט-בילדער „ 8 „
1 אריגינאל-פארטרעט ג.פ. 8 „

אויסער דעם גרופען-אויפנאהמען אויסער'-אטעליער ווערען אויך אנגענומען אויפן נאהמען צו זעהר מעסיגע פרייזען. צופאהר מיט'ן טראמוואי נומער 1.

בעמ.: צו יעדען האלבען טוץ פאסט-קארטען ווערט צוגעגעבען א פאסט-קארטעס.

מאלי פיקאז, פאלא נעגרי, ראמאן נאווארא
האבען זייער ערפאלג צו פערדאנקען זייער שעהנהייט !
ווילסטו אויך זיין שעהן ???
טא קויף איין אויף פסח דיין קאסמעטיק, ווי: פודער, זייף, קעלנישע בלומען-וואסער, פערפומען, פערשידענע קרעמען איני און אויסלענדישע צו די שארפסטע קאנקורענץ - פרייזען
נור ביי דער רעעלסטער פערפומעריע פון
J. DRUKIER
11 ZAWADZKA 11
פאר ענגראסיסטע – גרעסערער ראבאט!
בעמ.: דאס בעזוכען מיין געשעפט איז אהן קויפצוואנג.

דער טויטער טאל / א מדבר אין קאליפארניע, וואס האט פערצעהרט פיל מענשליכע קרבנות.

פון יצחק האראוויטש.

דאס מאל וועלען מיר זיך ארויסלאָ-
ן אויף א ווייטע רייזע — אמת, א
זויקאלישע, דערפאר אבער זעהר אנ-
ונטערעסאנטע. מיר וועלען בעזוכען
עם „טויטען טהאל" פון קאליפארניא,
ועלכער געפינט זיך ביי הונדערט
ייל פון לאס אנזשעלעס.

נאר איידער מיר לאזען זיך אין
וען אריין, נעהמט מיט גענוג וואסער
וצו טרינקען, ווייל אין דעם „טויטען
טהאל" קען מען ממש אויסגעהן פאר א
טרונק נישט. איין מענש האט דארט
יין לעבען פערלוירען אין פיבערדיגער
ואנגלעניש מיט'ן דורשט.

און לאמיר אויך אנטאן הויכע, לע-
דערנע קאלוזשעס, ווייל דער געגענט
יז פול מיט גיפטיגע קלאפער שלאנגען
ון טאראנטולאס, וועלכע קענען דיך
פאר אומגעריכט א ווארף טון אויף
ייך און זיך איינבייסען אין דעם סא
ע ווייכסטען פלאץ פון אייער פוס,
ון טאמער קריגט איהר א ביס פון
וא בעשעפעניש, בלייבט אייך איין
ירה: גלייך אפשניידען דעם פוס,
ן נישט געזעגענט איהר זיך מיט דער
והנער, זוניגער קאליפארניא אין ווע-
נער ווי א שעה צייט..

די קלאפער-שלאנג ווארענט אפילו
וידער י׳ אטאקירט (זי האט אויף
והר עק הארן-רינגען, וועלכע קלאפען
שעת זי בעוועגט זיך), אבער נישט
ודער פערשטעהט די ווארנונג, און
שט תמיד בלייבט גענוג צייט אויף
ויסצומיידען איהר. אויך ווייס נישט
ידער, אז ווען די קלאפער-שלאנג איז
ונויפגעוויקעלט ווי א בייגעל, איז דאס
ונקט די צייט, ווען זי איז גרייט צו
נפאלען א הר קרב, מיט א ווילדען
פרונג.

די טאראנטולא (א גרויסע, גיפטיגע
שפין, וועלכע לעבט צווישען שטיינער
ון אין שפאלטען), איז פיל געפעהר-
ליכער פון דער קלאפער-שלאנג. ער-
שטענס, ליגט זי שטיל און לאזט זיך
כמעט נישט בעמערקען; צווייטענס,
קען זי מיט אמאל א שפרונג טון צוויי
פוס פון דעם פלאץ, וואו זי געפינט
זיך. און איהר שפרונג איז תמיד א
פאטאלער.

*

דער „טויטער טאל" פערנעהמט א
שטרעקע פון פופצעהן מייל און זעהט
אויס ווי א ריזיג-גרויסער טעלער. דער
נאמען „טויטער טהאל" האט זיך גענו-
מען פון דעם, וואס זומער איז דארט
שרעקליך הייס און ווער עס קומט אהין
פאלט ממש אוועק פון היץ. די טעמפע-
ראטור אין זומער דערגרייכט דארט
60 גראד.

פיל אינטערעסאנטער איז די היסטא-
רישע בעדייטונג פון דעם „טויטען
טהאל".

דער פלאץ איז ענטדעקט געווארען
אין 1848, אין דער צייט ווען א גרוי-
סע צאהל מענשען האט זיך אוועקגע-
לאזען קיין קאליפארניע זוכען גאלד.
די פילגרימען האבען זיך ארויסגעלאזט
רייטענדיג אויף פערד און אייזלען.
אויפ'ן וועג האבען א טייל פילגרימען
בעשלאסען צו זוכען א קורצען וועג
און זיך פערנומען אין אן אנדער ריכ-
טונג. פלוצים זענען זיי צוגעקומען צו
א מדבר און געטראכט, אז דורך דער
מדבר וועלען זיי גיכער אנקומען צו די
רייכע גאלד מינעס. אבער אריינקומענ-
דיג אין דער מדבר, האט זיי א שלאג
געטון אין פנים אריין א שרעקליכע
היץ, וואס האט געברענט און גע-
שרפה'ט ווי אין א קאלך-אויווען. נישט
האבענדיג קיין וועגען, האבען זיי אנ-
געהויבען בלאנדזשען און זיך גע־רעהט
אין דער קליינער מדבר ווי אין א צוי-
בער-קרייז. די פערד און אייזלען זענען
דערווייל אפגעשוואכט געווארען פון
דער היץ און נישט קריגענדיג קיין
וואסער, האבען זיי אנגעהויבען אויס-
פגר'ען און צוזאמען מיט זיי זענען די
מענשען אויך אויסגעשטארבען. פער-
בליבען איז בלויז איינער, וואס האט
זיך ארויסגעראטעוועט פון דעם גע-
פעהרליכען ארט און שפעטער דער-
צעהלט וועגען דעם טראגישען סוים
פון זיינע בעגלייטער.

געוואגטע טוריסטען פלעגען דער-
נאך פון צייט צו צייט דורכרייזען די
מדבר און געפונען אויפ'ן וועג סקעלע-
טען און איינציגע, צעווארפענע ביינער
פון פולע אומגליקליכע קרבנות, די
מעהרסטע קרבנות זענען אומגעקומען
פון היץ און משוגעת איבער געטוירט
געווארען פון ווילדע בעשעפענישען.

די מדבר איז א זמנעריגעלט פון
הויכע בערג און די בערג טראגען
פערשידענע כאראקטעריסטישע נעמען,
וועלכע דריקען אויס די געפאהר פון
דער מדבר. פון יענער זייט בערג פלע-
גען מיט יאהרען צוריק וואוינען אינ-
דיאנער און די אינדיאנער האבען גע-
וואוסט, אז טאמער לאזט מען זיך
אוועק פון יענער זייט בערג, קומט מען
שוין נישט צוריק א לעבעדיגער. הא-
בען זיי איין בארג א נאמען געגעבען
„דער זעלבסטמארד בארג", א צווייטען
„דער לויה בארג" אז. וו.

די דאזיגע מדבר פערמאגט א סך
באראקס און רייכע קאמפאניעס האבען
בעשלאסען אויפצובויען דארט פאברי-
קען און ברענגען דעם באראקס אין
שטאדט אריין. קיינער האט אבער אין
די פאבריקען נישט געוואלט ארביי-
טען. ווייסע מענשען זענען באלד פון
דארט אנטלאפען. מעקסיקאנער האבען
זיך אפילו יא אויפגעהאלטען א שטי-
קעל צייט, אבער זעהענדיג, אז זייער
ברויט שמעקט מיט טויט, זענען זיי
עבדל'ך אוועק. די איינציגע ארבייטער,
וואס די קאמפאניעס איז ענדליך גע-
לונגען אנצושטעלן אויף שטענדיג,
זענען אינדיאנער. די אינדיאנער קע-
נען פערטראגען היץ און א חוץ דעם
ווייסען זיי בכלל ווי אזוי צו לעבען
אין אזא געגענד. די קאמפאניעס הא-
בען געצויגען וואסער-רעהרען דורך
דער גאנצער לענג און בריים פון דער
מדבר, אזוי אז פון דורשט קען מען
דארט שוין נישט שטארבען. אבער די
היץ איז פונקט אזוי שרעקליך ווי גע-
ווען. האבען די אינדיאנער אויסגעגרא-
בען א עלכע לעכער און ביי די דאזי-
גע וואסער גריבער לעגען זיי זיך
שלאפען...

און פונקט ווי דער „טויטער טהאל"
איז געפעהרליך אין זומער, אזוי איז
ער שעהן און וואונדערליך-אינטערע-
סאנט ווינטער-צייט. איך בין דארט גע-
ווען און דאס פערגעניגען, וואס איך
האב געהאט איז גארנישט איבערצוגע-
בען. אין לאס אנדזשעלעס האלט איצט
אין איין רעגענען. דער רעגען געדויערט
טעג נאכאנאנד און עס איז טאקע
קאלט אויך. די קאליפארניער רעגענס
ברענגען אן מיט זיך א היבשע קעלט
און די קעלט פיהלט זיך דא שטארק
צוליב דעם, וואס די הייזער זענען
לייכט געבויט און האבען נישט קיין
גוטע בעהייצונג. דערפאר, אז איהר
קומט אין דער מדבר, פיהלט איהר
גלייך א פיינע, זומערדיגע ווארעמקייט,
פונקט ווי אין מאנאט יולי.

ווינטער ווערט דער „טויטער טהאל"
בעזוכט פון א סך מענשען, וועלכע
קומען אהין צוליב דעם מילדען קלי-
מאט. האט מען אויפגעבויט א גרויסען
האטעל, און מען פערברענגט דארט
עטליכע חדשים אין יאהר, ביז דער
פריהלינג בעווייזט זיך. יעדער וואס
בעפינט זיך דארט פיהלט עפעס א מאד-
נעם אויסטערלישען פערגעניגען: מען
ווייסט, אז מען געפינט זיך אין א
פלאץ, וואס האט פערצעהרט אזוי פיל
מענשליכע לעבענס און דאך איז דארט
אזוי אנגענעהם צו זיין..

די אמת'ע שעהנקייט פון דעם
„טויטען טהאל" איז אבענד-צייט. ווען
די זון הויבט אן צו פערגעהן, ווערט
דער טהאל פערוואנדעלט אין א וואונ-
דערליכען קאליידאסקאפ, וואס ווארפט
די מערקווירדיגסטע פארבען אויף די
ארומיגע בערג. אויף איין בארג קענט
איהר אין איין צייט זעהן פערשידענע
קאלירען: בלוי, ברוין, פורפור און
גרין. די קאלירען געדויערן א פאר
מינוט און באלד ווערען זיי פערוואנ-
דעלט אין אנדערע קאלירען. און אזוי
געהט אן א כסדר'דיגער שפיל און
ביים פון פארבען, וואס פערכאפט דאס
אויג מיט אן אונבערקלעהרליכען וואונ-
דער.. אט לעגט זיך אוועק א גרינער,
לאנגער פאס. דער גרינער פאס ווערט
דורכגעפלאכטען מיט אנדערע קאלירען
און איידער איהר האט צייט זיך גוט
איינצוקוקען איז דער פאס שוין פער-
שוואונדען...

דערנאך קומט די נאכט. אויב איהר
האט ליב צו זעהן אן אמת אויסגעשטע-
רענטע נאכט, זאלט בעזוכען דעם „טוי-
טען טהאל" אין א ווינטער-נאכט.
איהר וואונדערט זיך: פון וואנען נעה-
מען זיך אזוי פיל שטערען אויף דעם
הימעל, וואס איהר האט שוין אזוי פיל
נעכט אין אייער לעבען געזעהן? און
די שטערען פינקלען מיט אזא לויטער-
קייט, אז זיי פערבלענדען אזש אייע-
רע אויגען...

און אז עס ווערט שפעט, דערהערט
איהר מיט אמאל דאס וואיען פון די
שאקאלען און אייך דאכט זיך, אז
דאס וואיען און וויינען די ארומיגע
הויכע בערג..

איהר קוקט און פערשטעהט נישט:
ווי אזוי איז עס מעגליך, אז אין דעם
זעלבען ארט זאל זיך געפינען אזוי
פיל שעהנקייט און אזוי פיל געפאהר
אין דערזעלבער צייט...

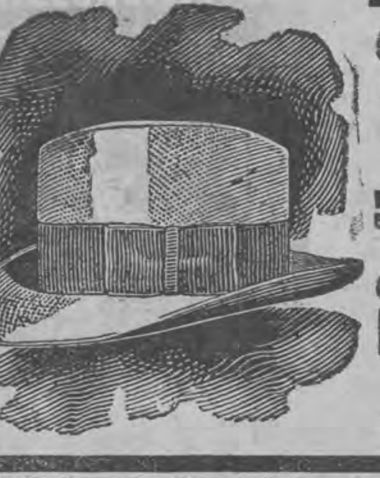

מענער-היטען
אין גרויסען מאדערנעם אויסוואהל
צו קאנקורענץ-פרייזען
בעקומט איהר נאר ביי
מ. קאפעלושניק
8 קאנסטאנטינער 8.
איך נעהם אויך אן היטען צו פאסאנירען.
1788

פאר 5 זלאטעס
עלעקטריש בעלייכטונג אין שטוב
יעדער איינציגער, וואס וויל האבען עלעקטרישע בעלייכטונג אין שטוב פאר 5 זל. א וואך
זאל זיך צושטעלען צו בעזוכען די קאנצעסיאנירטע פירמע
ח. סאלניק און מ. טארנער
צענעלניאנא 68, פראנט געוועלב אין הויז פון פוילישען טעאטער.
בעמערקונג: זשארובקעס מיט 25 פראצענט ביליגער ווי איבעראל.

לעטשניצע (פאר סומענדע קראנקע)
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און
ערצטליך דענטיסטישער קאבינעט
„SALUS"
גלובנא 41 טעל. 46-65.
איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אווענט, זונטאג- פון 9 פריה ביז 2 נאכם

ד"ר ז. ראקאווסקי	אוירען-האלז און נאז-קראנקהייטען	פון 11 – 12
ד"ר לאנדקאט	אינערליכע קראנקהייטען	פון 1 – 2 און פון 5 – 7
ד"ר דינענזאהן	קינדער-קראנקהייטען	פון 11–12 און 4.30–6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראנקהייטען	פון 1–2 און פון 6.30–7.30
„ שמערלאווסקי	פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע	2.30 – 3.30, 5.30–6.30 זונטאג פון 12–1
„ זילבערשטראם	,וועגערישע און געשלעכטס-קראנקה.	פון 11.30–1 און 7–8
ד"ר גאלדבערג	אויגען-קראנקהייטען	פון 10.30–12.30
ד"ר גאלדרינג	אינערליכע קראנקהייטען	פון 11–12 און פון 3–5
צאהן-ארצט פרוי לאנדקאט . סט. נעלבערג	צאהן-און מויל-קראנקהייטען	9.30–12 און פון 4–7 / 12–2 און פון 7–8

אפאטרונקעס, אפעראציעס, איינשפריצונגען, מאקען-שטעלען. אלערליי אנא-ליזען, (ווי אורין, פלעגמא, בלוט או"וו) דורכלייכטונגען און רענטגען-אויפ-נאהמען. קורס פאר שטאמלער. נעבורטס-הילף בעראטונגען פאר מו-טערס. קינסטליכע ציין, קאראנעס, גאלדענע בריקען, פלאטען א. א. וו.
ספעצ. קורסע פאר שטאמלער. חיוטען אין שטאדט.
שויץ-אימפונגען געגען שארלאטין.
311

Dr. med.
H. Lajchter
קאנסטאנטינער 9.
רוג וואבארניע טעל. 49-66
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנק-הייטען ווי: שטשענקעס, גומענס, רושאנטעס, צאהן-פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אן פון 1½–5 און פון 8–9 אוו. זונטאג 11–2

Dr. med.
Braun
פאלודניאווא 28
טעלעפאן 40-26
ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
נעמט אן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אוועגד

Dr. med.
W. Eychner
פרויען-קראנקהייטען
און אקושעריע
זגערזשער 11 טעל. 34-72
נעמט אן אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294 פון 12—2

לעטשניצע
פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

ד"ר ס. גוטענטאג
" ל. פאמיליער
ד"ר ב. ראבינזאהן
" מ. וואלפסאן
" א. טענענבוים
ד"ר י. שרייבער
" פאכשאנסקי
ד"ר ד. אלטערמאן
" מ. פעלדמאן
פ-ין ד"ר זעלקאוויטש-קלאטשקא
" " גוסטאווא זאנד טענענבוים
ד"ר מ. מאשלאנקא
ד"ר פ. ברוין
" י. סאלאווייטשיק
ד"ר י. סטופאי
" ס. האלענדערסקא
ד"ר מ. קלאטשקא
" באל. כאן
ד"ר לערנער
צאהן-ארצט ס. שאוועס
" מ. רעזניקאווא
" ב. משורנאווסקא
" נ. קאצענבאגען

ביי א משומד צום סדר

אנ'עפּיזאָד פון רעוואָלוציע־יאָהר 1917

בשעת כ'בין צום ערשטען מאָל געקו־מען דאָרט דינגען א צימער, האָב איך אויף דער פראָנט־טיר געפונען א ן רו־סיש א קורצע אויפשריפט: „סטעפאַן מיכאַילאָוויטש וואַסערמאַן". געעפענט האָט מיר די ווירטין אליין — א הויכע, נאָך גאָר א יונגע פרוי, א בלאָנדינע, מיט א בלאַסען סימפּאַטישען געזיכט און מיט א כאַראַקטעריסטיש־אַרויסגעשפּיצטען נעזעל, וואָס האָט אויסדריקליך עדות געזאָגט וועגען דער סעמיטישער אָפּשטאַמונג פון דער „מאַדאַם וואַסערמאַן"...

כ'בין מיט דער ווירטין אויף גיך דורכגעקומען וועגען מקח, איינגעצאָלט איהר פאַר א חודש פאָראויס, און אין א פאָר שעה אַרום שוין געווען מיט קליינעם באַגאַזש אין דער נייער דירה.

כ'בין זייער צופרידען געבליבען פון מיין נייעם צימער, ווי אויך פון דער ווירטין, וועלכע האָט פון דעם ער־שטען אויגענבליק געמאַכט אויף מיר א גוטען איינדרוק.

אויף מאָרגען האָט די ווירטין גאַנץ פריה אַנגעקלאַפּט צו מיר אין צימער און ענטשולדיגענדיג זיך, געבעטען מיין פּאַס איינצומעלדען איהם. זי האָט זייער אויפמערקזאַם איבערגעקוקט, אין מיין געווענוואַרט אַלע דאָקומענטען, וואָס כ'האָב איר דערלאַנגט און אָפּ־שטעלענדיג זיך לענגער מיט די אויגען אויף דעם פאָדערשטען בלעטעל פון'ם פּאַס, וואו ס'איז געווען אַנגעוויזען דער סמך פון מיין פעטערבורגער יודי־שער וואוינרעכט, האָט זי צום סוף מיט א קוים מערקבאַרען שמייכעל געזאָגט:

— וואונדערבאַר! נעכטען האָב איך אייך בשום אופן ניט אַנגענומען פאַר א יודען...

די דאָזיגע באַמערקונג האָט מיך גאַנץ אומגעריכט געטראָפען און פיה־לענדיג זיך עטוואָס באַליידיגט, האָב איך געפרעגט:

— נו, און ווען איהר ווייסט, למשל אין פאָראויס, אז כ'בין א יוד — וואָלט איהר מיר דעם צימער ניט פערדינגען?

— ניין, אדרבה — האָט זי האַלב אין שפּאַס, האַלב תמימות'דיג געענטפערט: מיין מאַן, גריגאָרי מיכאַילאָוויטש, שטאַמט אויך פון יודען...

דער דאָזיגער ענטפער האָט מיך שטאַרק פאַראינטערעסירט און כ'בין פון דעם מאָמענט אָן נייגיריג געוואָרען צו באַקענען זיך נעהנטער מיט איר מאַן.

נאָר ס'זענען אַוועק עטליכע וואָכען און כ'האָב אַלץ די געלעגענהייט ניט גע־פונען.

ערשט איינמאָל פאַרטאָג, ווען כ'בין נאָך געשמאַק געשלאָפען, האָב איך פלוצלונג דערהערט צוויי שטאַרקע קלאַפּ אין מיין טיר. ניט טויט, ניט לעבעדיג בין איך געשווינד אַראָפּגעלאָפען פון בעט, אין איינע העמד, און האָב געפרעגט ווער קלאַפּט דאָרט? הינטער דער טיר האָט זיך באַלד אָפּגערופען אַן'ענערגישע מענע־רישע ברוסט־שטים, וואָס האָט האַלב אין ערנסט, האַלב אין שפּאַס געזאָגט: — דאָס בין איך — סטעפּאַן מי־כאַילאָוויטש — אייער ווירט און, אָנ־רופענדיג מיך ביי מיין פאַמיליען־נאָמען, האָט דאָס שטים ווייטער גערעדט: ווי, איהר שלאָפט נאָך? אויפ'ן גאַס קערען זיך וועלטען —און ער וואַרעמט נאָר די פערענע! אין שטאָט איז א רעוואָלוציע, דער צאַר — אַראָפּ געזעצט, די רעגירונג אַרעסטירט און דאָס גאַנצע פאָלק קלייבט זיך אין דער גאַסען. דומע... טומל זיך אַ שנעל ווע־לען מיר גיהן אין שטאָדט אַריין גע־וואויר ווערען וואָס הערט זיך...

די אויסערגעוועהנליכע בשורה האָט מיך אינגאַנצען אויסגעטשוכעט פון שלאָף און כ'האָב געשווינד בעגו־מען אָנטאָן זיך. אין משך פון 5 מינוט בין איך שוין געווען אָנגעטאָן, אַרומ־געוואַשען און איך בין אַרויס צו סטע־פּאַן מיכאַילאָוויטש'ן, וועלכער האָט אויף מיר געוואַרט שוין אין א מאַנטעל. סטעפּאַן מיכאַילאָוויטש, — א שוואַרצער הויכער ברונעט מיט א ענערגישען גע־זיכט, וואָס איז גיכער ענליך געווען צו א גרוזין איידער צו א יודען, — האָט מיך באַגעגענט ווי אַן'אַלטען באַקאַנטען, און פאַמיליאַר געדריקט די האַנט. זיין פרוי איז שוין אויך געווען וואַך און האָט אונז מוטערליך אַרויסבעגלייט ביזן טיר, אַנזאָגענדיג, אז מיר זאָלען לפע"ה זיין פאָרזיכטיג, ווייל די „פאַראַגאָנעס" שיסען נאָך אַלץ פון די בוי־דימער און דעכער...

כ'האָב מיט סטעפאַן מיכאַלאָוויטש'ן אַרומגעדרעהט זיך אין שטאָדט כמעט א גאַנצען טאָג, ביז טאָמע אָוונט: גע־ווען אויף אַלע נעפּעהרליכע קאָמפּ־פלעצער דערגרייכט אַוש ביז'ן ווינטער־פּאַלאַץ און פעטראָ־פּאַוולאָווסקער פעס־טונג, בעזוכט די גאָסודאַרסטווענע דומע, געזעהן די אַרעסטירטע מיניס־טאָרען, געכאַפּט א קוק אויף די גע־פאַנגענע „געכטיגע תקיפים" שטורמער־פּראָטאָפּאָפּאָוו און שטעגלאָוויטאָוו, גע־הערט די פייערדיגע רעדעס פון ראָ־דזיאַנקאָ, מיליוקאָוו און ראָדזשעסקאָ און די נאָך פייערדיגע רעוואָלוציאָנע־רע „ספּיטשען" פון די פּאָפּולערע דאַן פאָלקס פירער — קערענסקי און טשכעאידזע.

אויף סטעפאַן מיכאַלאָוויטש'ן האָט געבורגעט ממש די הויט. ער איז ווי פער'שכור'ט געוואָרען פון דעם אַלעם, וואָס ער האָט געהערט און געזעהן און איהם האָט גאָרנישט געלוסט זיך אַהיים געהן. ביי יעדער רעדעל איז ער באַלד אויסגעוואַקסען אין צענטער אומעטום דורשט ג אויפגעכאַפּט, וואָס מ'דערצעהלט און אליין אויך עפעס דערצעהלט, זשעסטיקולירענדיג הייס מיט די הענט, געטאַדעלט און גע־דראָהט מיט די פויסטען אויפ'ן אַדרעס פון די „פאַראַגאָנעס" און דעם צאַר...

שפעט אין אָוונט זענען מיר פער מאַטערטע און הונגעריגע צוריקגעקעהרט זיך אַהיים.

פון דעמאָלט אָן בין איך מיט סטע־פאַן מיכאַילאָוויטש'ן זעהר גאָהענט אויפגעבונדען געוואָרען. ער פלעגט גאַנצע אָוונטען אָפּזיצען אין מיין צי־מער פיהרענדיג מיט מיר לאַנגע ויכוחים אויף פּאָליטישע און אַנד. טעמען.

איינמאָל, ווען כ'בין געקומען שפעט ביינאַכט אַהיים, האָב איך געפונען ביי זיך אין צימער סטעפאַן מיכאַילאָוויטש'ן א ביסעל א צוטראָגענעם, א דענער־ווירטען. ער האָט זיך פאַר מיר ענ־טשולדיגט, וואָס ער געפינט זיך אזוי שפעט אין מיין צימער, און האָט מיר דערצעהלט, אז ער האָט דאָ ניט לאַנג געהאַט א שאַרפען סכסוך מיט זיין ווייב... דער סכסוך איז ענטשטאַנען צו־ליב עפעס א קליינקייט — א חלוקי־דעות אין א פּאָליטישער פראַגע...

(סוף קומט).

דער פּראָפעסאָר

(שטיפעריי) ▼▼▼ פון ב. קאַוונער.

אַמאָל איז געווען א פּראָפעסאָר. איז ער געווען זעהר א צודרעהטער: ער האָט צוויי מאָל חתונה געהאַט אין איין יאָהר צייט. ער האָט אָבער ניט גע־דענקט, אז ער האָט שוין צוויי ווייבער, איז ער אַוועק אין אַנ'אַנדער שטאָט און דאָרט ווידער אַמאָל חתונה געהאַט.

ערשט ווען אַלע דריי ווייבער האָבען גענומען פערלאַנגען ביי איהם עסען און קליידער און א דירה, האָט ער זיך גע־כאַפּט, אז ער האָט דריי מאָל חתונה געהאַט.

האָט ער אָנגעשטעלט א גרויסען אַד־וואָקאַט און דער אַדוואָקאַט האָט בע־וויזען, אז דער פּראָפעסאָר איז זעהר א צוטראָגענער; אז ער האָט פשוט פערגעסען, אז ער איז פערהייראַט, און דערפאַר האָט ער חתונה געהאַט דריי מאָל.

האָט מען איהם [אין] גערי[כט] בע־פריים פון דער צווייטער און דריטער פרוי, און ער איז געבליבען ביי דער ערשטער.

האָט די ערשטע פון איהם אויך קיין האַניג ניט געלעקט.

עס פלעגט אַמאָל אַוועקגעהן וואָכען און חדשים, ער זאָל מיט איהר אַפילו א וואָרט ניט אויסרעדען. וועגען א קוש טון. אָדער אויסגעהן מיט איהר, האָט ער אין גאַנצען ניט געוואוסט.

אז זי האָט נעדאַרפט [ה]אָבען געלד אויף צום לעבען, פלעגט זי דאָס אַרויסקריגען ביינאַכט פון זייערע הויזען־קעשענעס ער, ווידער, האָט קיינ־מאָל ניט געוואוסט, אז ס'פעהלט איהם עפעס געלד.

אזוי צוטראָגען איז ער געווען.

איין מאָל, דאָס איז געווען א זומער פאַרנאַכט, האָט ער פלוצים א פ[ר]עג געטון ביי זיין פרוי: „מערי, קענסטו מיר ניט זאָגען, וויפיל קינדער מיר האָבען?"

„מיר האָבען נאָך גאָרנישט קיין קינ־דער", האָט זיין ווייבעל געענטפערט.

„וואָס רעדסטו? אַפילו ניט קיין איין קינד?"

„אז איך זאָג דיר, אז ניט, מסתמא ווייס איך וואָס איך זאָג".

„אבי איך האָב געמיינט, אז מיר האָבען שוין א יונגעל מיט א מעדעל".

„אפשר האָסטו צוויי קינדער מיט אַנ'אַנדער פרוי", האָט זי געענטפערט, „מיט מיר האָסטו נאָך גאָר ניט גע־האַט".

„ווי לאַנג זענען מיר שוין פערהיי־ראַט?" וויל וויסען דער פּראָפעסאָר.

„שוין פיר יאָהר, ענטפערט דאָס ווייבעל מיט א זיפץ.

„טאָ ווי קומט עס, וואָס מיר האָבען נאָך גאָר קיין קינדער ניט?"

„וואָס פרעגסטו מיך?"

„וועמען דען זאָל איך פרעגען?" — בייזערט זיך דער פּראָפעסאָר.

„פרעג זיך אַליין... שוין פיר יאָהר פערהייראַט און איך ווייס ניט וואָס ליבע איז. דו האָסט מיר נאָך קיין איין קוש ניט געטון זינט איך קען דיך"

און זי האָט זיך שטאַרק צעוויינט:

„איך וועל עס ווייטער ניט לאָזען געהן ווי עס געהט. איך בין נאָך יונג, איך וויל לעבען. איך וויל ווערען גע־ליבט און בעצערטעלט. איך וויל זיין א מוטער. איך וויל געניסען אַלע פריי־דען פון'ם פערהייראַטען לעבען", — האָט זי געשריגען מיט טרעהרען אין די אויגען — „אליין האָסטו אָנגעשריי־בען זעקס דיקע ביכער „וועגען ליבע אין בעווייזען, אז אין דער ליבע צווי־שען מאַן און פרוי ליגט דאָס העכסטע גליק וואָס דאָס לעבען קען געבען און דו אַליין, דער פּראָפעסאָר פון די זעקס ביכער, פייניגסט דיין אייגענע פרוי! [ו]ען איך וואָלט חתונה געהאַט מיט א פשוט'ען אַרבייטער. מיט א שניידער, א שוסטער, א קאַוואַל, וואָלט איך געווען אַסך גליקליכער ווי איך בין".

דער פּראָפעסאָר האָט זיך פערטראַכט און געענטפערט:

„מערי, דיין וויינען און דיינע טענות האָבען מיר אַריינגעגעבען א געדאַנק אָנצושרייבען אויף דער טעמע א נייעם בוך. דאָס בוך וועט מאַכען א רושם אין דער ליטעראַטור!"

און דער פּראָפעסאָר האָט זיך באַלד א נעם געטון מיט גרויס חשק צו דער אַרבייט. „אין א האַלב יאָהר אַרום האָב איך עס פאַרטיג!" — האָט ער אויס־געשריען א בעגייסטערטער — „איך וועל דאָס בוך הייסען בינדען אין לעדער; עס מוז ווערען שעהן אַרויסגעגעבען!".

אין א קורצער צייט אַרום האָט דער פערטראַכטער פּראָפעסאָר בעקומען פאַ־פירען פון א גרויסען אַדוואָקאַט, אז ער זאָל זיך שטעלען צום געריכט; זיין פרוי וויל זיך גט'ען מיט איהם.

אין דעם טאָג פון פערהער האָט מען געמוזט אויפוועקען דעם פּראָפעסאָר און איהם ברענגען אין געריכט.

אין געריכט האָט די פרוי אין קור־צען איבערגעגעבען דורך איהר אַדוואָ־קאַט איהר פערלאַנג:

זי וויל זיך גט'ן מיט איהר מאַן, דעם פּראָפעסאָר, ווייל ער איז זעהר א צוטראָגענער. א פערטראַכטער, ער גע־דענקט ניט פון גאַנצען אָהין.. זי איז שוין פיר יאָהר פערהייראַט מיט איהם און זיי האָבען נאָך אַפילו ניט קיין איין קינד. ער האָט איהר די גאַנצע צייט קיין איין קוש ניט געגעבען...

דער פּראָפעסאָר האָט שאַרף אָפּגע־לייקענט זיין פרוי'ס טענות: „עס איז ניט אמת, האָט ער ערקלעהרט, איך ווייס, אז איך האָב זי די גאַנצע צייט געקושט, און געהאַט מיט איהר א קינד, א מיידעלע. דאָס מיידעלע זעהט אויס אין גאַנצען ווי איך".

די פרוי האָט זיך צולאַכט:

„איך ווייס ניט פון די זאַכען, ווער ווייסט וועמען ער האָט די גאַנצע צייט געקושט און מיט וועלכער פרוי ער האָט

(ענדע זעה 14טע זייט).

רעמשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן־קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער־קראַנקהייטען	12—9½ 5—4
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11 6—5
ד"ר לוביטש	הויט־און געשלעכט קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען־קראַנקהייטען	2—12.30
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	— 1
ד"ר בערגמאַן	פרויען און געבורטס־הילף	4—3

פּסיכאָ־טעראַפּיע, שפּריץ־שטעכונגען, ווי שטעכלען א. ז. וו. פּאָקען־שטעכלען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונג אַנאַ־לִיזען, מאַסאַזשען עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג — וויזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום מאַכען אַנאַליזען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אורין, מאָגען און בלוט. 2120

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד"ר ווילבערשטיין	צאָהן־אַרצט	10 2 נ. מ.
ד"ר לאָזשינסקא סמאַראַפּאַלסקאַ	צאָהן־אַרצט	7—3

קינסטליכע ציין, קראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו. די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

Dr. med.
L. Pikielny
ספּעציאַל־אַרצט פאַר
נירען, בלאָזען און
האַרץ־קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עמפאַנגט פון 4—7 אוו. 561

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראַנקה.
רענטגען און ליכט־הייל אינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

הײַלפּעדאַגאָגישע קורסען
פאַר שוואַכבעפעהיגטע און
שווערערציהבאַרע קינדער.
שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען,
שטומקייט)

Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען־אַרצט.
עלעקטריזאַציעס,
ליכטהייל־אַפּאַראַטען.
CEGIELNIANA 6,
tel. 51-89
עמפאַנגט פון 5 — 7 אָוונט.

פערקויפט ניט אייערע דיוואַנעס

44 מעבעל 44

פעלצען, ניי־מאַשינען סאַמאָוואַרען א. אז. וו. בעסער איהר איבערצייגט אייך ניט ביי די פירמע

44 Ch. ŁAZNIK 44
גדאַנסקאַ (דלוגאַ)
בעמערקונג: ביי מיר איז שטענדיג אויף לאַגער פערשיידען
מעבעל, שיי נוט! אוי ביליג!

עד מתי עצל תשכב?
ווי לאַנג וועסטו וואַרטען מיט דיינע איצטיגע און פאַר־מלחמה'דיגע וועקסלען?
מתי תקום משנתך?
ווען וועסטו קומען אין ביורא
17 פעטריקאָווער 17
2־טען הויף, פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 53, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אומטייי, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פוילען, אַפּעלאַציעס, קאַסאַציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען, וועגען פעסער און קאָ־מיסאַריאַט־רושאַנדו, ביטעס וועגען דירה און אגוש־אַנד ראַזוועמשטשאַן און אין אַלע פּאָליציי־בעצירקען, שותּפות־אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוואַניעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
רעכט־קאָנסולענט י. מאַנעלא,
פעטריקאָווער 17 זאַכאָדניאַ 53
שנעל, רעעל און ביליג!

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַפּאָפּאָרט	נאָז, האַלז, אויערן קר.	11—10 3—2 7½—6½
ד"ר רוזשאַנער	הויט־און געשלעכטס־קר.	11—10 2—1
ד"ר גאָלדשטיין־פּאַלאַק	אויגען־קראַנקהייטען	2—1 8—7
ד"ר יוסטמאַן	נערווען־קראַנקהייטען	2—12
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער־קראַנקהייטען	12—10 5—4
ד"ר פּאַפּירני	פרויען־און געבורטס־הילף	1—11½ 6:5
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע־קראַנקהייטען	4—3 1.1—2
ד"ר וויינבערג	אינערע הערץ לונגען־קר.	1—11 7—5½
ד"ר טאָפּעל	רענטגען	6—4 12—10
א. בראַדזענטשיק	צאָהן־אַרצט	7—3
נ. ראָזעס	צאָהן־אַרצט	2—9

צאָהן־פּלאָמבירונג, בעלייכטונגען, קראָנען, מאָסטען, א אז. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
רענטגען־אינסטיטוט
היילונג פון הויט־קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטוני־גען, קווארץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע מעדיצינישע אַנאַליזען. א קורס פאַר פּאָזשלעגער.
אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאג.
היינט אין דער שטאָט.

לכבוד פסח

הומאָר — סאַטירע

לכבוד פסח

די מצה.

מצה! אַט ביזטו,
איך טו אויף דיר קוקען;
ווי ס יודישע לעבען
אַזוי ביזטו טרוקען...

מצה'ניו ליבע!
אוי, ביזטו מיר טייער!
דו ביסט שוין געוואַשען
אין וואַסער, אין פייער,

פונקט אין דעם יודען
ביזטו געבראָטען;
געקרעדעלט, געוואַלגערט
געשטאָכען, געקנאָטען...

עס זענען גאָר קענטיג
אין דיר די סם ים;
מיט גריבעלעך קליינע
איז פול דאָך דיין פנים...

און דאָס איז דער עיקר;
ביזט כשר וואָס דינער!
און אויב דו ביזט דיקער
איז ס'כשר'קייט מינער...

דיין פאָלק איז דאָס גלייכען,
וואָס דינער איז בעסער;
מעהר צרות — מעהר כשר,
דער שכר איז מעהר גרעסער...

ד. פ.

דער חילוק צווישען פורים און פסח.

דער חילוק צווישען פורים און פסח.
חיים: וואָס איז דער חילוק צווי־שען פורים און פסח?

אפרים: אַ גרויסער; פסח דאַרף מען טרינקען 4 כוסות, פורים אָהן אַ מאָס און אָהן אַ צאָהל. פסח מוזטו ענטפערען אויף פיער קשיות און זיך אָנזאָגען ווי אַ פויק, איידער מען נעמט עפּעס אין מויל, פורים פרעגט מען קיין קשיות נישט און מען רייבט; פורים גיט מען מתנות די אָרימעלייט און אויף פסח — שינדט מען פון זיי די הויט...

אַ גרינגער פסח.

איך האָב היינטיגען פסח געהאַט אַ גרינגען פסח בעריהמט זיך א. פאַר זיי נע הברים.

מיט וואָס ערקלערט זיך עס! פרעגט מען איהם.

פערשטעהט איהר מיך, פאָראַיאָהרען האָב איך געטראָגען פערזעצען די פע־רצנע, אָבער היינטיגען יאָהר האָב איך געטראָגען די קישען.

וואָס זאָגט די מלכה?

פסח צום סדר איז די איינציגע צייט ווען מיר ווייסען די צאָהל פון דעם מאַנ'ס כוסות.

היינט זענען נישטאָ קיין נסים בחצי הלילה: דער מאַן קומט אַהיים פונקט פינף פאַרטאָג.

אליהו הנביא'ס טענה.

— היינט נעה זיי אַ נביא און טרעף. צי דאָס איז, עבטער כרמל ווין, צי פון וואָדקאַשאַגי...

קניידלעך.

קניידלעך פּייערדיגע, הייסע
ווי זיי רוישען! ווי זיי קנאַקען!
אַלע פעלקער און מלוכות
אַלע האַלטען איצט אין באַקען...

פון די קניידלעך, די שאנכאַי'ער
איז דאָך פּאָניע שטאַרק צופרידען
ווייל מען הערט דאָרט אויך אין לאָנדאָן
ווי זיי קאָכען, ווי זיי זידען...

קניידלעך באַקט אונז מוסאָליני;
איז אַ טאָפּ גאָר איז אַ שוואַרצע,
אַז עס עקעלט אויך דער רוח
און עס איבעלט אויפ'ן האַרצען...

אויך די קליינע שוואַכע ליטע
וואָס איז נידעריג און שפל
וואָס פלעגט עסען ברויט מיט רעטאַך
איז פערבייסען מיט קאַרטאָפעל

האָט גענומען מאַכען קניידלעך
מיט א רייכע שמאַלצע מינע
פון די זעלבע מאַטעריאַלען
ווי דער גרויסער מוסאָליני...

מוחל בין איך אַט די קניידלעך —
די מלחמה'דיגע מאָדע
איידער אַט אַזעלכע „באָמבעס“,
איז שוין גלייכער די הגדה!..

גראַף קאַלי.

פסח'דיגער ראָסעל.

ווען די יודען זענען אַרויס פון מצרים, זענען זיי אַריבער דעם ים אָהן שום שטערונגען. ווי עס שיינט איז נאָך דעמאָלט קיין „קוואָטע“ נישט געווען...

* * *

פסח איז אַ טייערער יום־טוב שוין דערמיט אַליין, וואָס עס פערענטפערט די ביוים־פראַגע אויף אַ גאַנצע וואָך צייט.

* * *

נישט אומויסט איז מצה לשון נקבה — לייכט צו קייען און שווער צו פער־דייען.

אַ ביסעל אָנגעשטעקט.

אַ סברא, אַז פון דער זעקסטער שחין־מכה האָבען זיך די יודען אויך אַ ביסעל אָנגעשטעקט: פון וואַנעט דען קומט צו אונז אַזויפיל פאַרכעס

אין זייער זכות...

אין דעם זכות פון די פרומע ווייבער — זאָגט דער מדרש — זענען יודען אויסגעלייזט געוואָרען פון מצרים נאָך פאַר דער צייט.

פאָרגעקומען איז עס אַזוי: יודען האָבען בעדאַרפט זיין לענגער אין מצרים. האָבען די פרומע ווייבער גע־זאָגט — רבונו של עולם, לאָז זיי אַ ויס פריהער פאַר דער צייט. מיר ווען זיי שוין דאָס איבריגע דעם סוי טמאָכען.

ער קען גוט דייטש.

אַ פּאָר טעג פאַר פסח קומט אַ יוד צו אַ באַהן־קאַסע און בעט אַ בי־לעט ביז בערלין.

— איבער פראָסטקע אָדער איבער סטענדאל? — פרעגט איהם דער קאַסיר.

— ניין — ענטפערט דער יוד — אי־בער פסח...

וּבכן ויהי בחלום הלילה.

סוחרים מאַכען געשעפטען
בחלום הלילה

די יודישע ראַטמענער אַרבייטען
אין שטאָט־ראַט בחלום הלילה

די לאָדזער פאַבריקאַנטען
קריגען בעשטעלונגען בחלום הלילה.

ציוניסטען פאָהרען אין ארץ ישראל
בחלום הלילה

אונזער אינטעליגענץ רעדט יודיש
בחלום הלילה.

די נייע הגדה.

קלמן: דו ווייסט, זלמן, די אפי־קורסים פראַווען שוין איצט אויך דעם סדר און זאָגען די הגדה.

זלמן: הויבען זיי טאַקע אָן פון „כהא לחמא“?

קלמן: ניין, זיי הויבען אָן פון „דבר אחר“...

היינטיגע הכשרים.

הנה בדקתי את הזמעל והלחם של הבעקער יאַנקעל זויערטייג ומצאתי שהם כשרים לחג הפסח, כי אין בהם שום חשש חמץ וקמה חלילה, אלא יש בהם רק שעבקע בלע"ז והם כשרים אפילו למהדרין מן המהדרין.

נאום הקטן
לייביש הרי שושנים מו"צ.

*

הנני מגיד בזה, כי הצוקער השולב אצל הגביר מוה"ר זישע מאַנופאַקטורע־ווער הוא כשר לפסח על צד היותר טוב בלי שום פקפוק, כי זה בחצי שנה שאין בביתו שום חשש חמץ ר"ל...

הכותב בשם התורה
ויינוועלע קאַזע רב ואב"ד.

אַזאַ חד גדיא.

געהאַט האָב איך אַ טעכטער'ל
מיט גאָר אַ שיינעם פנים,
זי האָט אויף פודער אויסגעבראַכט
די גאַנצע מזומנים;

געקומען איז אַ בחור'ל,
אַ קעצעלע אַ פיינס
און צאַרט און מילד געזאָגט צו איהר:
— מיידעלע דו מיינס!..

אַ חתונה געווען איז...
אויס קעצעלע אַצונד.
פון טאָג צו טאָג ער ביזערט זיך...
און בייסט איהר... ווי אַ הונד...

דאָס ווייבעל ווייס אויך, וואָס צו טון
און גיט איהם גוט צו שמעקען:
אויב דו ביזט שוין אַ הונד אַזאַ,
בעקומסטו מיט'ן שטעקען...

זי לאָזט אין שטוב איהם איבער גאָר,
ס'איז איהר נישט צו דערקענען,
צו מאַסקאַראַדען, בעלער גאָר,
זי האַלט אין איינעם ברענען..

דער מאַן ער קומט און פאַקט איהר פונקט,
אוי, בעסער נישט צו פרעגען...
ער ווערט אין כעס און רעגענט פעסט,
ווי וואַסער פון אַ רעגען..

דערוואוסט זיך גלייך דאָס שוויגער'ל
און קומט אויך באַלד צולויפען,
און ווי אַנ'אָקס צושרייט זי זיך,
עס הערט זיך אין די הויפען...

אוי, טראַכט איך מיר, ווי גוט דאָס איז,
ווען ס'העלפט דער הימעל־פאָטער
און, ג'מלאך המות זיי ער שיקט —
און כ'ווער פון אַלע פטור.

געהאַט האָב איך אַ טעכטער'ל
מיט גאָר אַ שיינעם פנים,
נאָר, ווי זי זעהט מיר היינט דאָס אויס...
ס'מזל אויף די שונאים...

ס, קניידעל.

ערב־פסח'דיגע בערזע.

מצה — וואו נעמט מען?
כרמל־וויין — אַ זלאָטע אַ לעק.
מרור — אַ איבערפלוס.
חרוסת — שוואַרץ ווי בלאָטע.
ביעור־חמץ — נישטאָ וואָס.
כרפס — מ'ליגט אין ד'רערד.
הגדות — אַ ן קונה.
מכות — אַלע האָבען עס.

מעשיות פון ישוב'ניקעס

ביר איז חמץ.

סוף זמן פאַר פסח ברענגט אַ ישובניק זיין מלמד אַ מתנה אַ פעסעל ביר: — נאָט אייך, רבי, אַ מתנה אויף פסח.

— ביר — וואונדערט זיך דער מלמד — עס איז דאָך חמצ'דיג.

דער ישוב'ניק קוקט איהם אָן פער־וואונדערט.

— ס'טייטשט, חמצ'דיג? איך האָב דאָך דאָס אַליין געמאַכט אין אַ נייעם פעסעל!

דער מלמד האָט פערשטאַנען, אַז אויפווייזען דעם ישוב'ניק פון „שלחן ערוך“, אַז ביר איז חמץ איז אַרויסגע־וואָרפענע אַרבייט, האָט ער גענומען אַ הגדה און זאָגט:

— זעהסטו, אָט שטייט שוואַרץ אויף ווייס „בעור חמץ“ — ביר איז חמץ.

דער „דבר אחר“...

ביים סדר אָפּריכטען פרעגט אַ יונגעל דעם טאַטען, אַ ישוב'ניק.

— ווי קומט אַ דבר אחר אין דער הגדה?

ענטפערט דער פאָטער:

— ער איז אַריין ביד חזקה!..

— טאַ, פאַרוואָס האָט מען איהם נישט אַרויסגעטריבען? — פרעגט דאָס יונגעל.

— מען האָט איהם טאַקע אַרויסגע־טריבען — ענטפערט דער פאָטער, נאָר ס'זענען געווען שתים, צוויי, איז איי־נער אַרויס און דער אַנדערער אַריין...

גערעכט.

אַ ישובניק איז געזעסען ביים סדר. ווען ס'איז געקומען צו ציילען די מכות האָט ער גענומען ציילען: דם צפרדע „בנים“. דערביי איז געזעסען אַנ'אורח פערריכט ער איהם: „כינים“ דאַרף מען זאָגען נישט „בנים“.

— עס מאַכט נישט אויס — ענטפערט דער ישוב'ניק, בנים איז אויך אַ גוטע מכה.

ר' אליהו ברעכט נישט קיין כלים!

פסח צום סדר איז זיך געזעסען אַ ישוב'ניק מיט זיין ווייב און קינדער ביי אַ טיש מיט כל טוב און זיין באָק נעבען איז זיך געשטאַנען אַ הונגערי־גער אין דרויסען.

ווען מען האָט געעפענט די טיר צו „שפוך חמתך“ האָט זיך אַריינגעכאַפּט דער באָק אין שטוב, אַרויף אויפ'ן טיש און גענומען מאַכען אַלץ „קיילעכדיג“...

דער ישובניק האָט געמיינט, אַז דאָס האָט זיך אליהו הנביא פערשטעלט אין אַ געשטאַלט פון זיין באָק. ער איז געוואָרען שטאַרק צושראָקען און האָט געזאָגט:

— רב אליע! רב אליע! עסט און טרינקט, אָבער ברעכט נישט די כלים...

אַזוי שטייט...

אַ ישוב'ניק האָט אָפּגעריכט פסח דעם סדר. ווען ס'איז געקומען צו ורחץ האָט ער געוואַשען די הענד און גע־מאַכט אַ ברכה:

„ברוך אתה ד' אלקינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו“.

— וואָס איז דאָס פאַר אַ ברכה? — האָט איהם געפרעגט זיינער אַנ'אורח:

— עס שטייט דאָך אין דער הגדה מען זאָגט נישט „על נטילת ידים“ — האָט געענטפערט דער ישובניק.

רבי יהודה האט נישט געהענט טרינקען...

אַ בעל עגלה וועלכער האָט זיך גע־רעכענט צווישען זיינע חברה פאַר א למדן איז אַ אַריינגעקומען אין אַ שענק מאַכען אַ שנאַפּס. ווען דער שענקער האָט איהם געגעבען אַ קליין גלעזעלע האָט זיך דער בעל עגלה אָפּגערופען:

— איך האָב פיינט ר' יהודה'ס אַ גלעזעלע.

— וואָס מיינט איהר דערמיט? —האָט איהם דער שענקער אַ פרעג געטוהן.

— פערשטעהט איהר מיר—האָט זיך דער בעל עגלה אָנגערופען — אין דער הגדה מאַכט ר' יהודה פון אַלע צעהן מכות נאָר דריי: דצ"ך עד"ש באח"ב איז דאָך די קשיה, וואָס וואָלט איהם געאַרט אַז פרעה וואָלט געהאַט צעהן מכות? איז דער תירוץ ר' יהודה האָט געהאַט אַ קליין גלעזעלע ווייל ער האָט נישט געקענט טרינקען, איז ווען ער זאָל דאַרפען טרינקען צעהן מאָל דעם פינגער וואָלט איהם פון גלעזעל גאָר־נישט געבליבען.

פסח־ענציקלאָפּעדיע

מלכה — אַ פרוי וואָס איהר מאַן דאַרף נישט טראָגען קיין קרוין, ער מעג אויך זיין אַ מלמד און הייסען ר' יונה.

כרפס — היינטיגע מסחרים וואָס ליגען ארצה.

וויין — וואַסער אויף וועלכע מ'מאַכט „בורא פרי הגפן“.

מצה — אַזאַ אַרטיקעל וואָס קומט פון אַמעריקע און ארץ ישראל און ס'ווערט פערקויפט פאַר פוילישע זלאָ־טעס.

מצה־וואַסער — אַ צייטונגס־אַרטיקעל.

בעור חמץ — אַ שדכן.

קרבן־פסח — אַ פּאָעט וואָס שרייבט אָן אַ ליד לכבוד פסח און עס בלייבט ליגען אין קאָרב.

יחץ — גיט אַ לאָדזער גביר אויף מעות־חטים.

חרוסת — אַנ'אַרטיקעל וואָס איז נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג פריי פון שטייער.

חושך — איז שטענדיג אין קעשענע.

שפוך־חמתך — לאָז אויס דעם כעס צו דער שוויגער.

מאַרק שוואַרץ

צו דער אויסשטעלונג אין גראַנד-האָטעל

מאַרק שוואַרץ געהערט צו די געציילטע קינסטלער, וואָס פאַרמאָגען, חוץ זייער גרויסען טאַלענט, אויך אַן אייגענעם אויסגעשפּראָכענעם פּנים, וואָס שפּיגעלט זיך בולט אָפּ אין אַלע זיינע ווערק.

פון דער גאַנצער פּליעיאַדע לאָדזער יונגע קינסטלער איז ער דער איינציגער, וואָס האָט זיך אין משך פון אַ קורצער צייט אַזוי אַרויסגעאַרבייט, און פאַרנומען דעם ערשטען פּלאַץ צווישען די באַקאַנטע אייראָפּעאישע וועלט-קינסטלער.

שוואַרץ, איז נישט נאָר אינטערעסאַנט אין זיין קונסט, וועלכע ער פאַרשטעהט מייסטערהאַפט צו פּערקערפּערן און וועלכע איז שוין לעצטענס אָנערקענט געוואָרען פון דער קאָמפּעטענטסטער אייראָפּעאישער קריטיק.

— ער שטעלט מיט זיך פאָר אַ שטאַרק אויסגעפּרעגטע פּערזענליכקייט. „ער געהט מיט פעסטע זיכערע טריט", ווי עס זאָגט דער באַקאַנטער פראַנצויזישער קריטיקער וואַסעל:

שוואַרץ, האָט כמעט דער ערשטער, צווישען אַלע יודישע סקולפּטאָרען, געפונען אַ נייעם וועג און דעם אמת'ן אויסדרוק פון דער יודישער קונסט. דאָס מאַטעריאַל, מיט וועלכען ער אָפּערירט, כדי אויסצודריקען זיינע רייכע פאַנטאַסטישע אידעען, בעשטעהט, פון מעש, קופּער, אַנ'עלעמענט, מיט וועלכען אַלע אַלטע אַנאָנימע שוהל- און בית-המדרש קינסטלער האָבען זיך באַנוצט. דאַכט זיך, אַזאַ איינפאַכע זאַך? און דאָך, האָבען דעם דאָזיגען מאַטעריאַל, ווי אויך די ספּעציפישע טרייב-טעכניק, קיינער פון אונזערע פריהערע קינסטלער נישט באַמערקט. דער מאַרמאָר איז פאַר שוואַרצען צו גריכיש.. ער האָט תמיד געזוכט דעם מאַטעריאַל, וואָס זאָל ענטשפּרעכען דעם אמת'ן יודישען גייסט, און ער האָט געפונען. מעש, קופּער, ער העמערט, ער קלאַפּט, און מיר קענען ערוואַרטען פּלוצלינג אונגעריכטע געוואַלדיגע לייסטונגען.

און פאַקטיש. ווי לאַנג איז עס, ווי ער האָט צום ערשטען מאָל בעוויזען פאַר זיינע חברים, די ערשטע פּרובען פון דער דאָזיגער נייער ריכטונג אין דער סקולפּטור? די ערשטע פּרובען, האָט ער דאַן זיך, געמאַכט אין ווייסען בלעך, און דערנאָך רעפּראָדוצירט אין בראָנז. דאָס זענען געווען די ערשטע מיניאַטור-סקיצען צו די שפּעטערע גרעסערע ווערק. איך האָב מיר געטראַכט: פון די דאָזיגע קליינע מיניאַטור קאָמפּאָזיציעס, — וועט דער ענערגישער קינסטלער באַלד אַוועק און איבערגעהן צו דעם קופּער- און מעש-רעליעף...

און כך הוה. דאָס איז געווען אַ קורצער איבערגאַנגס-פּעריאָד, און באַלד אַ יאָהר שפּעטער, זעהן מיר שוין ביי איהם די ערשטע גרעסערע ווערק, געטריבען אין מעש און אין קופּער. דער ערשטער איינדרוק, איז געווען ממש אַ געוואַלדיגער. מיר אַלע, וואָס זענען דערביי געווען, ווי שוואַרץ האָט אַרויסגעשלעפּט די געלע בלעכען, וואָס האָבען פאָרגעשטעלט פאַרשידענע ביבלישע מאָטיווען, מיר האָבען זיך פּלוצלינג געפונען אין אַן אַנדער אַטמאָספערע. דאָס איז געווען די אַמאָליגע חדר-סביבה, עס האָט פאַר אונז אויפגעלעבט אונזער גאַנצע קינדערישע פאַנטאַזיע. עס זענען פאַר אונז מיט אַמאָל אַדורך: אברהם, יצחק, יעקב, מיט דעם א:ת נאַיווען בליק פון אַ חדר-יונגעל, געזעהן דורך דער פּריזמע פון אַן עכט יודישען קינסטלער. — — —

די געלע פאַרב פון דעם מאַטעריאַל אַליין, האָט אונז שטאַרק בעלאַקט, און האָט אונז אַריינגעפיהרט אין גאָר אַן אַנדערער וועלט. דאָס איז געווען די וועלט, פון שוהל און בית המדרש, וואו אַלטע אַנאָנימע יודישע קינסטלער האָבען אַמאָל געשניצט און געהעמערט אין געלע בלעכען: לייבעלעך, הערשע לעך, פייגעל, פּיפּערנאָטערס און אַנדערע חיות. — — מיר זענען אַלע געווען בעגייסטערט, פון דעם אמת'דיג יודישען אַלטען טאָן, און נייער אויפפאַסונג, וועלכע שוואַרץ האָט ווידער בעלעבט און אַריינגעהויכט אין זיי אַ נייע נשמה.

דאָס אינטערעסאַנטע פון זיין ביבעל-אויפפאַסונג איז בלי שום ספק געווען די מאָדערנע אינטערפּרעטאַציע פון די אַזוי-גוט באַקאַנטע תנ"ך-מאָטיווע, וואָס האָבען בעקומען ביי איהם אַ נייע פאָרם און אַ נייעם לבוש. די אַלטע פיגורען זענען בזה האופן מאָדערניזירט געוואָרען, און בעקומען דעם פּנים פון היינטיגע — לעבעדיגע מענשען.

*

ווילענדיג נישט ווילענדיג, דערמאָנט זיך מיר אַ געשפּרעך, וואָס איך האָב אַמאָל געהאַט מיט אַ יוד אַ חסיד. דער יוד, איז געווען אַנ'אַנטיקען הענדלער, ער האָט מיר דערציילט, אַז ער איז שוין אַפילו געווען אין פּאַריז, און קען דעם „לאָווער" און די „לאָקסענבורג"-גאַלעריע, אַזוי גוט, ווי דאָס גערער-שטיבעל. (ער איז געווען אַ גערער חסיד) נאָר, רעמבראַנדען קען ער קיינמאָל נישט מוחל זיין. שטעלט אייך פאָר; ער האָט אויפגעמאָלט „עקדת יצחק". דאָס בילד אַליין פאַר זיך איז שוין אַ יאָהר אויף מיר, ווי גוט עס איז. אַ מאָלער, איז ער דוקא אַ גוטער; נאָר מאָלען אַברהם אָבינו אָהן היטעל — דאָס לא!

איך האָב איהם געפרעגט: לויט אייער מיינונג, ווי האָט געדאַרפט אַברהם אָבינו אויסזעהן? —

— כ'וועל אייך זאָגען: בכלל געפעלט מיר נישט דער טיפּ ווי רעמבראַנד האָט איהם אויסגעפּאַסט. עפּיס זעהט ער דאָך ביי איהם אויס, ווי אַנ'אַלטער גוי, און דערצו נאָך אָהן היטעל? — אַברהם אָבינו, האָט פּשוט געדאַרפט זיין, אַ יוד, אַ שענער יוד. מיט אַ הדרת פּנים, אַ לאַנגע ווייסע באָרד מיט פּאות אַ שטריימעל, מיט אַ גאַרטעל — אַזוי ווי אַלע גוטע יודען...

און אַז איך האָב איהם געפרעגט? איהר מיינט טאַקע, אַז אַברהם אָבינו איז געווען אַ חסיד? —

— ניין, ניין!

און גלייבט מיר, אַז משה אַבֿרהם, (אַזוי האָט געהייסען דער אנטיקוואַר)

זיין ווערק און לעבנס-אויפפאַסונג

איז גערעכט געווען, וואָרים ער האָט געפיהלט אַבֿרהם'ען אויף זיין שטייגער, און ביי איהם אין זיין פאַנטאַזיע איז ער באַלד פערקערפּערט געוואָרען אויף אַזאַ אופן.

אָט אין דעם פּרט צייגט זיך די אויפפאַסונג פון מאַרק שוואַרץ מיט דער פריהערדיגער אויפפאַסונג פון אַנדערע קינסטלער. אין דעם ליגט אייגענטליך דער כח פון זיין אָריגינעלער אידעאָלאָגיע. צוויי וועלטען. צוויי פאַרשידענע וועלט-אַנשויאונגען. ביי איהם זעהען מיר ערשט בולט אַרויס די נייע קינסטלערישע אידעע, וועלכע מיר ווילען פּרובען צו אַנאַליזירען, און צו ערקלעהרען.

*

ווען מיר וואַרפען אַ בליק אויף דער אַרט, מיט וועלכע שוואַרץ אָפּערירט און קאָמפּאָנירט זיינע ביבלישע סיזשעטען מוזען מיר זיך קודם כל אָפּשטעלען און באַוואונדערן דעם רעאַלען און היינט-צייטיגען לבוש און אויסדרוק פון זיינע קאָמפּאָזיציעס. אין פלוג איז אמת שווער צו בעגרייפען אַזאַ מאָדערנע אויפפאַסונג פון אונזערע הייליגע אָבות. ווי קומט עס, אַז אַבֿרהם, אָדער אליעזר זאָלען טראָגען מלבושים פון היינטיגע מענשען און יעדער נישט בעהאַוונטער אין שוואַרץ'ס וועלט-אַנשויאונג וועט טאַקע פרעגען די קשיא: ווי אַזוי איז דאָס מעגליך, אַז למשל יעקב אָבינו זאָלען טראָגען גאָר אַ בראַנקאַווע היטעל? — איז אָבער דער תרוץ, אַז שוואַרץ פיהלט און זעהט, אַז די אַלע פריהערדיגע טיפּען דאָ צווישען אונז. און אומעטום, סיי אויף דער נאַוואָמיעסקע, סיי אין באַלוט,

און אין אַנדערע יודישע קבוצים פאַרמאָגען מיר אונזערע היינטיגע הערליכע אַבֿרהם'ס, משה'ס, יצחק'ס, זיי לעבען אַלע דאָ צווישען אונז און מיט אונז.. און ווען גאָט ברוך הוא בעווייזט זיך צו אונזערע היינטיגען אַבֿרהם, און דוקא פון באַלוט, און רופט: אַב הם! אַבֿרהם! וואָלט ער תיכף געענטפערט: הנני!

אָט דאָס, איז שוואַרצ'ס טיפע וועלט אַנשויאונג, מיט וועלכע ער האָט אונז אַזוי געוואַלדיג איבערראַשט, און געמאַכט דעם גרויסען רושם אין אייראָפּאַ.

*

די איצטיגע אויסשטעלונג אין געלבען זאַל פון גראַנד-האָטעל איז אַ געשעהניש אין דער לאָדזער קונסט-וועלט. דאָס איז אַ רעטראָספּעקטיווער איבערזיכט. אַ מין סך הכל, פון שוואַרץ'ס לאַנג-יעהריגער שעפערישער אַרבייט. מיר זעהן בילדער אין אייל, פּאַסטעלען, אַקוואַרעלען, צייכנונגען סקיצען פון דער פריהסטער יוגענד פון קינסטלער ביז צו די לעצטע גרויסע רייפע קאָמפּאָזיציעס.

אין אַלע ווערק, שפּרודלט דער

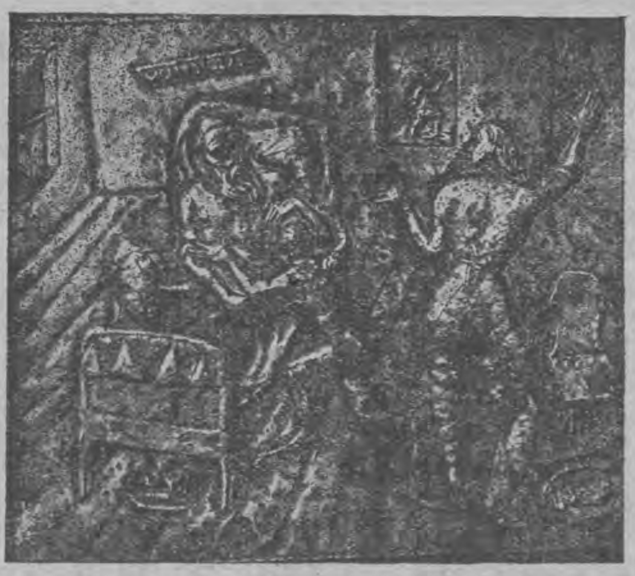

מאַרק שוואַרץ — יצחק בענטשט יעקב'ן

אייביג יונגער און זאַפטיגער טאַלענט פון מאַרק שוואַרץ.

אויף יעדען טריט און שריט, בעגעגענען מיר זיך מיט בעקאַנטע תנ"ך מאָטיווען, געהעמערט אין געלען בלעך; די קאָמפּאָזיציע איז תמיד אַ לאָגישע, שטאַרק קאָנסטרוקטיוו געבויט, און מאַכט דאָס וואָס אַ שטאַרקען איינדרוק. ווי הערליך איז אויפגעפאַסט, דער מאָטיוו, די ברידער פאַרקויפען יוסף'ן, כיינע גרופּירונג, דאָס בילד ווירקט דינאַמיש, איך וואָלט געזאָגט: ווי אַ שעהן געראַטענע מעשה'לע...

אָדער למשל: „יצחק בענטשט יעקב'ן" „אליעזר מיט רבֿקה'ן אויפ'ן קעמעל" „יעקב ראַנגעלט זיך מיט אַ מלאך" „משה רבינו מיט די לוחות", — דאָס זענען אַלץ קאָמפּאָזיציעס, וואָס דערמאָנען אונז די אַלטע טעכניק פון אונזערן הייליגען משכן.

שוואַרץ שעפּט סיי זיינע מאָטיווען און סיי זיין טעכניק, נישט פון דער פרעמדער קולטור, נאָר דירעקט פון אונזער אייגענעם קוואַל. אין דעריבער זענען די אַלע ווערק אונז אַזוי נאָהענט, אַזוי ליב, און דערוואַרעמען יעדעס יודישע הערץ..

זעהר אַ שעהנע און שטאַרק דעקאָראַטיווע קאָמפּאָזיציע, זענען „די צוויי הערשען" אַ צוויי טייליגע קאָמפּאָזיציע מיט פיינער אָרנאַמענטיק פון פאַרשידענע פּירות, מיט וועלכע שוואַרץ פאַרשטעהט מייסטערהאַפט צו אָפּערירען.

דערנאָך געהט אַ גאַנצע סעריע פּאָרטרעטען אין בלעך, אייל, פּאַסטעל און אַז״וו. צו די אינטערעסאַנטסטע בלעך-פּאָרטרעטען געהערען: דור בערגעלזאָן דער פּראַנצויזישער אַרכיטעקט פּאַווער, דער באַקאַנטער פּ אַנצויזישער קונסט-הענדלער און קונסט-קריטיקער אַדאָלף באַזלער. פון אונזערע לאָדזער בעקאַנטע טרעפען מיר סענאַטאָר ד"ר ברויגע און ה' ניידע. די אַלע פּאָרטרעטען, זענען שטאַרק אין כאַראַקטער, און

מאַנכע ווירקן ממש ווי אַלטע אויסגראַבונגען.

שוואַרץ, בעהאַנדעלט דעם פּאָרטרעט, מיט אַנ'אונגעהויערער מעגליכער קראַפט, און פאַרשטעהט בולט אַרויסצובעקומען די כאַראַקטעריסטישע שטריכען.

אויסער די געהעמערטע פּאָרטרעטען זענען נאָך פאַרהאַן געמאָלטע, אין אייל-פאַרב און פּאַסטעל. אַ זעהר אינטערעסאַנטער פּאָרטרעט איז פאַרהאַן פון דעם קאָנטאָר אַלטערמאַן. אַ העלע כאַנאַציע, פול אויסדרוק און זעהר אינטערעסאַנט אין דער בעלייכטונג.

פון די פּאַסטעל פּאָרטרעטען מוזען מיר נאָך דערמאָנען: אַ פּאָרטרעט פון מאַדאַם טומאַרקין און פרוי ד"ר קראַוס, דאָס לעצטע, איז וואונדערבאַר אין דער אויפפאַסונג, עס דערמאָנט אַ שעהן יונג הערשעלע מיט דעם עלאַסטיש אויסגעצויגענעם האַלז.

עס איז אונמעגליך אויפצורעכנען אַלע הערליכע קאָמפּאָזיציעס און בילדער, מיט וועלכע די דאָזיגע אויסשטעלונג שומערט אין יעדען ווינקעלע, און מיר געדענקען נישט אַנ'אויסשטעלונג, וואָס זאָל אַזוי פאַרכאַפּען און אַזוי בעגייסטערן.

מיר ווינשען שוואַרצ'ן פיל הצלחה אין אַ ווייטערע שעפערישע אַרבייט אויפ'ן געביט פון דער יודישער קונסט.

הענעך קאָן.

דער פּראָפעסאָר

(שמיפערייַ) פון ב. האַזנער

(ענדע פון 12 טע זייט).

אַ כיירעלע? מען דאַרף די זאַך אויספאָרשען; ער איז טאַקע אַ צודרעהטער, אָבער ער וועט דאָך נישט רעדען גלאַט אין דער וועלט אַריין".

און מען האָט זיך אַ נעם געטון צו דער אויספאָרשונג.

האָט מען אַזוי לאַנג געפאָרשט און געפאָרשט, ביז מען האָט אויפגעפונען, אַז ער האָט די גאַנצע צייט געקושט זיין שכנ'ס דינסטמיידעל און זי האָט טאַקע מיט איהם געהאַט אַ מיידעלע, און דאָס מיידעלע איז טאַקע געראָטען אין דעם פּראָפעסאָר.

דער פּראָפעסאָר האָט שפּעטער געמענה'ט, אַז ער איז געווען זיכער, אַז ער קושט זיין פרוי און אַז דאָס מיידעלע האָט ער אויך געהאַט מיט זיין פרוי.

„ווי קען מען עס פערגעסען אַזאַ זאַך?" האָט דער ריכטער געפרעגט.

„איהר זעהר דאָך", האָט דער פּראָפעסאָר געענטפערט, „איך האָב זיך טאַקע געוואונדערט וואָס מען זעהט קיינמאָל נישט דאָס קינד. וואָס מען הערט עס נישט וויינען. איצט ווייזט זיך אַרויס מיין טעות..."

Dr. Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען.

קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפאָן 27-81

שפּרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע וגערושער 17 פון 10—11 און פון 2—3 נ.מ.

אַוואַוינוּנג

פון אַ גרויס צימער מיט אַ קוך אָדער 2 קליינע . . .

אין צענטרום פון שטאָט, ס'קען אויך זיין, 2 גרויסע צימער אָהן אַ קוך אלס סובלאָקאַטאָר ווערט זאָפאָרט געזוכט. מעקלערס געוואונשען. אָפערטען אונטער „I, D." אין אדמיניסטראַציע „ניַיער פאָלקסבלאַט".

מאַרק שוואַרץ — מוזיקאַנטען

אייגענטום פון מוזעי אין סינסינעטי (אַמעריקאַ)

הורט און רעטייל!
די פיינסטע שאָקאָלאַד און קאַרמעלקעס כשר לחג הפסח
צו בילינע פרייזען איז נור צו בעקומען אין דער שאָקאָלאַדע-פאַבריק „פּיאַסט“ צעגעלניאַנאַ 28, (אין הויף)
2014

כאָפּ- וועהטאָג און ערשעפּונג,
ווי אויך מאָגען-פעררדאַרבונג, לעבער-קראַנקהייטען, נירען, גאַל-שטיינער, רעהמאַטיזם, אַרטרעטיזם, העמאָרידען-ווערטאָגען קומען פון זאַר צוליב דער שלעכטער שטאָף-ווערקסלונג און פעראונרייניגונג פון בלוט אין מענשליכען אָרגאַניזם.
ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA
ווירקען צו אַ גוטער שטאָף-ענדערונג, ערוועקען צו אַפּעטיט, ריינינען דאָס בלוט און פּלויערשט מאַכען געזונד דעם מאָגען און ברענגען צו אַ רעגולערע פונקציע פון דער לעבער און נירען, וואָס בעזייטיגען שטיינבילדונג, און
ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA
בעזייטיגען פון אָרגאַניזם די נישט בעדאַרפטע רעשטלעך, ווי אויך בעקעמפען דאָס שאַפען זיך פון פערזעצונגען, וואָס איז גורם צו רעמאַטיזם און אַרטרעטיזם.
ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA
בעזייטיגען און פערהיטען דאָס שאַפען זיך פון גאַל-שטיינער און פערמילדערן די העמאָריד-שמערצען.
די פרייזען אַ האַלב שאַכטעל 1.50 זל.
אַ דאָפּעלטע שאַכטעל 2.50 זל.
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און אַפּטייק-סקלאַדען. 159

שפּאָרט געלד!
פון אַלטע בינדעס און קראַוואַטען ווערט איבער-געמאַכט אויף נייע שלייפעלעך און קראַוואַטען, ווי אויך פערשידענע בינדעס צו ווענדען, און אויך פון נייע שטאָפען צו בילינע פרייזען. ביי הערשקאָוויטש, וואָלבאָרסקאַ 31.

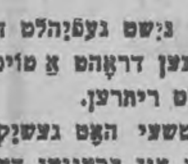
PROSZEK OD BÓLU GŁOWY DLA DOROSŁYCH
„KOWALSKINA“
USUWA NAJSILNIEJSZE BÓLE GŁOWY
A.K.
FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA „AP. KOWALSKI“ WARSZAWA

ŻĄDAJCIE WSZĘDZIE OBUWIA LUDOWEGO SPORTOWEGO TENISOWEGO „PEPEGE“
„PEPEGE“
POLSKI PRZEMYSŁ GUMOWY T.A. w GRUDZIĄDZU

TANIE·TRWAŁE·ELEGANCKIE

מעבעל
שלאָף-צימער, עס-צימער, ביוראָ-איינריכטונג, קוכען-מעבעל
אַלעס איינענע אויסאַרבייטונג!
קאָנקורענץ-פרייזען! צו בעקומען ביי די גינסטיגע בעדינגונגען!
פלאַכאָוויטש און רעכט, פּעטריקאָווער 145 (אין הויף).

בעקאַנטמאַכונג.
די בעוואוסטע און לאַנג-עקזיסטירענדע פירמאַ
J. Futerman, Łódź
PIOTRKOWSKA 54, telefon 6-54
מאַכט בעקאַנט, דאָס זי האָט איבערגענומען די פערטרעטונג פון די בעסטע ביעלסקער האַנד-דיוואַנעם און עמפּפעהלט דער ג. קונדשאַפט צו די פאָרשטעהענדע פייערטאָגע אַ זעהר רייכען אויסוואַהל פון די מאָדערנסטע אינלענדישע און אויסלענדישע אַלער אַרט:

דיוואַנעם,	נאַרדינען,	מעבעל-שטאָפען,
כאָרניקעס,	דעקען,	צעראַטען,
פאָרהאַנגען,	נאַרזשוטען,	לינאָלעאומס.

אַלעס צו קאָנקורענצלאָזע פרייזען און רעעלע בעהאַנדלונג.
הורט! 54 Piotrkowska 54 רעטייל!

שוינט אייער געלד!
און קויפט
שירמס און שטעקענס
נור אין דער שירם-ווערקשטעל פון
ס. פיינגענבוים,
נאַרוטאָוויטש 19 (דזשעלנאַ)
ווייל איהר קענט דאָרט קויפען מיט 25% בילינער ווי איבעראַל .·. בעסטע אויספיהרונג.

בעמ.: ס'ווערט אָנגענומען אַלע רעפּאַראַטורען ווי אויך איבערציהען.

שטר מכירת חמץ
זאַכאָדניאַ 49
ביי הר"ר יהושע פרידענזאָהן
בהר"ר שמעלרי ז"ל מורה הוראה דפה. 521

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08
היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע ציינער און מונד-קראַנקהייטען, ציהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציין, נעהמט אָן פון 9—12 פאַרטאָג און פון 3—7 אַ זייגער אָוונד. בילינע פרייזען. 1481

קאָסמעטיש-מעדיצינישע קאַבינעט
Dr. med. P. MARKOWICZ
פּיעטריקאָווער 124
נעהמט אָן פון 3 ביז 7, זונטאָג און אַנד. חגאות-פון 11 ביז 2 הויט- און האָר-קראַנקהייטען היילונג געזיכטס-פעהלער, מאַסאַזש, עלעקטראָטעראַפּיע, 312

Dr. med. Ludwik
Rapeport
Pr. Narutowicza 25
(Dzielna) tel. 44-10.
ספּעציאַליסט פאַר נידען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהייטען, נעהמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אָוונד.

NAJUPORCZYWSZY BÓL GŁOWY USUWAJĄ ORYGINALNE PROSZKI z KOGUTKIEM

שפּולמאַשינען!
מאַשינען גאַרן צו וויקלען אויף קרייז, האָלץ, קנוילען, קאַרטאָן א. ז. וו.
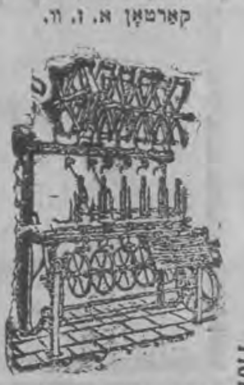
1161
קראַפּט-מאַשינען
אַנגעזעהענע און צוועקמעסיגע, פאַר נייז - מאַשינען ספּעציעלע מאַשינען פאַר אַלע צווייגען פון האַנדעל און אינדוסטריע. טיילען רעפּעראַציעס.
PERŁA i POMORSKI
Piotrkowska 69, t. 8-24

„די שווארצע כריזאנטעמע“.

עקזאָטישער ראָמאַן.

(62

— אָבער איך בין געווען שטאַרק אויסצוהערען דעם אמת וועגען מיין לאַגע — האָט מונטער בעזאָגט דער דאָקטאָר לעווי — זאָגט מיר, וואו געפין איך זיך איצט?

— איהר זענט אויף דער שיף „קוועראַטאָרא“.

— דאָס הייסט גאָר די שיף „קוועראַטאָרא“? איך האָב געמיינט, אַז דאָס וואָרט האָט אַ געאָגראַפישע בעדייטונג. אַז דאָס איז אַ געגענד אין מעקסיקאָ.

— רעכט, מיין הער, „קוועראַטאָראַ“ איז אַ געגענד אין מעקסיקאָ. די שיף הייסט לכבוד דער געגענד. איהר געוועזענער בעל הבית שטאַמט פון דאָרט. אונזער שעף, דער וויקאָנט דזוק-טשעי, עס זאָל זיין געהייליגט זיין אָנדענקען, האָט די שיף אָפּ-געקויפט ביי אַ מעקסיקאַנער, כדי צו האָבען די מעגליכקייט אייך אַמצוראַטעווען פונ'ם טויט, מען האָט נישט געקענט פערפּאָלגען די מעשיטען אויף אַ יאַפּאַנישער שיף.

— אָבער פאַרוואָס האָט איהר געזאָגט וועגען וויקאָנט דזוק-טשע „זיין אָנדענקען זאָל זעהייליגט ווערען“, ווי וועגען אַ טויטען, איז מיין רעטער נישט דאָ מיט אונז אויף דער שיף? — האָט געפרעגט דערשראָקען דאָקטאָר לעווי.

— צום בעדויערען... ער לעבט נישט!.. אָבער ער איז געשטאָרבען, ווי אַ העלד, ווי אַ עכטער יאַפּאַנער, ווי אַ סאַמוראַי!

— האָט מיט פינקלענדע אויגען ענטוזיאַסטיש דערצעהלט דער יאַפּאַנער — ער האָט זיך אַרויסגעזעצט מיט איינעם פון זיינע איבערגעגעבעסטע מענשען אין וועלדעל, וואו עס געפינען זיך די קברים פון די 47 סאַמוראַיען און האָט זיך דערנעבען אויסגע-פליעט אַנ'אָרט פאַר זיין אייגענעם קבר און אויף דעם אָרט האָט ער זיך געמאַכט דעם כאַראַקירי, ער האָט זיך אויפגעשניטען דעם בויך און זיין פריינד האָט איהם אין דעם מאָמענט אָפּגעהאַקט דעם קאָפּ ער זאָל זיך נישט מוטשען. דער בעגלייטער זיינער האָט אונז שוין דעריאָגט אויף אַ שיפעל — האָט ווייטער דער-צעהלט דער יאַפּאַנער — איהם האָט דער פערשטאָרבענער גע-הייליגטער שעף איבערגעגעבען די פליכט אייך צוזאַמענצופיהרען מיט דער פרינצעסין כריזאַנטאַ און איהר צו דערצעהלען, ווי עס איז געשטאָרבען דער יאַפּאַנישער עדעלמאַן, וועלכער האָט געהאַט דאָס אומגליק זיך אַזוי צו פערליבען אין איהר און וועל-כער האָט בעצאָהלט דערפאַר מיט זיין לעבען!..

גאָט מיינער, וואָס פאַראַ מענשען, וואָס פאַראַ מנהגים — האָט אויסגעשריגען דאָקטאָר לעווי — איך האָב די פרינצעסין כריזאַנטאַ ליב און זי האָט מיך ליב, מיר ווילען חתונה האָבען, איז דאָס אַזאַ פערברעכען, אַז אַ עדעלמאַן, וועלכער האָט געוואָלט אונז מיטהעלפען פיהלט זיך אויף אַזוי פיל שולדיג, אַז ער נעהמט זיך אַליין דעם טויט!

— איהר זענט אַ פרעמדער — האָט שטיל אויסגעברומט דער יאַפּאַנער, — אַ חוץ דעם זענט איהר דער מערדער פון דעם פרינץ אַלעשיטאַ קאַמאַמאָסו און אַפילו פאַר דער פרינצע-סין כריזאַנטאַ האָט איהר זיך אויך פערשולדיגט, איהר האָט זיך פערגעסען מיט די גיישעס..

— קיינמאָל נישט! האָט אויסגעשריגען אויפגערעגט דאָק-טאָר לעווי.

— אָבער, ליגט דאָך רוהיג, כ'האָב אייך געזאָגט, אַז איהר דאַרפט איצט נישט רעדען וועגען דעם..

— גוט, לאָזט מיך איצט אויס והען איך וועל זיך אַדורכ-שלאָפען וועל איך שוין זיין געזונד, איך בין איצט מיד...

דער דאָקטאָר איז ווירקליך אַ גאַנץ ערשעפּטער אַוועקגע-פאַלען אויף די קישענס.

דער קאָרעקטער יאַפּאַנער איז שטיל אַוועקגעגאַנגען אין אַ ווינקעל פון דער קאַיוטע און זיך אַוועקגעזעצט אָפּהיטען דעם קראַנקענס רוה.

* * *

די פרינצעסין כריזאַנטאַ איז שיער פון זינען נישט אַראָפּ. זי האָט זיך דערוואוסט, אַז איהר געליבטער איז אַריינגעפאַלען אין די הענט פון די משפיטען און עס דראָהט איהם דער טויט.

און אפשר לעבט ער שוין נישט? איך זיץ מיר דאָ רוהיג און ער?.. אפשר פייניגט מען איהם? וואָס טוט מען, וואוהין לויפט מען? — האָט זיך צום פיוצנדסטען מאָל אַליין געפרעגט די פרינצעסין.

— זי האָט נאָך קיינמאָל אַזוי שווער נישט געפיהלט די לאַגע פון אַ פרינצעסין, ווי איצט, איהר ליבען דראָהט אַ טויט-געפאָהר און זי אַלס פרינצעסין, קען זיך נישט ריהרען.

איין האָפנונג איז נאָך געווען: דזוק-טשעי האָט געשיקט אַ מעלדונג, אַז ער ווייס דעם קאָפּ פערלענגען און ברענגען דעם דאָקטאָר זיין פרינצעסין, ווי ער האָט עס איהר צוגעזאָגט. און אויף דזוק-טשעיס וואָרט קען מען זיך פערלאָזען.

* * *

— פרינצעסין עס וואַרט אויף אייך אונטען אַ הער — האָט געמאָלדען די קליינע מוסמע.

— רופט אַריין! — האָט בעפוילען די פרינצעסין.

אין די אַפּאַרטאַמענטען איז אַריינגעקומען דזוק-טשעיס שליח.

— וואָס פאַר אַ ידיעות ברענגט איהר מיר? — האָט גע-פרעגט די פרינצעסין.

— פרעהליכע און טרויעריגע — האָט געענטפערט דער בראָזדוק — פרעהליכע פאַר אייך, ווייל אייער געליבטער איז לעבעדיג און שוין כמעט אינגאַנצען געזונד. טרויעריגע פאַר אונז און פאַר דעם פאָטערלאַנד, ווייל מיר האָבען פערלוירען צוליב אייער ראָמאַן מיט'ן דאָקטאָר איינעם פון די בעסטע אונזערע מענשען: וויקאָנט דזוק-טשעי האָט געראַטעוועט אייער חתן און בעגאַנגען כאַריקירי!

— אָ, ווי אומגליקליך איך בין! האָט אויסגעשריען די פרינצעסין, מיין יעדעס ביסעלע גליק קאָסט אַ מענשליך לעבען! פאַרוואָס האָבען די געטער מיך אַזוי פערשאָלטען, פאַרוואָס קומט עס מיר? — האָט זיך צעוויינט די פרינצעסין.

(פאָרטזעצונג קומט)

בעקאנטמאכונג

דער פאטאגראפישער אַטעליער

פון די פעראייניגטע פאטאגראפיסטען

לאדז, נארוטאוויטשא 13 (פריהער דושעלנא)

מאַכט באַקאַנט דעם געעהרטען יודישען פובליקום, אז כדי צו מאַכען מעגליך, וואָס ברייטערע קרייזען פון דער באַפעלקערונג זיך צו פאָטאָגראַפירען ביליג און גוט אין אונזער אַנשטאַלט, האָבען מיר באַשטימט

פאָלגענדע נידריגע פרייזען:

12 פאטא-ראפיעס . . . . . 2 זל.

6 פאטאקארטען רעטוש. די גאנצע פיגור 3 זל.

6 גאבינעט-פאטאגראפיעס „ „ „ 10 זל.

1 פאטא-פארטרעט 50X40 „ „ „ 10 זל. פון נאַטור

בעמערקונג: אַ שלעכט וועטער שטערט נישט די אויפנאַהמען — דער פאָטאָגראַפישער אַטעליער איז טעטיג אָהן איבעררייס פון 9 פריה ביז 7 אין אָוענד.

294

ביליג און גוט!

ספארט-וואגען . . . . 58.— זל.

קינדער-בעט מיט ניקל און שאַטק. מאַטראַץ 65.— „

פעלד-בעט מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 15.— „

פאדערט איבעראל!

„PALMA-PATENT"

עמפעהלט די מעכאנישע פאבריק

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85,

הורט. פאר רעעלקייט גאראנטירט. דעטייל.

פאלא נעגרי

וואלט ביז'ן היינטיגען טאג נעהוז אבעשיידענע כאריסטקע פון ווארשאווער באלעט, ווען זי וואלט נישט בענוצט דעם וואונדערבארען מיטעל

COSMOPOLIS

וועלכער פרישט דאס פנים, די הענד און דעם הערפער, געבענדיג די רויט אנ'אונפערגלייכליכער עלאסטישער און צערטליך סאמעטענער גלאטקייט.

הויפט-סקלאד אין פוילען: ROMAN WŁODARSKI, WARSZAWA, LUBIECKIEGO 5

צו בעקומען אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדען און פארפומעריע-געשעפטען. פרייז 2.50 זל. פאר שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דארף מען זיך ווענדען צום הויפט-סקלאד אויף פוילען. פאר קונים פון דער פראווינץ ווערט ארויסגעשיקט נאכ'ן בעקומען פאראויס 2.75 אדער 8.25 אויף א נאכנאהמע.

היט זיך פאר פעלשונגען!

1842

פערטרעטער אויף בעזונדערע שטעט אויף אייגענער רעכנונג ווערט געוואונשען.

ראבקא!

אין דעם אנקומענדען זומער-סעזאָן עפענען מיר ראבקא א פענסיאנאט פאר אין קינדער, אנהויבענדיג פון 8 יאהר און יוגענד פון אינטעליגענטע יודישע עלטערן. :—: דער פענסיאנאט וועט זיך געפינען אונטער דער פערזענליכער ערציהונגס-לייטונג פון

פראפ. ד"ר ווילהעלם פאללעק.

דער פענסיאנאט געפינט זיך אין הערליכע, מיט קאמפארט-איינגעארדנעטע ווילעס „סאביעסקי" און „פאלארטשיקא", נעבען דעם קור-אנשטאלט.

געזעלשאפטליכע פערגעניגונגען און מוטערליכע אויפזיכט פערזיכערט.—שטענדיגע דאקטוירים-הילף.—ערשטקלאסיגע כשר'ע קיך. — ספארט פלאץ. — ביבליאטעק. — געזעלשאפטליכע שפילען און פערוויילונגען.—אויספלוגען. די צאהל פון אנגענומענע קינדער איז בעגרענעצט. בעה און תיענער.

אינפארמאציעס און אנמעלדונגען נעהמט-אן אין לאדז:

Dr. WILHELM FALLEK, Łódź, Pomorska 91, III piętro פון 3 ביז 5 נאכמיטאג

607

די מאדערנסטע

לאמפען

פאר שפייז-צימערן און קאבינעטען

קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען נור ביי

ש. פ. שמארעוויטש

פאלודניאווא 8.

בעמערקונג: עס ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבערארבייטונג פון גאז אויף עלעקטריע, אויך אקסעדירט. 1523

JAŚNIEJ SŁOŃCA

NAJLEPSZA ZAPRAWA DO PODŁÓG

פרישט אויף אבגעניצטע פאסאדיקעס, לינאָלע-אום און פארבט מאמענטאל ווייסע פארלאגעס אויף מאכאָ און טונקעלען נוס-קאליר.

165

פאדערט איבעראל

אין אלע רעסטאראנען, וויינהאנדלונגען און שענקען

נאר דעם בעריהמטען

מעהד

פון דער עטוואוסטער מעהד-פאבריק

ש. ווישליצקי, פיעטריקע. 10 אין הויף.

כושעושינער 9	כשר לפסח	בושעושינער 9

538

ויין, מעהד, שפּריט, ליקערען

אינלענדישע און אויסלענדישע

„כרמל"-וויין פערשידענע סארטען

צוגענגליכע פרייזען. רעעלע בעהאנדלונג.

אין לאנג-יעהריגען וויין- און שפּריט-געשעפט

יחיאל מאיר ברוסטאווסקי

9 כושעושינער 9

בעמערקונג: אויף פערלאנג ווערען די בעשטעלונגען אפגעשיקט א היים.

דאנטיסט און צאהנטעכניס

י. ביטענסקי

5 קאנסטאנטינער 5

נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אווענד.

פרייזע ביליגע! בעצאהלונג אהן געצאהלט

EROS

נאר

ביים פערבראוך

„EROS"

פערפום, זייף און קעלניש-וואסער

בלייבט מען העכסט צופרידען.

„JUNO"

פעטריקאווער 44

טעלעפאן 43-33.

צו בעקומען אין אלע סקלאד-אפטעקעס און אין בעסערע פערפומעריע-געשעפטען. 1452

הויפט-סקלאד פון דיוואנעס,

כאדניקעס, פלוש- און טיול-רעקען, פארטיערען, גארדינען עטאמין, די לעצטע נייהייטען ווי אויך מעבעל-איבערצוג

לינאלעאום, צעראטען און ראלעטען

מעבעל-פאסמאנטעריע

הורט- און דעטייל-פערקויף הורט- און דעטייל-פערקויף

28 F. FUTERMAN, ŁÓDŹ 28

פיעטריקאווער 28, טעל. 21-29.

פודער און זייף פאר קינדער

BÉ BÉ

SZOFMANA

אנערקענט פאר די בעסטע

פודער היילט אלע הויט-צורייצונגען. זייף הייט אב און פון רעם פון „בעבע" בענוצט מען נור דאמאלסט ווען די ווירקזאמקייט פון פודער איז נישט גענוגענד.

קלוגע דאמען

קויפען זייערע פערפומען, פודערן, ווי אויך אלערליי קאסמעטישע ארטיקלען נור אין דער פערפומעריע פון

D. MARKUS

Piotrkowska 59, tel. 28-02.

טעע כשר לפסח

טעע כשר לפסח

דער אלט-בעריהמטער
טעע
פון דער פאר'מלחמה'דיגער טעע-פירמע
וו. וויסאצקי עט קאמפ.
(קלונימוס זאב וויסאצקי) פריהער מאסקווע איצט לאנדאן
עמפפעהלט פון איהרע אייגענע פלאנטאציעס אין אריגינעל-פאקונגען באנדראלירט די סארטען
№74-א און 510
וועלכע איבערשטייגען מיט זייער גוטקייט אלע אנדערע מלחמה-טעע-פירמעס.
כשר לפסח בהכשר הרב יעקב מאיר סגלוביץ ברנציג.
צו בעקומען איבעראל! צו בעקומען איבעראל!

די פסח-אקציע אין לאדז.
די זעלנער וועלען האבען א כשר'ען זאטען יום-טוב. — ראטמאן בערמאן זארגט פאר די ארעסטירטע און קראנקע.

(-) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, ווערען היי-יאהר דורך דער קהלה ארויסגעגעבען מאהלצייטען פאר יודישע זעלנער אין רעסטאראן פון מ. גערגלד (פעטריקאווער 35).

די מאהלצייטען וועלען ארויסגעגעבען ווערען פאר אלע אהן אויסנאהם יודישע זעלנער שוין פון שבת ערב פסח אין אוונט אן. ווייטער וועלען די מאהלצייטען געגעבען ווערען 2 מאל אין טאג פון פרשטיק ביז'ן לעצטען טאג. יום טוב.

פאר די יודישע זעלנער, וועלכע וועלען נישט בעפרייט ווערען, עדער זיי וועלען בלייבען אויף דער וואך, וועט געשיקט ווערען עסען.

מיט דער איינארדנונג פון די מאהלצייטען פארנעהמט זיך ה' משה עפשטיין, וועלכער האט אויך בעקומען א צוזאג פון מיליטערישען שטאט-קאמענדאנט, אז ער וועט בעזוכען דעם רעסטאראן בעת די זעלנער-מאלצייטען.

אויך די יודישע דעפוטאטען, ראטמענער און סיגנאגע-קאמיטעט וועלען בעזוכען דעם רעסטאראן.

*

דער ראטמאן יחיאל יצחק בערמאן האט אויסגעפועלט, אז גאנץ יום-טוב אויך (חול המועד) זאל מען דריי מאל טעגליך ארייגעבען פסח'דיג עסען פאר די יודישע ארעסטאנטען, פאר די ארעסטאנטען וועלען אויך איינגעארדנט ווערען תפילות אין דערפעריה און אין אוונט.

אויך אין אלע שפיטאלער שטאטישע, מיליטערישע און פריוואטע וועט אריינגעגעבען ווערען יום טוב'דיג עסען.

א חוץ דעם האט ראטמאן בערמאן אויסגעפועלט, אז אין ארבייטסלאזען פאנד זאלען די יודישע ארבייטסלאזע זיך קענען רעגיסטרירען ערשט נאך יום-טוב, קיין דעזינפעקציע און איזאלאציעס וועלען יום-טוב נישט פאר-קומען.

ארום דעם פסח-שטיצע פון דער קהלה.
ס'פעהלט נאך 4000 זלאטעס. — „פועלי אמוני ישראל" האט תרעת.

נעכטען נאכמיטאג האט די פסח הילפס-קאמיסיע ביי דער קהלה פעסט געשטעלט, אז כדי צו קענען פערענדיגען די אקציע פעהלט נאך א ערך פון 4 טויזענד זלאטעס, אום צו קענען ערלעדיגען נאך איינינע שטיבלעך און א רייה נישט-ערלעדיגטע ביטעס. די קאמיסיע האט זיך דעריבער געווענדעט צום ד"ר ראזענבלאט, אז ער זאל דערלויבען צו אסיגנירען נאך 4000 זל.

* *

די פועלי אמוני ישראל האט זיך געווענדעט צו דער קאמיסיע, אז זי וויל שוין דערהאלטען די בעשטימטע סובסידיע פון 1000 זל. די קאמיסיע האט געענטפערט, אז זי איז גרייט אויסצוצאהלען די בעשטימטע סובסידיע, אויב די פועלי אמוני ישראל וועלען אפרופען זייער פאסקוויל, אז די קהלה פיהרט בלום 'שט א חמץ אקציע.

אויב דער פאסקוויל זאל נישט צוריקגעצויגען ווערען, וועט די פא"י אלס ארגאניזאציע נישט בעקומען קיין סובסידיע און די מיטגלידער וועלען זיך קענען אלס יחידים ווענדען נאך שטיצע דירעקט צו דער קהלה-פאר-וואלטונג.

די היפנאטיזירטע פרוי שלאפט נאך,
אבער דעם פראפעסאר האט זיך שוין איינגעגעבען מיט איהר צו רעדען.

(§) אין צוזאמענהאנג מיט דער סענסאציאנעלער געשיכטע מיט דער היפנאטיזירטער פרוי פון פארוטשניק פאיאנק, וועגען וועלכער מיר האבען שוין נעכטען באריכות געשריבען, דערוויסען מיר זיך פאלגענדעס:

נעכטען איז געברענגט געווארען פון ווארשא א ספעציעלער פראפעסאר-היפנאטיקער, וועלכער האט אנגעהויבען זיין ארבייט ביים אנווענדען זיינע היפנאטישע כחות אויף דער שלאפענדער פרוי.

מ'גיט איבער, אז דעם פראפעסאר-היפנאטיקער זאל זיך שוין האבען איינגעגעבען צו רעדען מיט דער שלאפענדער פרוי; אבער זי איז נאך אלץ נישט אויפגעוואכט.

די פאליציי-אויספארשונג ביים לאפען דעם זעלטענעם באנדיט - היפנאטיקער איז נעכטען דערווייל אבגעשטעלט געווארען, צוליב דעם מערדערישען אנפאל אויף פרעזידענט צינארסקי.

* * *

נעכטען איז די היפנאטיזירטע פרוי פון פארוטשניק פאיאנק איבערגעפיהרט געווארען אין מיליטערישען שפיטאל.

ווי מ'אינפארמירט אונז פון אנ'אנדערער קוועלע, האט דער פארוטשניק פאיאנק נעכטען גערעדט מיט זיין פרוי, מיט איהר זיך געקושט, און בכלל איז איהר שוין בעסער.

אויפ'ן האלז ביי דער פרוי זענען פאראהן סמנים פון מענשליכע הענד, א פנים, אז דער אנפאלער האט זיין קרבן געווארגען ביי ...

אכטונג לאדז! אכטונג לאדז!
דאס ערשטע יודישע מיניאטור טעאטער
„אזאזעל"
קומט די טעג קיין לאדז אויף גאסטשפילען מיט בשטענדיגע נייע פראגראמען!
613

15 פרייטאג יג ניסן תרפ"ז	אפריל זון-אויפגאנג 5.37 זון-אונטערגאנג 5,50 לענג פון טאג 12,13 ליכט צינדען: 6.22

פעריען
אין די אמטען.

...ס) היינט פאטירט די שיגאנץ-קא... ביזן ג. מ. די קאסעס וועלען נאר ...יין עפען ביז 12 בייטאג.

...ארגען וועט דער שינא-ץ קאמער זיין ... ביז 12 בייטאג און די קאסעס — 11.

...י נארמאלע ארבייט פון דער פי... ...ץ מאכט וועט זיך אנהויבען ערשט ...נטאג.

*

...היינט הויבען אן די יום-טוב-פעריען ...לע לאדזשער געריכט אמטען, די פא... ...ען וועלען דויערן ביז דינס טאג.

*

...היינט איז די קאסע פון ב. ק. א. ...ען ביז 12 בייטאג. מארגען, שבת — ... 11 פאר...

שטיצע
דער יום-טוב האך.

...ארדנונג פון ארבייטס... ...וואס פון נעכטען אן אויס... ...צאהלט ... ארבייטסלאזע די שטיצע ...ר צוויי וואכען; פאר דער פערגאנ... ...ער וואך און פאר א וואך פאראויס.

...ארבייטסלאזע, וועלכע האבען ...אבנעמען שטיצע פאר דער ... וואך, (דעם 11. און 12. ה. ח.), ...פען זיך מעלדען נאך דער שטיצע ...י דער יום-טוב וואך שבת דעם 16. ...ח.

...די נארמאלע שטיצע-אויסצאהלונגען ...ען זיך אנהויבען דעם 25. אפריל.

בעריכטיגונג.
...ן דעם ארט. „געוועזענער לאדזשער ...שקר וואיאשעק" („נייעס פאלקס-...בלאט" ...ב. 88) איז אריינגעפאלען א ...ט-פינקט-פקייט: די פירמע „לוביטש ...ליטווין" האט נישט באנקראטירט ...האט זיך אליין ליקווידירט נאך ...יאהר סאלידער עקזיסטענץ.

קעניג פון די מעקסיקאנער פרעריען
... ארויסטרעטען
... טוב אין קינא
„CZARY"
בילד א.נ.: „דער קאמף פאר גאלד"

אין די אפטײלען.

הײנטיגע נאכט-דיזשורנע.

(8) הײנט דיזשורירן בײנאכט פאלגענדע אפטײקן: פאװלאװסקי (פיעטרי-קאװער 307); האמבורג (גלאװנע 50); גלובאװסקי (װארשאװישע גאס 4); שיש-קיעװיטש (קאפערניקא 26); כארעמזא (אמארטשנא 10); פאטאש (פלאץ קאש-טשעלני 10).

אפצײכנונגען

פאר „לינת-הצדק" און „הרצליה"

דינסטאג, חול המועד, װאס איצער די גאסן פערקויפט װערן אנ'אפצײכנונגען לטובת „לינת הצדק".

ס'איז ברור, אז יעדער זאל שטיצן די דאזיגע נוצליכע און סימפאטישע אינסטיטוציע, װעלכע ברענגט אזױפיל נוצן פאר אָרימע קראנקע אין לאדז, דורכ'ן קומען צו הילף אין דער סאמע גרױסטער שעה. יעדער דארף שטיצן „לינת הצדק".

די אכראנקע „הרצליה" (צעגעלניא-נע 75) פײערט הײ-יאהר איהר 10-יעה-ריגען עקזיסטענץ יובילעאום. די סימפא-טישע אינסטיטוציע גענינט זיך לאצטענס לײדער אין א קריטישער עקאנאמישער לאגע. כדי צו פארשאפען די געהעריגע מיטלען אויף צו זיכערן די עקזיסטענץ פון דער אכראנקע, װערט אײנגעארדנעט מיטװאך, ד. 2-טען טאג חול-המועד פסח אנ'אפצײכען טאג לטובת דער קינדער-הײם.

א בעריכט

װעגען איצטיגען א"י.

חול-המועד חברס אײנגעארדענט אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, א פערזאמלונג פאר אײנ-געלאדענע חברים, אויף װעלכער ה' אליעזר רוסינאװ װעט רעפערירן זײנע אײנדריקען פון דער איצטיגער לאגע אין ארץ-ישראל און די פערספעקטיװען אויף דער צוקונפט.

שקל-אקציע.

דער ציוניסטישער קאמיטעט האט בעשלאסען צוזאמען מיט א סימפאטי-שע פראציע אויף צו פארשפרײטען דעם הײ-יעהריגען שקל צװישען די מיטגלידער און אויפפאדערן אלע מיטגלידער אויסצוקויפען דעם שקל און זיך אלײן באמיהען צו פארקויפן א מעגליך גרעסערע צאהל שקלים.

גלײכצײטיג איז בעשלאסען געװארען פאר'ן צוזאמענזיצען א גרויסע ארגאניזא-ציאנס-ארבײט אויף צו װערבירן נײע חברים פאר דער ארגאניזאציע.

אינטערעסאנטער

ליטעראריש-מוזיקאל. אװנט

אין פראגראם פון דעם ראיט, װעל-כער קומט פאר דעם צװײטען טאג פסח אין זאל פון „הזמיר", אײנגעארדענט װעגן דעם „קרן הקימת לישראל" געהט ערײן א נאגצע רײה פאלקס-לידער פון בעקאנטען יודישען קאמפאזיטאר י. ענגעל. רעציטאציעס, מאנאלאגען, אריא פון מענדעלסאן און א סך אנדערע אטראקציעס. דאס'ן פראגראם טאנץ ביז אין דער פריה.

פון „הדר-היסוד".

דער ערשטער טאג חוה"מ פסח איז בעשטימט געװארען פאר א ספעציעלען זאמעל-טאג פון דעקלאראציעס לטובת דעם „קרן היסוד". צו דעם צװעק פער-זאמלען זיך דינסטאג 10 א זײגער פריה אין ביורא פון קרן-היסוד (צעגעלניאנא 4) די ציוניסטישע עסקנים, כדי צו בע-טײליגען זיך אין דער ארבײט לטובת דעם ארץ ישראל-אויפבוי פאנד.

פון „החלוץ-המרכזי".

מארגען שבת, זונטאג און מאנטאג, צײדע טעג פסח נאכמיטאג, קומען פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער אר-גאניזאציע חברים שמועסען פאר די מיטגלידער פון „החלוץ המרכזי".

„בני ציון".

מיטװאך, ד. 2-טען טאג חול המועד, קומט פאר אין לאקאל פון „בני-ציון" אויף זשעראמסקא 7 א ציוניסטישע פער-זאמלונג מיט דער בעטײליגונג פון די ה"ה: מ. גרײװער, ח. מרגליות און מ. טעמפעלהאף.

א פלענאר-זיצונג פון ציוניסטי-שען ראיאן-קאמיטעט.

דינסטאג, ד. 1-טען טאג חוה"מ פסח קומט פאר אין לאקאל פון דער ציו-ניסטישער ארגאניזאציע א פלענאר-זיצונג פון ציוניסטישען קרײז-קאמיטעט מיט מיט דער בעטײליגונג פון פערטרעטער פון די אגודות אין די גרעסערע שטעט פון דער לאדזשער ראיאן.

אויף דער טאגעס-ארדנונג שטעהען װיכטיגע ארגאניזאציאנס-פראגען או צוזאמענהאנג מיט דער ארבײט אויף צו פארשטארקען די ציוניסטישע טעטיג-קײט אין דער פראװינץ.

טעאטער „סקאלא", צעגעלניאנא 18

גאסטשפילען פון װארש. יוד. קונסט-טעאטער „װ.י.ק.ט."

צוגעטער דער לײטונג פון

אידא קאמינסקא און זיגמונד טורקאװ

אונאפרופֿליך לעצטע 3 געזעגנונגס-פארשטעלונגען

זונטאג, דעם 17. אפריל, דעם 1. טאג פסח, 3.30 נאכמ.

„דער גזלן"

טראגעדיע אין 4 טען מיט א פראלאג פון ל. אנדרעיעװ

מאנטאג, דעם 18. אפריל, דעם 2. טאג פסח, 3.30 נאכמיטאג – דעם

אָרימאנ'ס מזל

קאמעדיע אין 4 אקטען פון שמעון יושקיעװיטש.

מאנטאג ד. 18 אפריל, 8.30

דער דיבוק

דראמע אין 4 אקטען פון א ס. אנ-סקי.

אנסאמבל פון „װיקט" לויט'ן א.ב. פרויען: אלטבוים סאניע, קאמינסקא אידא, ראפעל מרים. הערען: גרודבערג יצחק, דאמב אדם, הירשפעלד זליג, טורקאװ זיגמונד, מאנדעלבליט יעקב, מעלמאן מאיר, מאקסימאװ, עפשטײן בנימין. אנהויב פון די פארשטעלונגען: פינקטליך האלב 9 אװענט.

רעזשי: זיגמונד טורקאװ. אדמיניסטר.: מ. מאקסימאװ 578

ספר-נדרים-אקציע אין די שוהלען

אין די ערשטע טעג פסח איז פראק-טיצירט געװארען א גרויסע נדרים-אקציע אין די שוהלען און בתי מדרשים פון דער שטאדט. צו דעם צװעק װע-לען געהאלטען װערען רעדעס אין פאר-שידענע שוהלען פון שטאדט װעגען דער בעדײטונג פון „קרן קימת" פאר דעם אויפבוי פון ארץ-ישראל. עס זענען אויך צוגעשיקט געװארען ספעציעלע צירקולארען צו די גבאים פון די שוה-לען, אין װעלכע זײ װערען געבעטען זיך בעמיהען צו װירקען אויף די מתפללים, אז זײ זאלען בעת די עליות מנדב זײן לטובת דעם „קרן הקימת לישראל".

דעם ערשטען טאג פסח װעלען האלטען װערען רעדעס װעגען ארץ ישראל אין בנין הארץ און פאלגענדע שוהלען: װאליגער שוהל – דעפוטאט משה מאן, חבה ש"ס – ה' ב. גומקאװ, ליטװישע שוהל, קילינסקי 29 – י. לאנדוי, „סיני", גלובנא 62 – פױ נאװסקי, פיעטרקאװער 120 – פייקאװ, אין שוהל פון „מזרח", פטשי 44 – יעקב קראקאװסקי.

דעם צװײטען טאג פסח: באר פון װערגנאװסקי, אנדזשעיא 48 – א. ראװין און אין שוהל װאילטשאנסקי – ישראל לאנדוי.

ס'איז דא מעבעל

דױערהאפטיגע און נישט-דױערהאפטיגע. מיר האבען אײן אין דאס זעלבע אויסזעהן

אונזער מעבעל

פערמאגט אלע מעלות:

זײ זענען דױערהאפט, מאדערן, פון ערשטקלאסיגער אויספירונג און גאראנטירטע ארבײט.

S. SALOMONOWICZ

ul. NARUTOWICZA 13,

Telefon 37-6.

קאנקורענץ פרײזען. לאנגטערמינע אויסצאהלונגען.

כשר לחג הפסח!

עמפפעהלען מיר: א רײך-פערזאהענעם לאגער פון

װײנען, קאניאקען, ליקערען און האניג

פײנע און אויסלענדישע

קאנסערװען, דעליקאטעסען, הערבאטניקעס, צוקערװארג, שאקאלאד, באמבאליעס א. א. װ.

װײנען, קאניאקען „כרמל"

צו פאבריק-פרײזען.

האניג

אלט-פוילישע פון 3 זל. א פלעש.

א גרויסער אויסװאהל פון געשמאקפול-דעקארירטע

געשאנק-קערבע פון 20 זל.

M. BERMAN

גרעסטער און עלטסטער יודישע װײנהאנדעל און דעליקאטעסען-געשעפט

פעטריקאװער 53.

בעמערקונג: מיר בעטען אנצוקוקען אונזערע שױ פענסטער און זיך צו איבערצײגען, אז די פרײזען אין אונזער געשעפט, װאס װערט געפיהרט לויט'ן אײראפ-אישען מוסטער, זענען צוגענגליכער, װי אין די צװײ ראנגיגע געװעלבער.

1930

בעקאנטמאכונג.

הורט — דעטײל

איך מאך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז מײן לאגער פון

עלעקטרעטעכנישע מאטעריאלען

איז איבערגעטראגען געװארען פון זאװאדזקא 37 אויף

זאװאדזקא 10, טעלעפ. 42-41

און כ'בעזיץ אויף לאגער אלע זעהליכע עלעקטראטעכנישע מא-טעריאלען אין א גרויסען אויסװאהל.

מיט אכטונג י. הופערט. 544

הורט — 10 זאװאדזקא 10 — דעטײל

װילסט קויפען מעבעל

עלעגאנט, דױערהאפט אויף די בעקװעמסטע בעדינגונגען??

געה צו דער פירמע

Markowicz i Nasielski Piotrkowska 6.

אלע מוזט װיסען!

דאס די פארטרעטונג פון עכט

װינער-מעבעל THONET

פון די בעװאוסטע פירמע געפינט זיך

פוסטע 13 טעלעפאן 41-90

בײ נ. ראזען, און עס װערט פערקויפט אלס צו פאבריקס-פרײזען.

אויף יעדען געגענשטאנד איז די פירמע „THONET" אויסגעברענט.

קומט און איבערצײגט אײך!

אלער ארט בילעס, פאראניעס, רעקורסען, אפעלאציעס און אלע געריכטס. פינאנץ- אדמיניסטראטיװע און קאמונאלע אינסטאנ-ציעס װערען אנגעבעטען, אנגעפילט און אויסגעשטעלט

...... ערלעדיגט אין ביורא ......

האכבערג פאנסקא 1, טעל. 36-77

בעמ.: טעגליך פון 3–5 װערען ערטײלט עצות און אנװײזונגען אין אלע שטײער-אנגעלעגענהײטען דורך ה' האכבערג זעלבסט.

פראטעסטירטע װעקסלען װערען אנגענומען אויפצומאהנען.

זעזגאניעס דעקלאראציע פאר'ן יאהר 1926 ערלעדיגט דאס ביורא פאנסקא 1. דער לעצטער טערמין איז בױ'ן 1-טען מאי.

1548

שפײזע-פעטס „פאטאקאל"

כשר לפסח.

1968

„מה נשתנה"

כ'װעל אײך לאנג נישט פערהאלטען, בלויז א קורצע װעלט,

כ'װעל נישט פרעגען 4 קשיות, נאר 1 קלײנע שאלה'

װאס איז די אורזאך פון דער געשעפטער לאגע

װאס אויף קאקאס-פוטער „פאטאקאל" איז אזא גרויסע נאכפראגע.

כ'בין אין א סך געשעפטען געװען

אהן א גוזמא אפשר א מאה

און אומעטום שוער איך אײך בײ מײן „הן"

שטעהט נאך „פאטאקאל" א גרויסע רײהע.

* * *

װאס איז אין דעם בעהאלטען פאר א צױבער

װאס פאר א ציהונגס-קראפט

װאס מענשען בעפאלען עם װי רױבער

און װי פליגען — זיסען זאפט,

װאס איז דאס בכלל פאר א נײער סארט „מן"

װאס װערט, װי מ'זאגט, בענוצט אין אלע קור-ארטען

און װאס יעדער „פאני און פאן"

װינקט איהם לידלעך דא און דארטען

„עבדים היינו"

מיר אלע מגדול ועד קטן

זענען געװען קנעכט בײ די בײזע דעספאטען,

בוימאײל, פוטער, שמאלץ און אנדערע פעטסען

זײ האבען אונז געפײניגט און מיר האבען זײ נעמוזט שעצען.

מיר זענען געװארען קראנק, פער'חשך'ט, פערשװארצט

און האבען שטענדיג געמוזט אנקומען צו די הילף פון אנ'ארצט

און מיר װאלטען אזױ אײביג געבליבען פערשקלאפט

װען װי א מלאך װאלט נישט ערשײנט „פאטאקאל" מיט זײן גאנצער קראפט

און אהן בלוט-פערגיסונג און אהן מיה

האט ער געמאכט אנ'איבערקעהרעניש אין דער גאנצער עקאנאמיע.

כמה מעלות טובות

בעזיצט „פאטאקאל" אונזער בעפרײער

ערשטענס קאסט ער נישט טײער

און מ'קען איהם נוצען צו אלץ

אי אנשטאט בוימאײל, אי פוטער, אי שמאלץ

און ער איז היגיעניש, עקאנאמיש, זױבער, כשר, געשמאק, נארהאפט און פעט

און אין דעם איז בעהאלטען זײן צױבער, אין דעם ליגט דער סעקרעט

װאס פון יאקאהאמא ביז אקספארד

װערט ער בענוצט פון אָרימאן ביז'ן גרעסטען לארד,

איבעראל האט ער איבערגעבעט דעם העכסטען קורס

און איז געװארען בײ אלעמען דער בעסטער ידיד,

װערט בענוצט אין ערשטקלאסיגע רעסטאראן „לורס"

אויך אין טעאטער „ספלענדיד"

און אויך אמונדסען אויפ'ן נארד-פאל

שיקט כסדר גרויסע טענגעס „פאטאקאל"

ונאמר לפניו שירה חדשה

לאמיר דרום אלע זינגען אין אײן קול —

זאל לעבען, זאל לעבען „פאטאקאל"!!!

י. מ. בארנאװיטש.

KLINIKA

Położniczo - Ginekologiczna

D-ra med.

S. Druebina

6-go Sierpnia 15-17, tel. 53-10,

I i II klasa.

15. ציוניסטישער קאנגרעס

קומט פאר סוף אויגוסט אין באזעל.

לאָנדאָן, 14 (יט"א טעלעגראַפיש) דער עקזעקוטיוו פון דער אַלוועלטליכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע וואָס האַלט איצט אָפּ זיינע זיצונגען, האָט ענטגילטיג בעשלאָסען, אַז דער 15-טער ציוניסטישער קאָנגרעס וועט פאָרקומען די לעצטע וואָך פון אויגוסט אין באַזעל.

געשטאָרבען אַנ'עדות פון שוואַרצבאַרד-פּראָצעס.

פּראָג, 14 (יט"א טעלעגראַפיש) דאָ איז געשטאָרבען דער אוקראַאינישער טוער וולאַדימיר קאָוואַל, וועלכער איז געווען איינער פון די הויפּט-עדות אין דעם שוואַרצבאַרד פּראָצעס מצד דער בעשולדיגונג, זיינער צייט איז געוואָרען בעגנוי אויסגעפאָרשט דורכ'ן אויספאָרשונגס ריכטער.

פּראָפ. איינשטיין — עהרען-מיטגליד פון בייערישער אקאדעמיע.

מינכען, 14. (יט"אַ טעלעגראַפיש) די מיטעמאַטיש נאַטור-וויסענשאַפטליכע אָפּטיילונג פון דער בייערישער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע האָט בעשטימט אַלס עהרען מיטגליד דעם פּראָפעסאָר אַלבערט איינשטיין.

מעדיצינישע קאנפערענץ אין א"י.

תל אביב, 14. (יט"אַ טעלעגראַפיש) נאָך אַ פּיער טאָגיגער בעראַטונג האָט זיך דאָ פערענדיגט די מעדיציניש קאָנפערענץ פון די א"י דאָקטוירים. רעפּרעזענטאַנטען האָבען געהאַלטען פּראָפ. דאַלושאַנסקי, די דאָקטוירים שערמאַן, ראָזענטאַל א. אַנד. ס'זענען אָנגענומען געוואָרען אַ רייה וויכטיגע בעשלוסען וועגען דעם יודישען געזונטהייטס-וועזען אין א"י.

אינצידענט אויפ'ן פּראָצעס פון העני פארד.

ניו-יאָרק, 14 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). נעכטען איז בעת די פערהאַנדלונגען אויפ'ן פאָרד-פּראָצעס פאָרגעקומען אַ שאַרפער קאָנפליקט צווישען שאַפּיראָס פערטיידיגער אַדוואָקאַט גאַלאַגער מיט'ן פאָרזיצער פון טריבונאַל ריכטער דריימונד. שאַפּיראָ האָט זיך ענטזאָגט צו ענטפערען אויף איינינע פראַגען פון פאָרד'ס פערטיידיגער פריק.

דער פאָרזיצער פון טריבונאַל האָט אויפגעפאָדערט שאַפּיראָ'ן נישט געבען קיין אויסמיידענדע תשובות און ענטפערען גענוי וויפיל האָנאָראַר האָט ער בעקומען פונ'ם פאָרמער-קאָאָפּעראַטיוו.

דער שטאַרק אויפגערעגטער אַדוואָקאַט גאַלאַגער האָט געפאָדערט איבערצורייסען דעם פּראָצעס, ווייל דער פאָרזיצער איז נישט אָביעקטיוו און בעאיינפלוסט איינזייטיג די געשוואוירענע ריכטער. דער טריבונאַל האָט די דאָזיגע פאָדערונג אָפּגעוואָרפען און דער פּראָצעס ווערט ווייטער פאָרקומען אָהן ענדערונגען.

עגיפּטישער מיניסטער אין א"י.

ירושלים, 14 (י.ט.א.) טעלעגראַפיש) דער עגיפּטישער אויסערן מיניסטער כאַרלאַט-פּאַשאַ, וועלכער ווילט איצט אין א"י האָט אויפגענומען די ה"ה מיוחת און קלוואַריסקי. ער האָט אויסגעדריקט זיין בעוואונדערונג פאַר די יודישע לייסטונגען אין א"י. די יודען, האָט געזאָגט דער מיניסטער, האָבען שטאַרק ענטוויקעלט דאָס לאַנד לטובת דער גאַנצער בעפעלקערונג. צום סוף פון געשפּרעך האָט דער מיניסטער אויסגעדריקט די האָפנונג, אַז ס'וועלען זיך איינשטעלען פריינדליכע בעציהונגען צווישען דער יודישער און אַראַבישער בעפעלקערונג.

יודישער קאנסול פון פארטוגאל.

ריגאַ, 14 (יט"אַ טעלעגראַפיש). די פּאָרטוגאַלישע רעגירונג האָט דאָ בעשטימט אַ קאָנסולאַט. אַלס קאָנסול איז בעשטימט געוואָרען דער זוהן פון בעקאַנטען היגען יודישען כלל-טוער בראָקמאַן.

ערב יום-טוב אין א"י.

ירושלים, 14 (יט"אַ טעלעגראַפיש). דאָ זענען פונאַנדערגעשיקט געוואָרען בעקאַנטמאַכונגען, וואָס פערבאָטען, נישט קיין ערלויבטע פערזאַמלונגען און פערשפּרייטען פאַלשע ידיעות.

די דאָזיגע פעראָרדנונג האָט אַ צוזאַמענהאַנג מיט די אָנקומענדע י"ט.

Dr. H. RAKOWSKI

אינערליכע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען פון
זאוואַדזקאַ 25
אויף זאוואדזקא 8,
פּראָנט, 1.שטאָק, טעל. 37-34. 102

כשר לפסח
די בעוואוסטע יודישע
שאקאלאד-פאבריק
עמפּפעהלט צום בעפאָ שטעהענדען פסח
אַ רייכען אויסוואַהל פון פערשידענע
שאקאלאד, קארמעלעז
מאקאראנען
זיז אויך אַ גרויסער אויסוואַהל
פון פערשידענע
"ZŁOTY RAJ"
פערקויפס-שטעלען נאָר
ווסכאדניא 50
זאוואדזקא 11
כשר לפסח
בהכשר הרב מבלוט
ר' ישראל פרידעל נ"י

גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם!
"שושנה די צנועה"
Willy Fritsch, Ruth Weyher i Lilian Harvey
פּרעכטיגע אויפטריט אין 9 אַקטען. אין די הויפּט ראָלען:
אנאנס! דער נעכסטער פּראָגראַם: „אַלץ פאַר'ן קינד" אין דער הויפּט-ראָלע: Henny Porten

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו
פון מלוכה, קאמונאלע און געזעלשאפטליכע בעאמטע
40 שיענקעוויטשא 40.
אָנהויב אין געוו. טעג 5 אַ זייגער נאָכמ. זונטאָג און מאָנטאָג — 2 נאָכמיטאָג. לעצטער סעאַנס 9.30 אין אָוונד.

Grand-Kino
אויסער'ן פּראַגראַם!
פייערליכער יום-טוב-פּראָגראַם!
„די קעניגין פון דער מדבר"
מעכטיגע דראַמע אין 10 אַקטען, וועלכע אילוסטרירט די טראַגישע געשיכטע פון אַ פערפיהרטע פ'י דורך אַ מאַהאַראַדזשאַ.
צוויי טעג: איבער זונטאָג און מאָנטאָג!
אויסער'ן פּראַגראַם!

CORSO
פייערליכע יו"ט-פּרעמיערע!
גרויסער יוביליאום-פילם מיט
Harry PEEL
ODEON
פייערליכע יו"ט-פּרעמיערע!
6 וואכען צווישען אפאשען
(העלדער מיט לעבעדיגע סחורה)
2 סעריעס, 16 אַקטען, ס'גאַנצע צוזאַמען.
בנוגע: כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע מאַסען פון ג' פּובל. צו זעהען דאָס וואונדערליכע בילד, ווערט דער פילם געוויזען גלייכצייטיג אין קינאָ „קאָרסאָ", וואו די פּרייזען זענען נידריגער.

פרייד און שטוב,
אגראמאפאן שפילט!
גרויסער יום-טוב-פערקויף פון גראַמאָפאָנען, פּלאַטעס, אַנען, ווי אויך פערשידענע מוזיק-אינסטרומענטען צו ביליגע אויסנאַהמס-פּרייזען.
נוצט אויס די געלעגענהייט! נוצט אויס די געלעגענהייט!
רייכער אויסוואהל פון מענש- און אפערן-פליטען.
ס'זענען שוין אָנגעקומען פּליטען פון יאָסעלע ראָזענבלאַט, כאַרטין און רויטמאַן.
„POLTON" Piotrkowska 47. 2034

צו די בעפארשטעהענדע
יום-טובים
עמפּפעהלט אין גרויסען אויסוואַהל
העלניש וואסער, זייפען, פערפומען פודער
אין- און אויסלענדישע צו בעדייטענד נידריגע פּרייזען
אפטייק-סקלאד
ה. הערמאליז
פּעטריקאווער 11. 680

א לעהרער
מיט 12 יאָהר פּראַקטיק ערטיילט לעקציעס צו ביליגע פּרייזען אין פאָלגענדע געגענשטאַנדען: פּויליש, דייטש, פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק און בוכהאַלטעריע. אויך קאָרעפּעטיציעס פון פאָלק שולען און מיטעלשולען.
שיף, שוו. יאַקובא 21.

Za wynagrodzeniem

upraszam uczciwego znalazcę zwrot zaginionych następujące weksli: 1) Weksel na zł. 71.- pł. w Krynicy 30/6-27r. z wyst. I. Faber, zl. Irom, 2) weksel na zł. 100.- pł. w Dembice 1/7, wyst. W. Gradziński, zlec. Hirsz Aszhajn, 3) w ksel na zł. 100.- pł. Kamionka 5/7 wyst. I. Szpindler, zlec. M. Kurz i L. Sztolc, 4) weksel na zł. 200.- pł. Łódź 23/8, wyst. Matys Ginter, zlec. Sz. Hochman. 5) weksel na zł. 100.- pł. Łódź 15/4-27, wyst. A. Waldman, zlec. Bernstajn. Jednocześnie weksle powyższe unieważniam Zwrócić do Z. Mydlarza, Pomorska 42

W BIAŁEJ SALI Manteufla, Zachodnia 43

Komitet Rodziców przy 8 kl. kursach gimn. K. Wolfsonowej urządza w dniu 20 kwietnia na rzecz kolonji letnich

2 PRZEDSTAWIENIA

1) Dla dzieci o godz. 3½ z bardzo urozm. programem i niespodziankami. Wykonują dzieci z frebluwki i uczenice.

2) Dla młodzieży i dorosłych od godz. 7³⁰, również z bardzo ciekawym programem na który składa się „Posażna Jedynaczka„. Fredry, monologi, tańce, chóry i t p.

Wejście od 1 - 2 zł.

KROJU nowoczesnego

szycia, modelowania, modniarstwa racjonalnym systemem gruntownie wyucza pierwszorzędna szkoła mistrzyni Paryskiej Akademji Wiśniewskiej autorki obszernego dzieła „Metoda kroju" odznaczonej najwyższą nagrodą „Grand Prix" złotemi medalami i dyplomami honorowemi na wystawach światowych w Paryżu, Rostowie, Rzymie, Marsylji. Kończącym patenty cechowe. Kurs wieczorowy za opłatą zniżoną. Formy bibułkowe w cenach reklamowych. Program bezpłatnie. Piotrkowska 86, front. 8702

די מאדערנסטע
לאמפען
פאַר שלאָף-צימערן און קאַבינעטען
קויפט זיך אָפּ בעסטען צו פאַבריקס-פּרייזען נור ביי
א. י. אייזנער, פאלודניאָווא 25
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלערליי איבעראַרבייטונגען פון גאַז אויף עלעקטריע, ווי אויך אַקסעדירט.

Dnia 14 kwietnia r. b. zmarł śmiercią tragiczną

Ś. P. **MARJAN CYNARSKI**

Członek Zarządu Kolei Elektrycznej Łódzkiej Sp. Akc.

W zmarłym tracimy cennego spółtowarzysza pracy i światłego doradcę.
Pamięć Jego ze czcią na zawsze zachowamy.

Zarząd i Dyrekcja
Kolei Elektrycznej Łódzkiej Sp. Akc.

מעבער

אין גרעסטען אויסוואַהל פון קאָמפּלעט אײנ-ריכטונגען, ווי אויך פערשידענע ענצעל-שטיקער, דורערהאַפט! לאַנג-יעהריגע גאַראַנטיע! די ביליגסטע פרייזען! די בעקוועמסטע בעדינגונגען! עמפּפעהלט נור די עלטסטע לאָדזער אײנבעראַל בעקאַנטע פירמע

I. M. TERKELTAUB
12 NARUTOWICZA 12
Tel. 34-18 w podwórzu.

פײערליכע יום-טוב-פּרעמיערע!

די וויפּ פון האַראָלד ללאָיד

ס'גאַנצע! 16 אַקטען ס'גאַנצע!

„ער פּרעמיעוועט"

דער אינהאַלט פון דער הימאָריסטישער ווערק בעשטעהט פון פאָלגענדע שלאַגערס: 1) האַראָלד האָט אַנ'אײנפאַל, 2) האַראָלד האָט נערווען, 3) האַראָלד איז אומעטום, 4) האַראָלד אַלס סאמאַריטאַנין, 5) האָטעל אין היפּאָפּאָטאַם, 6) פאַר דאַמען איז דער אײנגאַנג פרײ, 7) דער טאַטע איז בעשעפטיגט, 8) גטוואַלד ס'ברענט! פון 2 ביז 5 נ"מ אויף די ערשטע 2 סעאַנסען זענען אַלע באַלקאָן-פּלעצער צו 1 זל., פּאַרטער 1.50. פּאַספּאַרטו און הנחה-בילעטן — אונגילטיג.

Reduta

אַנהויב זונטאָג און יום-טוב 2 אַ זײגער, געוועהנליכע טעג 4 אַ זײגער. לעצטער סעאַנס 10 אַוונט.

קרן קימת לישראל בלודז.

די ערשטע טעג פּסח וועט געהאַלטען ווערען רעדעס וועגען

גאולת ובנין הארץ

אין פאָלגענדע שוהלען:

דעם 1-טען טאָג פּסח:
בית רכ סת „רחילכא", סיים-דעי. משה העכמאַן
„ „ דחברת ש"ס - היב נושקאָווסקי
„ „ „סיני" - סטערנאַנאָווסקי
„ „ דלימאַם קיל. 29 - ישראל לאַנדא

בית הכנסת „מורח" - יעקב קראַקאָווסקי

דעם 2-טען טאָג פּסח:
„ „ „באר מרים" - סטערענאָווסקי
„ „ אַנדזשעיאַ 48 - אברהם ראַזין
„ „ וואָלטשאַנסקאַ 43 - ישראל לאַנדא

כשר לפסח

570

Z intencji zaręczyn
p. Heli Stopnickiej
z p. Monkiem Malinickim
życzy szczęścia i świetnej przyszłości
Heniek i Salomon Stopnicky

Z intencji zaręczyn
p. H. STOPNICKIEJ
z p. MONKIEM MALINICKIM
życzą wieczorego zadowolenia i różowej przyszłości
Rodzice
i Rodzeństwo Stopnickich

ערקלערונג.

מיר ציהען צוריק אַלע אונזערע עפענטליכע בעשולדיגונגען געגען דער פערוואַלטונג פון דער יודישער קהלה בכלל און דער איצטיגער פערוואַלטונגס-מערהייט בפרט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פּסח-אַקציע. מיר בעטען איבער די געעהרטע פערוואַלטונג פאַר די נישט-פּאַסענדע אויסדריקען ווי „חמין אין פּסח" א. אַז. וו. וועלכע זענען דורך אונז בענוצט געוואָרען אונדריקענאויס בעדויערן פאַר די אונגערלאָזבאַרע האַנדלונג פון אונזער דעלעגאַציע אין קהלה-לאָקאַל.

די פערוואַלטונג פון פּועלי אמוני ישראל אין לאָדז.

אויפפאָדערונג

פון צענטראַלע האַנדווערקער ראַט זאַוואַדזקאַ 5, צום פּראַז. שוסטער-מײסטער-פערײן אין לאָדז.

נישט קוקענדיג אויף מײן בעמיהונג וואָס איך בין געווען ביי 3 פערוואַלטונגס-מיטגלידער פון אויבענדערמאַנטען פעראײן דאָס זיי זאָלען קומען אָפּנעמען די 250 גילדען גמינע-געלד פון דער פּסח-אַקציע. דאָך האָט די פערוואַלטונג נישט געפונען פאַר נויטיג צו קומען אָפּנעמען דאָס געלד און צוצוטײלען דאָס צווישען די אָרימסטע מיטגלידער פון פעראײן, וואָס נויטיגען זיך אין שטיצע. דאָס געלד קען מען נאָך אָפּנעמען היינט ביז 1 נ. מ. בײ מיר אין דער היים מיט אַ געהעריגער בעפאָלמעכטיגונג.

מיט אַכטונג:
מיטגליד פון צענטראַל האַנדווערקער-ראַט לאָדז,
זאַוואַדזקאַ 5 דוד יאָזעפאָוויטש לאָדז, מלינאַרסקאַ 8.

700

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער אויפריכטיגסטען דאַנק דער פערוואַלטונג פון פלייש-בעאַר-בײטער פעראײן בושעווינער 5 פאַר זײער טאַקטישע און פּאַרלאַמענטאַרישע האַנדלונג בײם די כפּרה-רען דעם ענין צווישען די רעסטאָרען-סעקציע און זײערס אַ מיטגליד און מיר שטרייכען אונטער אַז ווי האָבען אָפּגעהיטען די שטרענגסטע גייטראַליטעט און ריכטיגקײט

מיט כבוד
די פערוואַלטונג פון רעסטאָרען-סעקציע
בײם יודישען פאָלקס-הויז זאַוואַדזקע 5.

חול המועד פּסח וועט געוויזען ווערען דאָס מייסטערווערק פון יודישען פילם קונסט

„יודישע גליקען"

רעאַליזירט פון „גאָסקינאָ"-מאָסקווע, לויט שלום עליכם'ס „מנחם מענדיל" אויסגעפירט דורך אַרטיסטען פון „הבימה"

אין **Grand-Kino**

די פּרק-אַקאַדעמיע.

זונטאָג אינדערפריה, דעם ערשטען טאָג פּסח קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע זאַל די טראַדיציאָנעלע פּרק-אַקאַדעמיע, אין וועלכער וועט נעהמען אָנטייל: ש. מענדעלזאָהן (פון וואַרשאַ) מ. בראָדערזאָהן און די לאָדזשער יודישע דראַמאַטישע סטודיע.

מעלדונג.

אַכטונג געוועזענע שילער און שילערינס פון „אָרט".

אין די נאָהענטסטע צייט וועט אין וואַרשאַ פאָרקומען אַ בעראַטונג פון די פערוואַלטער פון די יודישע פּראָפעסיאָנעלע שולען, קורסען און לערן-וואַרשטאַטען, אויף וועלכער עס וועט צווישען אַנדערע אויך בעטראַכט ווערען די פראַגע וועגען דעם גורל פון די געענדיגטע שילער און שילערינס און די מיטלען, וואָס זענען נויטיג זיי אײנצוּאָרדנען אין זייער פאַך.

צו דעם צוועק זענען נויטיג גענויע ידיעות וועגען דעם איצטיגען מצב פון די געענדיגטע.

די פערוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט „אָרט" רופט דעריבער אויף אַלע וואָס האָבען געענדיגט די „אָרט"-וואַרשטאַטען אין די יאָהרען 1922, 1923, 1924, 1925 און 1926, זיך צו מעלדען אין ביוראָ פון „אָרט", פּלאַץ קאָשטשעלנע 4 אין די ביוראָ שעה'ן.

פאַר די שילער און שילערינס קענען זיך אויך מעלדען זייערע עלטערן, קרובים אדער אַפּיעקונעס.

626

15-טע מלוכה-לאָטעריע
1-טע קל. 2-טער טאָג.

300 זל. נומער 37903 99145.
200 זל. — 5242 24070 50013.
150 זל. — 10166 18318 27506 46252

48795 56831 72465 90208 1206 2769
4259 5968 7853 10818 17608 17904
18618 22167 22562 27795 29217 34775
37617 42926 52168 62544 53414 53889
55681 59219 60311 63315 63450 70557
71421 72231 79523 88023 88634 89095
91961 98348 99128 100682 101123.

כאָרופּניקעס
מאָנטאָג - אַ פערזאַמלונג.

מאָנטאָג דעם 18 קומט פאָר אַ גרויסע פערזאַמלונג פון יודישע כאָלופּניקעס אויף זאַכאָדניאַ 66. די פערזאַמלונג וועט בעהאַנדלען דאָס טעמא: „די צילען און אויפגאַבען פון פעראײן". עס וועלען רעפערירען די ה"ה שטראַסבורג און ראָטערמאַן פון וואַרשאַ.

„סמבטיון"
הויבט אָן שפּילען זונטאָג.

זונטאָג, דעם ערשטען טאָג יום-טוב הויבט אָן שפּילען אין פילהאַרמאָניע-זאַל דאָס וואַרשעווער רעווי-טעאַטער „סמבטיון".

אַ פּראָגראַם איז פאַרבערייטערט פון בלויז שלאַגערן, וועלכע ווערען אויס געפיהרט פון די בעסטע אַרטיסטען פון „סמבטיון".

ראדיאטעכנישע און גראמאפאן-ווערקשטעלען

„RADIO-LLOYD"

פרזשעיאזד 8, טעל. 58-08. מיר עמפעהלען דער ג' קונ־שאפט: פרזשעיאזד 8, טעל. 58-08.

ראדיא-אפנעהמער פון אײגענער קאנסטרוקציע ווי אויך פון ערשטקלאסיגע אויסלענדישע פראדוקציעס. **הער-אפאראטען** פון דער בעוואוסטער אייראפעאישער פראדוק-ציע „DR. SEIBT", ווי אויך „BROWN" און אנדערע

ראדיא-אקצעסאריען און איינצלנע טיילן פון ראדיא-אפאראטען. ראדיא-ליטעראטור, מוסטערן און אייגענע בוי-קאמפלעטען פאר אמאטארען. אומזיסטע פאך-בעראטונגען דורך אינזשיניערען-ספעציאליסטען.

פאטעפאנען אהנע טובעס, סאלאנאהע, שינקעל־פאטעפאנען און טאליו/ן-פאטעפאנען. **גראמאפאן-פלאטען** פון יאסעלע ראזענבלאט, קאארטין, רויטמאן, ענגלענדישע און אויסלענדישע אין א גרויסן אויסוואהל

אייגענע רעפעראטור-ווערקשטעלען. גינסטיגע קויפס-בעדינגונגען.

Dr. med.

A. MAZUR

נארוטאוויטש(רוזלגא)44

טעלעפאן 22-44.

אויערן און האלז קראנקהייטען שטימע און שפראך-פעהלערן (שטאמלען א.ז.וו.) נעמט אן פון 12—2 און פון 6³⁰—8 אוו.

מיינע חברים

מרדכי פעלדמאן — מאיר קלעבער

ברכה מילשטיין — טויבע מאשקאוויטש

צו זייער חתונה — צו זייער תנאים

ווינש איך א הארציגען מזל-טוב.

יוסף זעלקאוויטש.

דאכפאפע און סמאלע

ליפערט צו מעסיגע פרייזען:

DACHPAPPENFABRIK M. J. SCHARFF, ŁÓDŹ

פאבריק: קאנסטאנטינער 113, טעלעפאן 37-05.

לאגער: פלאץ-וואלנאשטשי 11, טעל. 9-90.

א שמעקעדיגען יום-טוב!

אום צו בעקענען דאס ברייטע פובליקום מיט אונזער אויסגעצייכענטען קעלניש שמעק-וואסער האבען מיר בעשטימט ארויסצולאזען **5000** גרויסע פלאקאנען מיט דעם גערוך: בעז, רויזען און היאצינט אלס פסח-פרעמיע ביז דעם **20** טען ד. ח **צום פרייז פון 1 זלאטע.**

אויך א גרויסער אויסוואהל פון אנדערע אין- און אויסלענדישע קאסמעטיק צו זעהר מעסיגע פרייזען! צו זעהר מעסיגע פרייזען!

אפטיק סקלאד און פערפומעריע

וו. קאהן, שענקעוויטשא 29 טעלעפאן 23-64.

648

---

40 פראצענט בילינגער, ווי איבעראל!

די נײ-ערעפענטע אמעריקאנער כעמישע וועשעריי און פארבעריי פון גארדעראבען גדאנסקא 8, פראנט, 2-טען שטאק

נעהמט אן אויפצופרישען, רייניגען, וואשען און פארבען אלערארט גארדעראבען פאר מענער, ווי אויך פאר דאמען, אויך זיידע, סאמעט, פליוש, וואלענע, האלב-וואלענע, בוימוואלענע קליידער, אויך שטיק סחורה און רעשטען, אלערארט אויסבלאקירטע געמוסטערטע אנציגער ווערען געבראכט צו דער ער-שטער פארב. אלע ארבייטען פון מיין פארבעריי ווערען אויסגעפיהרט ערשטקלאסיג לויט די נייעסטע אויסלענדישע מעטאדען. **גאראנטירט פאר עכטע פארבען. בילינגע פרייזען!** אלערארט פוטער נעהם איך אן צו שטרייכען און פארבען.

1328

אמבילינגסטען, ווייל עס איז אין א פריוואט-וואוינונג!

לעטשניצע „זדראוויע"

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

אויף נאוואמיעסקא 3 (וושכאדניא 13), טעלעפאן 37 76.

אויגען קראנקהייטען	ד"ר קראוש ד"ר סלאבאדסקי	3-4 זונטאג 10½-11½ 10½ 12 זונט. 12-1.
נערווען קראנקהייטען	ד"ר בראניסל. פרענקעל " קלאזענבערג	12½-1½ חוץ פרייטאג 11-12 חוץ פרייטאג
מאגען און קישקע קראנק	ד"ר אלהסנד. מארגאלים ד"ר י. טייבוים מארושינסקי	12-1, זונטאג 12-1 10—11 אחוץ זונטאג.
אינערליכע קראנקהייטען	ד"ר גיביאנסקי " קאץ " לעווי " קאז העגריך	9½—11½ זונטאג 9½—11 12—2 זונטאג 11—12 3—4½ זונט. 1—2 10 — 11 זונטאג 12—1
קינדער קראנקהייטען	ד"ר סאלאוויעטשיק ארס " מאשלאנקא " פרעכנער	10½-12 3-5 ז. 12-2 1½-2½ זונט. 10½-12 5-6½ זונטאג 9-10½
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר גאלדמאן " פערלים	3½-4½ זונט. 9½-10½ 11-1 6-7½ זונט. 11-1
פרויען קראנקהייטען	ד"ר אראנסאן " אייגעראווא	12-1 זונטאג 12-1 דינסטאג, פרייטאג 1½-2½ מאנ. מיטוו. דאנ. ש. 10³⁰-11³⁰
נאז, האלז און אויערען קראנקהייטען	ד"ר העלמאן " ראבינאוויטש	3½-4½ חוץ זונטאג 12-2 זונט. 12-2
הויט און וועגערישע קראנקהייטען	ד"ר פאלכ " זאנענבערג	3 4 זונטאג 9—10 11-12 זונטאג 11-12
רענטגענאלאג	ד"ר כיילסאן	3—7
ערצטליכע אנאליזען	ד"ר מ. קאצען	

וויזיטען אין שטאדט. — פאקען-שטעלען. רענטגענאגראפיע ועטליכע דורשטראה. — (קוואר־ן לאמפען). עלעקטרי טגאליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז א־ פ־ן: טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אוונט. זונטאג פון 8.30 פריה ביז 2 א זייגער נאכמ.

דערמיט זענען מיר מודיע, אז די פאבריק

„GLEBA"

אין וולאצלאוועק

ארבייט אויס — ארבייט אויס

ציקאריע

אונטער דער

שטרענגער השגחה פון וולאצלאווקער ראבינאט

וועלכער גיט אכטונג פאר דער כשרות פון דער ציקאריע.

„GLEBA"

לאנדווירטעי-געזעלשאפט פון ציקאר-יע-פראדוצענטען אין וולאצלאוועק.

רעפארמאצקע פילען

מיט דער מארקע גייסטליכער בעקאנט פון יאהר 1602 רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעוומאטיזם, לעבער-ליידען, געגען דיקקייט, אטרעטיזם, דאס קומען בלוט אין קאפף, שטילען די יסורים פון העמאראאידען, רייניגען דאס בלוט און בײ-נײגונגען צו אבסטרוקציע — א גינסטיג דורכרייניגונגס-מיטעל.

צוגעבריוכען 1 אדער 2 פילען א נאכט.

פרייז פון א שאכטעל 1.35. אויסארבייטונג פון דער אפטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4

צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik).

479

בוכפיהרונג

ד פעלטע, לויט נייעסטע פראקטישע מעטאדע, צו־ לערנע יעדען אין פערלויף פון 20—5 לעקציעס צו בילינע פרייזען, פראבע-לעקציע אומזיסט. בעסטע שריפטליכע מיינונגען פון די געוועזענע שילער.

אדרעס: וואלטשאנסקא 41, ה. 32.

לעטשניצע „VITA"

פאר קומענדע קראנקע פון דאקטוירים ספעציאליסטען אויף **פעטריקאווער 45**, טעל. 47-44.

ביי דער לעטשניצע באקטעריאלאגישע לאבאראטאריום אויף דער שטעל, קאבינעט פון פיזיקאלישע טעראפיע, קווארץ-לאמפ, בערגאנע, לאמפ „אולטרא זון", סאלוקס, בערגאניע'ס ענטפעטונגס-אפאראט. עלעקטריזאציע, ליכט-בעדער. דענ-טיסטיש - ערצטליכער קאבינעט. ערצטליך קאסמעטישער קאבינעט. בעראטונגס-שטעלע פאר מוטערס.

אינערליכע קראנקהייטען:	ד"ר מ. דאווידאוויטש ד"ר י. איטעלסאן ד"ר ה. קרישעק ד"ר א. אוריסאן
קינדער-קראנקהייטען:	ד"ר י. קאפראנסקי ד"ר יוזעף כהן ד"ר סאמעט-מאנדעלס
הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען:	ד"ר ע. עקערט ד"ר וו. כ אנונאווסקי
נערווען-קראנקהייטען:	ד"ר מ. אורבאך
אויגען-קראנקהייטען:	ד"ר איגנ. מארגאלים
כירורגישע קראנקהייטען:	ד"ר מ. דאבזלעוויטש ד"ר מ. קאנטאר ד"ר ע. קוניג
פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע:	ד"ר ק. ערדמאן ד"ר א. פאנאזשעלסקי ד"ר ר. רייטלער-קוריאנסקא ד"ר י. שווייצער
האלז-, נאז-, אויערען, שטימע, שפראך-שטערונגען א. ז. וו.	ד"ר א. מאזור
האלז-, נאז- און אויערען-קראנקהייטען:	ד"ר א. ושעבראווסקי
מויל-און ציינען-קראנקהייטען — ערצטען-דענטיסטען:	ל. געצאוו ה. האלפערן פערסטער-לייזעראוויטש פ. ראזען
באקטעריאלאגיש-כעמישע לאבאראטאריום	ד"ר ושורקאווסקי.

רענטגען, היילונג פון שפראך-שטערונגען, שטימע, שטאמלען א. א. וו. דיאטערמא. הייל-מאסאזש. **אימפונגען געגען שקארלאטין.** אפעראציעס און אפאטרונקעס. וויזיטען אין שטאדט, ברוקען, גאלדענע קאראנען און קינסטליכע ציינען.—די לעטשניצע איז אפען פון 9 פריה ביז 8 אוו. און זונטאג פון 9 ביז 2 נאכמיטאג.

סימפעטארין — כירורגישע

קלינִיק

פון די דאקטוירים **שארלאטא-אייגעראווא, רייטלער-קוריאנסקא, מיכאל קאנטאר,** און י. בוים.

לאדז, אנדראווא 10, טעל. 13-57.

I. און II. קלאס.

אמבולאטאריום.

878

וויכטיג פאר הערען!

צום נאהנטען יום-טוב עמפפעהלט **הערען-היטען** אין גרויסען אויסוואהל צו פאבריקס-פרייזען

B. Leslau, Nowomiejska 3

(WSCHODNIA 3) w podwórzu, sklep 10.

פאר 2.50 זל. פאסאניר איך אום און איבערארבייט גענוצטע היטען אויף גענצל. ניי. ערשטקלאסיגע ארבייט. פאר פראווינצער און פאזנער רייזענדע ספעצ. הורט-פרייזען.

1300

מעבעל

קאמפלעט-איינריכטונגען און איינצעל-מעבעל עמפפעהלט אויף בעקוועמע בעדינגונגען נור די פירמע

ווינטער, קילינסקי 41.

1216

דויערהאפטע ארבייט! ערשטקלאסיגע אויספיהרונג!

CASINO

זונטאג גרויסע פייערליכע יום-טוב-פרעמיערע!!!

רעאליסטישע געשיכטע פון אינטימען פאמיליען-לעבען. שטורמישער קאמף פון פריע געשלעכטער

„די בעפרייטע פרוי"

(די היינטיגע פרוי לגבי דער נעכטיגער הייראט).

דער ליבלינג פון אלע לאדזשער WŁODZIMIERZ GAJDAROW אלס מאן א דעספאט, וועלכער האט אונטערגעדריקט בײַ דער פרוי איהר פרייהייט איהר אנגעזאמעלטן זיין שיקזאל.

Aud Egede Nissen אלס פרוי, וועלכע האט אויפגענומען א קאמף מיט דעם איבערגעוואלטיגן פון שטארקערען געשלעכט.

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער ליידונג פון ה' ל. כאמאר. אנהויב פון די פארשטעלונגען: 1.30 א זייגער נאכמיטאג.

פון 1.30 ביז 3 אזייגער נאכט. זענען אלע פלעצער נור 50 גר. און 1 זל.

LUNA

גרויסער פייערליכער יום-טוב-פראגראם!

א ציהרונג פונ'ם אוצר פון דער וועלט-ליטעראטור!

מאנומענטאלער פילם מייסטערווערק לויט דער ערצעהלונג פון CERVANTES פאטעס פון געפיהלען, זון, גלויבען, ענטוזיאזם און ענטוזיאזם

אין די הויפט-ראלען:

דאן קיכאט

דאן קיכאט פון מאנשא און שאנשא פאנשא

PAT i PATACHON

די הויפט געשטאלטען פון ראלען, וואס באוואוסטע... דעם פילם קרעאירען די ליבלינגען פאט און פאטאשאן. זיי זענען די איינציגע ארטיסטען, וועלכע זענען געווען בכח צו שפילען די אויפגאבע. דאס פובליקום מיט זייער קאמיזם. די אויפנאהמען זענען אויסגעפיהרט אין די שענסטע געגענדען פון אנדאלוזיע. דאס איז באמת א קרעלכער מייסטערשטיק.

אנהויב פון די סעאנסען יום-טוב 12 א זייגער מיטאג. פרייזען אויפ'ן ערשטען סעאנס אויף אלע פלעצער 50 גראשען און 1 זל. סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער ליידונג פון ה' מ. בוראט

APOLLO

גרויסער דאפעלטער יום-טוב-פראגראם

Pat i Patachon

צוזאמען 16 אקטען. אין די הויפט-ראלען: די הומאר-קעניגען

1) אין זיבעטען הימעל — קאמעדיע אין 8 אקטען. 2) די כלה פון אויסטראליע — קאמעדיע אין 8 אקטען.

Kino „IMPERIAL"

זאכאריא, רוג זאוואדזקא.

צום ערשטען מאל אין לאדז! גרויסער יום-טוב-פראגראם!

עס ווערט דעמאנסטרירט ווערען א גרויסער סענסאציאנעלער דאפעלטער אמעריקאנער פילם אין 20 אקטען 2 סעריעס צוזאמען

אין די הויפט ראלען: Margaret Morris, P. Morrison, A. Wilsou, Frank Rice

1-טע סעריע: **די שטאט פון שדים**

2-טע סעריע: **די שאקאלן פון ווילדען מערב**

דער פילם האט זיך צוזאמענגעבראכט דעם גרעסטען ערפאלג אין בערלין פון 6 וואכען אין לעמבערג. די פרייזען פון 5 א זייגער: לאושען-150, 1. און 2. פלעצער-1 זל., 3 פלאץ-75 גר. פארשטעלונגען פאר קינדער אנהויב 12 א זייגער נ"מ. פרייזען פון די פלעצער פון 30 גר. ביז 60 גראשען.

MY MAmy MEble

skromne i wykwintne gwarantowanego wykończenia najtrwalszej roboty

MAMY na składzie pokoje stołowe, sypialnie, gabinety męskie **w cenie od zł. 2.300 za komplet.**

Wielki wybór pojedyńczych mebli po cenach najprzystępniejszych. Klubowe fotele skórzane od zł. 500.— ∴ Warunki najdogodniejsze.

LANDSBERGER, SITTENFELD i REDEL, ul. Narutowicza 6, Telefon 27-11.

צו דער עפענטליכקייט!

אזוי ווי דער שאכער ח. לאזניק דלוגא 44, געוועזענער בעלפער און פאסטוך אין דארף זאגער ביי קאזמיר פאר 10 רובעל א זמן האט מיך בעשמוצט, אז איך בין א מסר טייל אייך מיט צול בוהיתם נקים מה' ומישראל דאס אזוי איינער, וואס קען זיך ערלויבען זאגען, אז ער וויל קימען מאכען א נעשעפט, נאר ווען יענער איז א גוסס, דאס הייסט ווען מען גייט יענעם מאכען א ספשדאוש, אבער ווען יענער גייט אויס פאר הונגער בעוייל מיט איין נעזונדען מענש קען מען נישט מאכען א געשעפט. אזוי איינער וואס מסרט מיך שוין 3 יאהר בעוייל דאס איך האב א הם נעזאגט גם עליך יעביר כוס התרעלה, אזוי איינער זאל אויף יענעם זאגען מסור אין דער צייט ווען איך האב איהם שוין פיל מאל גערופען צו א דין-תורה ווענן זיינע מסירות און די לעצטע 2 מאל ביי ה"ב ר' הערצעל צגעלניאנא 26.

מיט אכטונג א. הייצמאן.

706

יעצט האלט איך פאר מיין חוב מודיע צו זיין דאס געעהרטע פובליקום זיין הנהגה ביים ארויסקריגען יענעמ'ס זאכען, ער שיקט איינטער מענשען, פון זיין קאמפאניע און זאגען אויף די זאכען א קליינעם פרייז, כדי ער זאל דאס קויפען פאר א גרעסערן פרייז, וואס איז נישט מעהר ווי 50 פראצ. פון דעם ריכטיגען ווערט

969

אנטוועבב

און 3 שטובען מיט א קיך. גאנץ נאהענט פון דער נאוואמיעיסקא. זאפארט צו פערדינגען. ערפאהרען ביי י. נאשעלסקי פיעטריקאווער 9. אין מעבעל געשעפט. 691

ריכטמעוועס

קענען זיך מעלדען אין דער קאמאשען-מאכער פאבריק ביי

I. TENENBAUM

Piotrkowska 132 704

נעגען

בעלויכטונג

גמענריג פון זגערושער 84 ביז קאשטשעלנא 6 האב איך פערלוירען 200 זלאטעס. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוגעבען צו ק. קעמפינסקי נאוואמיעיסקא 24. 657

Dr. med.

HENRYK KRYSZEK

אינערליכע ספעציעל הארץ-קראנקהייטען

אלעיע 1. מאי 3 פראנט פארטער עמפאנגט פון 3 ביז 5.30. 702

Niniejszym podajemy do wiadomości Sz. Publiczności, iż ceny płyt naszych fabryk zostały ustalone:

PŁYTY	(Syrena	zł. 4.50
	(Usiba	„ 4.50
	(Efte	„ 3.50
	(Melodja	„ 3,50

Do nabycia w następujących firmach:

1) N. Bechler, Nowomiejska 4
2) Boniewicz, Targowa 12
3) Gelbart, Konstantynowska 30
4) A. Klingbeil, Piotrkowska 160
5) A. Lessig, Nawrot 22
6) „Muza", Narutowicza 18
7) **„MUZYKA", Piotrkowska 51** w podwórzu
8) „Parlophon", Piotrkowska 66
9) „Polton", Piotrkowska 47
10) **„Parlodance" (Plessner)** Piotrkowska 51, w podwórzu
11) „Radio-Lloyd", Przejazd 8
12) „Star", piotrkowska 80
13) Spikulitzer, Opatowski, Piotrk. 50
14) Teschner Gotlieb, Piotrkowska 34
15) Teschner Gustaw, Główna 33.

Z poważaniem Towarzystwo „SYRVEN" centralne biuro sprzedaży Płyt gramofonowych fabryk T-wa „Syrena-Rekord" i „Venus-Rekord" WARSZAWA Chmielna 66.

WYSZŁY NAJNOWSZE SZLAGIERY TANECZNE.

Za Wydawnictwo „Najar Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.